

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 13.7.2006
COM(2006) 386 τελικό

2006/0131 (AVC)

Σχέδιο πρότασης

ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή

{SEC(2006) 929}

(υποβληθείσα από την Επιτροπή)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας, 2007-2013

“Η Ευρώπη πρέπει να ανανεώσει τη βάση της ανταγωνιστικότητάς της, να αυξήσει τις δυνατότητες ανάπτυξής της και την παραγωγικότητά της και να ενισχύσει την κοινωνική της συνοχή, δίνοντας έμφαση κυρίως στη γνώση, την καινοτομία και την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, η Ένωση πρέπει να κινητοποιήσει όλα τα κατάλληλα εθνικά και κοινοτικά μέσα – συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής της συνοχής – στους τρεις στρατηγικούς τομείς (οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό), ώστε να αξιοποιήσει καλύτερα τις συνέργειες σε ένα γενικό πλαίσιο αειφόρου ανάπτυξης”¹.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τέταρτη έκθεση προόδου για τη συνοχή² επιβεβαίωσε ότι η διεύρυνση της Ένωσης σε 25 κράτη μέλη, και αργότερα σε 27 ή περισσότερα, αποτελεί μια πρόκληση χωρίς προηγούμενο όσον αφορά την ενίσχυση τόσο της οικονομικής ανταγωνιστικότητας όσο και της εσωτερικής συνοχής στην Ευρώπη. Μολονότι η διεύρυνση αντιπροσωπεύει ουσιαστική αύξηση των περιφερειακών διαφορών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η έκθεση σημείωσε ότι, παράλληλα, ορισμένα από τα φτωχότερα μέρη των νέων κρατών μελών παρουσιάζουν κάποια από τα υψηλότερα ποσοστά ανάπτυξης.

Για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης³ και ειδικότερα αυτού που αφορά την προώθηση της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης, οι ενέργειες που υποστηρίζονται από τους περιορισμένους πόρους τους οποίους διαθέτει η πολιτική της συνοχής πρέπει να επικεντρωθούν στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης⁴ της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, όπως προβλέπει η ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας.

Είναι επίσης σαφές ότι η μακροοικονομική σταθερότητα και οι διαρθρωτικές αλλαγές αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχία της πολιτικής της συνοχής, παράλληλα με ένα φάσμα άλλων όρων οι οποίοι ευνοούν τις επενδύσεις (αποτελεσματική λειτουργία της ενιαίας αγοράς, πραγματοποίηση διοικητικών μεταρρυθμίσεων, καλή διακυβέρνηση, ευνοϊκό επιχειρηματικό κλίμα και εργατικό δυναμικό με υψηλές δεξιότητες)⁵

Αυτές είναι επίσης οι ιδέες που προωθούν το νέο νομοθετικό πλαίσιο για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής της συνοχής για την περίοδο 2007-2013.

¹ Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Μάρτιος 2005.

² «Η στρατηγική για τη μεγέθυνση και την απασχόληση και η μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής πολιτικής της συνοχής», COM(2006) 281 της 12.6.2006.

³ Στο άρθρο 158 της Συνθήκης δηλώνεται ότι: με σκοπό την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής, η Κοινότητα αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών περιοχών.

⁴ Σύμφωνα με τη στρατηγική του Göteborg, η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2001 και επικαιροποιήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου του 2006.

⁵ «Η οικονομία της ΕΕ: επισκόπηση 2004» - COM(2004) 723 της 26.10.2004.

Πράγματι, το νέο πλαίσιο αποσκοπεί σε βελτιώσεις σε δύο κύριους τομείς. Πρώτον, η στρατηγική διάσταση της πολιτικής της συνοχής ενισχύεται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι κοινοτικές προτεραιότητες θα ενσωματωθούν καλύτερα στα εθνικά, περιφερειακά και τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα. Δεύτερον, καταβάλλονται προσπάθειες ώστε οι επιτόπιοι φορείς να εκλάβουν την πολιτική της συνοχής ως δική τους υπόθεση. Αυτό αντικατοπτρίζεται στις διατάξεις για έναν εν εξελίξει διάλογο στις εταιρικές σχέσεις όπου συμμετέχουν η Επιτροπή, τα κράτη μέλη, οι περιφέρειες και οι δήμοι, καθώς και στη σαφέστερη και πιο αποκεντρωμένη κατανομή αρμοδιοτήτων σε τομείς όπως η χρηματοοικονομική διαχείριση και ο έλεγχος.

Οι κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν τη βάση για την προετοιμασία των εθνικών στρατηγικών ή των εθνικών στρατηγικών πλαισίων αναφοράς και, σε δεύτερη φάση, των ατομικών επιχειρησιακών προγραμμάτων. Βασίζονται στους ακόλουθους στόχους και αρχές:

- η πολιτική της συνοχής έχει καταστεί βασικό μέσο, σε κοινοτικό επίπεδο, για την υλοποίηση της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, όπως καθορίστηκε με τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση.
- το νέο πλαίσιο για την πολιτική της συνοχής 2007-2013 βασίζεται τόσο στη συγκέντρωση χρηματοοικονομικών πόρων στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές όσο και στην ισχυρή θεματική συγκέντρωση στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων για την ανανεωμένη ατζέντα για την ανάπτυξη και την απασχόληση.
- τα χρηματοδοτικά μέσα που διατίθενται για την πολιτική της συνοχής είναι τα Διαρθρωτικά Ταμεία (το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ) καθώς και το Ταμείο Συνοχής. Πρέπει να σημειωθεί σ' αυτό το πλαίσιο ότι στις κατευθυντήριες γραμμές που ακολουθούν δεν γίνεται, εκουσίως, ανάλυση κατά ταμείο. Το πλέον κατάλληλο μέσο για κάθε τομέα είναι ένα θέμα που πρέπει να διευκρινιστεί κατά την περίοδο προγραμματισμού και εξαρτάται από τη φύση της προγραμματιζόμενης δαπάνης (υποδομή, παραγωγική επένδυση, ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων κ.λπ.).
- οι κατευθυντήριες γραμμές αφορούν μόνο το μέρος των εθνικών και περιφερειακών επενδύσεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής.
- οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εξετασθούν σε συνδυασμό με το νομοθετικό πλαίσιο. Αυτό προσδιορίζει τον στόχο και το εύρος της ενίσχυσης από κάθε ταμείο, ενώ οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας έχουν ως στόχο τον εντοπισμό εντός αυτού του πλαισίου των τομέων όπου η πολιτική της συνοχής μπορεί να συμβάλει κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο στην πραγματοποίηση των κοινοτικών προτεραιοτήτων, ιδίως αυτών της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση.
- στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών, η διακυβέρνηση είναι ένα εγκάρσιο στοιχείο που υποστηρίζει όλες τις ενέργειες με σκοπό την καλύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση των προγραμμάτων της πολιτικής της συνοχής και τη βελτίωση της ποιότητας της χάραξης δημόσιας πολιτικής.

- εντός του νέου πλαισίου για την πολιτική της συνοχής το 2007-2013, η εδαφική διάσταση θεωρείται επίσης εγκάρσιο στοιχείο το οποίο απαιτεί να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον αντίκτυπο των προγραμμάτων όσον αφορά την προώθηση της ισόρροπης αειφόρου ανάπτυξης και την αξιοποίηση των ευκαιριών στις πόλεις, τις αγροτικές περιοχές και τις περιοχές που παρουσιάζουν φυσικά μειονεκτήματα.

2. ΣΥΝΟΧΗ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

2.1. Η ανανεωμένη ατζέντα της Λισαβόνας

Το 2005 η Επιτροπή πρότεινε μία νέα εταιρική σχέση για την ανάπτυξη και την απασχόληση⁶ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου του 2005. Το Συμβούλιο επιβεβαίωσε τους στόχους του και επεσήμανε την ανάγκη να δοθεί μια νέα ώθηση στη στρατηγική της Λισαβόνας.

Στο πλαίσιο αυτής της νέας προσπάθειας, «η Ένωση πρέπει να κινητοποιήσει όλα τα κατάλληλα εθνικά και κοινοτικά μέσα – συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής της συνοχής»⁷. Επιπλέον, επισημάνθηκε ότι οι περιφερειακοί και οι τοπικοί φορείς καθώς και οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να θεωρήσουν ότι οι στόχοι της Λισαβόνας είναι και δικοί τους στόχοι. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τομείς όπου η γειτνίαση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, όπως είναι η καινοτομία και η γνώση, η απασχόληση, το ανθρώπινο κεφάλαιο, η επιχειρηματικότητα, η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) ή η πρόσβαση στις πηγές επιχειρηματικών κεφαλαίων.

Προκειμένου να προωθηθούν οι εργασίες, αναπτύχθηκαν κατευθυντήριες γραμμές για την ατζέντα για την ανάπτυξη και την απασχόληση έτσι ώστε να βοηθηθούν τα κράτη μέλη στην ανάπτυξη των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων⁸. Στο πλαίσιο του νέου κύκλου διακυβέρνησης για τη στρατηγική ανάπτυξης και απασχόλησης, τα κράτη μέλη υπέβαλαν τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων το 2005 και ακολούθησε η αξιολόγηση εκ μέρους της Επιτροπής των εθνικών αυτών στρατηγικών με τη μορφή της ετήσιας έκθεσης προόδου, η οποία εγκρίθηκε τον Ιανουάριο του 2006⁹.

Η πρώτη ετήσια έκθεση προόδου (ΕΕΠ) περιελάμβανε διάφορες συστάσεις σχετικά με την πολιτική της συνοχής. Κατ' αρχάς, συνέστησε να εξασφαλίσουν τα κράτη μέλη ότι οι κοινοτικές δαπάνες για τη συνοχή και την αγροτική ανάπτυξη προορίζονται για την υποστήριξη της στρατηγικής της Λισαβόνας γενικά. Με άλλα λόγια, οι στόχοι της πολιτικής της συνοχής θα πρέπει να εξορθολογιστούν με βάση τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων. Ειδικότερα, η ΕΕΠ συνέστησε, στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων της πολιτικής της συνοχής, να ενθαρρύνονται τα νέα κράτη μέλη ώστε να θέτουν στόχους για διάθεση πόρων με συγκεκριμένο σκοπό όσον αφορά την πολιτική της συνοχής σύμφωνα με τους στόχους της Λισαβόνας, όπως είχε ήδη συμφωνηθεί από την ΕΕ-15 στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του 2005.

Δεύτερον, η ΕΕΠ υπογράμμισε την ανάγκη για μεγαλύτερες προσπάθειες προκειμένου να αναπτυχθούν μηχανισμοί συντονισμού μεταξύ των υπευθύνων για τα εθνικά προγράμματα

⁶ Ανακοίνωση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση - νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας» - COM(2005) 24 της 2.2.2005.

⁷ Συμπεράσματα της προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Μάρτιος 2005.

⁸ Συμπεράσματα της προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Μάρτιος 2005.

⁹ COM(2006) 30 της 25.1.2006.

μεταρρυθμίσεων και εκείνων που καταρτίζουν τα προγράμματα για την πολιτική της συνοχής, 2007-2013. Οι δεσμοί αυτοί πρέπει να δημιουργηθούν γρήγορα καθώς εντείνεται η προετοιμασία των προγραμμάτων αυτών, αρχίζοντας με την έγκριση εθνικών στρατηγικών πλαισίων αναφοράς. Τρίτον, η ΕΕΠ υπογράμμισε ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν υπόψη τους τον μακροοικονομικό αντίκτυπο των μεταβιβάσεων από τους πόρους της πολιτικής της συνοχής. Τέλος, η ΕΕΠ συνέστησε ότι η νέα γενιά των προγραμμάτων της πολιτικής της συνοχής εξετάζει τις τέσσερις ενέργειες προτεραιότητας: 1) μεγαλύτερη επένδυση στη γνώση και την καινοτομία, 2) αξιοποίηση του επιχειρηματικού δυναμικού, ιδίως των ΜΜΕ· 3) αντιμετώπιση της παγκοσμιοποίησης και της γήρανσης· και 4) πραγματοποίηση μιας αποτελεσματικής και ολοκληρωμένης ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ. Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2006 επιβεβαίωσε τις συστάσεις της ΕΕΠ και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις προτεραιότητες των εθνικών τους προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων κατά την κατάρτιση των εθνικών στρατηγικών πλαισίων αναφοράς (ΕΣΠΑ). Επίσης, προσδιόρισε ειδικές αρμοδιότητες στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων κατευθυντήριων γραμμών για την ανάπτυξη και την απασχόληση, οι οποίες αφορούν την επένδυση στη γνώση και την καινοτομία, το επιχειρηματικό δυναμικό και ιδίως των ΜΜΕ, την απασχόληση και την ενεργειακή πολιτική.

2.2. Η συμβολή της πολιτικής της συνοχής στην ανάπτυξη και την απασχόληση

Η πολιτική της συνοχής συμβάλλει ήδη στην υλοποίηση της στρατηγικής της Λισαβόνας. Ανεξάρτητες αξιολογήσεις δείχνουν ότι η πολιτική έχει σημαντικό μακροοικονομικό αντίκτυπο, ειδικά στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές, με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα όσον αφορά το σύνολο της ΕΕ¹⁰. Αξιοποιώντας τις δυνατότητες ανάπτυξης που υπάρχουν σε όλες τις περιοχές, η πολιτική της συνοχής βελτιώνει τη γεωγραφική ισορροπία της οικονομικής ανάπτυξης και αυξάνει τους ρυθμούς ανάπτυξης στο σύνολο της ΕΕ. Για να επιτύχει η ΕΕ τους στόχους της στρατηγικής της Λισαβόνας, θα πρέπει όλες οι περιοχές – ιδίως αυτές με τις μεγαλύτερες δυνατότητες παραγωγικότητας και απασχόλησης – να κάνουν την ανάλογη προσπάθεια.

Επιπλέον, η πολιτική της συνοχής συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομικής και πολιτικής ενοποίησης μέσω, π.χ., της ανάπτυξης δικτύων υποδομών και της πρόσβασης σε υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος, της βελτίωσης των δεξιοτήτων των πολιτών της Κοινότητας, της βελτίωσης της πρόσβασης στις απομακρυσμένες περιοχές και της προώθησης της συνεργασίας.

Η πολιτική της συνοχής στο μέλλον μπορεί να εξακολουθήσει να συμβάλει σημαντικά στις προτεραιότητες της Λισαβόνας, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση:

- **στις επενδύσεις σε τομείς με μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης.** Υψηλές αποδόσεις παρουσιάζουν οι επενδύσεις σε περιοχές που έχουν τη δυνατότητα να φθάσουν γρήγορα στο επίπεδο των υπόλοιπων χωρών της ΕΕ, αλλά η εγχώρια χρηματοδότηση ενδέχεται να είναι ανεπαρκής για την αξιοποίηση αυτών των ευκαιριών·
- **στις επενδύσεις στους μοχλούς της ανάπτυξης και της απασχόλησης.** Η πολιτική της συνοχής επιδιώκει κυρίως επενδύσεις στο ανθρώπινο και υλικό κεφάλαιο, που συμβάλλουν αποφασιστικά στην αύξηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης και απασχόλησης και περιλαμβάνουν τις φυσικές υποδομές και τις υποδομές ΤΠΕ, την έρευνα και την

¹⁰ Βλέπε τρίτη έκθεση για τη συνοχή, σ. 149.

καινοτομία, την εκπαίδευση και την κατάρτιση καθώς και την προσαρμοστικότητα του εργατικού δυναμικού·

- **στη στήριξη της εφαρμογής των στρατηγικών της συνοχής μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.** Η πολιτική της συνοχής είναι η μόνη πολιτική που παρέχει σταθερά επταετή πλαίσια επενδύσεων·
- **στην ανάπτυξη συνεργειών και συμπληρωματικότητας με τις άλλες κοινοτικές πολιτικές.** Η πολιτική της συνοχής αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την εφαρμογή των άλλων κοινοτικών πολιτικών. Για παράδειγμα, τα προγράμματα διευρωπαϊκών δικτύων χρηματοδοτούνται άμεσα από το Ταμείο Συνοχής στις χώρες που καλύπτονται από αυτό, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση της πρόσβασης στην υπόλοιπη Ευρώπη. Η συμμόρφωση προς το περιβαλλοντικό κεκτημένο και προς τους ευρύτερους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης ενισχύεται σημαντικά από την πολιτική της συνοχής. Η πολιτική για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (ETA) καθώς και οι στόχοι της, που αφορούν ειδικότερα τις υποδομές έρευνας και ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων στον τομέα της έρευνας, ενισχύονται επίσης από την πολιτική της συνοχής, όπως και οι κοινοτικές πολιτικές και ενέργειες για την καινοτομία και τις ΜΜΕ·
- **στην κινητοποίηση πρόσθετων πόρων.** Οι δραστηριότητες που συγχρηματοδοτούνται από την πολιτική της συνοχής αυξάνουν σημαντικά τους πόρους της ΕΕ, καθώς μεταφέρονται πόροι για επενδύσεις σε τομείς όπου η δαπάνη μπορεί να έχει το μεγαλύτερο αντίκτυπο και τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Εξασφαλίζουν πρόσθετους εθνικούς πόρους, τόσο δημόσιους όσο και ιδιωτικούς, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο εναρμονισμένων εθνικών και περιφερειακών αναπτυξιακών στρατηγικών. Κάθε ευρώ που δαπανάται στο επίπεδο της ΕΕ στο πλαίσιο της πολιτικής της συνοχής προκαλεί και άλλες δαπάνες, ύψους 0,9 ευρώ κατά μέσο όρο στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές (σημερινός στόχος 1) και 3 ευρώ στις περιοχές που βρίσκονται σε φάση αναδιάρθρωσης (σημερινός στόχος 2)·
- **στη βελτίωση της διακυβέρνησης.** Το ενιαίο σύστημα εφαρμογής για τα προγράμματα συνοχής ευνοεί τη βελτίωση των θεσμικών δυνατοτήτων όσον αφορά τη χάραξη και την εφαρμογή της πολιτικής· τη διάδοση ενός πνεύματος αξιολόγησης· τις ρυθμίσεις σχετικά με τις εταιρικές σχέσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα· τη διαφάνεια· την περιφερειακή και διασυνοριακή συνεργασία· και την ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών. Συμβάλλει επίσης στην καλύτερη διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα, βελτιώνοντας την υπευθυνότητα και την οικειοποίηση της στρατηγικής της Λισαβόνας σε υποεθνικό επίπεδο και αξιοποιώντας τις συνέργειες μεταξύ διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης·
- **στην προώθηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την εδαφική συνοχή.** Η πολιτική της συνοχής μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία βιώσιμων τοπικών κοινωνιών μέσω της αντιμετώπισης των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων με ολοκληρωμένες στρατηγικές που θα έχουν ως στόχο την ανανέωση, την αναζωογόνηση και την ανάπτυξη τόσο των αστικών όσο και των αγροτικών περιοχών·
- **στην καλύτερη προσέγγιση των πολιτών της ΕΕ στη στρατηγική της Λισαβόνας.** Η πολιτική της συνοχής κατέστησε τη στρατηγική της ΕΕ πιο ορατή και κατανοητή στους πολίτες της. Η ευθυγράμμιση των προτεραιοτήτων της Λισαβόνας με την πολιτική της συνοχής θα αυξήσει τη νομιμότητα της στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση και θα εμπλέξει τους πολίτες στενότερα προς την κατεύθυνση της επίτευξη των στόχων της.

Η πολιτική της συνοχής θα διατηρήσει μια ισόροπη προσέγγιση όσον αφορά την επίδιωξη της επίτευξης των στόχων «ανάπτυξης» και «απασχόλησης» και θα συμβάλει σε μια ισόροπη, οικονομική, κοινωνική και αειφόρο ανάπτυξη. Το τμήμα που ακολουθεί παραθέτει τις βασικές αρχές του νέου πλαισίου για την πολιτική της συνοχής 2007-2013, ενόψει των διαφόρων τρόπων με τους οποίους μπορεί να συμβάλει στην ατζέντα της Λισαβόνας.

3. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ 2007-2013

3.1. Συγκέντρωση

Στο τμήμα αυτό το νέο πλαίσιο για την πολιτική της συνοχής εξετάζεται σε σχέση με την ανάγκη για θεματική και γεωγραφική συγκέντρωση. Δεδομένου ότι η συγκέντρωση πόρων αποτελεί και διαδικαστικό θέμα, εξετάζεται επίσης και η διάσταση της διακυβέρνησης.

Η αύξηση της οικονομικής παραγωγής αποτελείται κυρίως από δύο στοιχεία: την αύξηση της απασχόλησης και την αύξηση της παραγωγικότητας. Τα στοιχεία αυτά είναι αλληλένδετα και θα πρέπει να ενισχυθούν ταυτόχρονα για να έχουν το μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο. Για να προωθηθεί, στο πλαίσιο εθνικών και περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων κατά την περίοδο 2007-2013, η αειφόρος ανάπτυξη και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας που βασίζεται στη γνώση, θα πρέπει να διατεθούν πόροι κατά κύριο λόγο για βασικές υποδομές, για το ανθρώπινο κεφάλαιο και για την έρευνα και την καινοτομία καθώς και για την πρόσβαση και τη στρατηγική χρησιμοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ). Χρειάζονται τόσο υλικά όσο και άυλα μέσα.

Οι πολιτικές που χρησιμοποιεί ένα κράτος μέλος ή μια περιφέρεια για την επίτευξη του κατάλληλου συνδυασμού επενδύσεων με στόχο την ανάπτυξη εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του/της, από τη διάρθρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων και από τη φύση και την έκταση των διαρθρωτικών του/της αδυναμιών καθώς και από τα συγκριτικά του/της πλεονεκτήματα. Οι χρησιμοποιούμενες πολιτικές είναι αναπόφευκτο να εξελίσσονται με το πέρασμα του χρόνου, με συνέπεια να αλλάζει το είδος των χρησιμοποιούμενων πολιτικών και μέσων. Κάθε κράτος μέλος και κάθε περιφέρεια πρέπει να βρει το σωστό συνδυασμό πολιτικών για την ανάπτυξη του/της με βάση την ιδιαίτερη οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική, πολιτιστική και θεσμική κατάστασή του/της.

Εντούτοις, μολονότι ο συνδυασμός πολιτικών ενδέχεται να διαφέρει ανάλογα με το πλαίσιο, η συγκέντρωση μπορεί να εξασφαλιστεί στο επίπεδο των προγραμμάτων και των έργων μέσω της επιλογής κυρίως μόνο των στοιχείων που μπορούν να συμβάλουν στη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Αυτή είναι η αρχή την οποία θα εφαρμόσει η Επιτροπή κατά τη διαπραγμάτευση των διάφορων εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων.

Στοχοθέτηση των δαπανών της Λισαβόνας

Κατά τη συμφωνία της δημοσιονομικής προοπτικής για το 2007-2013, τα κράτη μέλη αποφάσισαν επίσης ότι ένα ορισμένο ποσοστό των πόρων για τα προγράμματα της επόμενης γενιάς πρέπει να διατεθεί για επενδύσεις για τομείς που συνδέονται άμεσα με την ατζέντα για την ανάπτυξη και την απασχόληση, συμπεριλαμβανομένου του ειδικού καταλόγου στοχοθετημένων κατηγοριών δαπανών. Η «στοχοθέτηση» κατ' αυτόν τον τρόπο επιβεβαιώθηκε στη συνέχεια στο σχέδιο κανονισμού. Το σχέδιο κανονισμού θέτει τους στόχους της στοχοθέτησης στο 60% των δαπανών για το στόχο της σύγκλισης και στο 75% των δαπανών για το στόχο της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, με

τη μορφή μέσου όρου για ολόκληρη την περίοδο προγραμματισμού όλων των κρατών μελών της Ένωσης όπως ήταν πριν από την 1η Μαΐου 2004. Μολονότι οι στόχοι για κάθε κράτος μέλος θα λαμβάνουν υπόψη το σημείο εκκίνησης με βάση τα στοιχεία για το 2000-2006, επιδιώκεται όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη να επιτύχουν το στόχο της στοχοθέτησης ως μέσο όρο κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου. Μολονότι τα νέα κράτη μέλη και οι προσχωρούσες χώρες δεν καλύπτονται από τη στοχοθέτηση, ενθαρρύνονται και αυτά να θέσουν στόχους και να αυξήσουν τις προσπάθειές τους σχετικά με τη βασική κατάσταση στο διάστημα 2000-2006. Οι στόχοι της στοχοθέτησης θα εφαρμοσθούν με ευέλικτο τρόπο, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες εθνικές συνθήκες και τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στο εθνικό μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.

Το χρονοδιάγραμμα αποτελεί επίσης ένα σημαντικό στοιχείο της πολιτικής της συνοχής στα κράτη μέλη όπου οι μεταφερόμενοι κοινοτικοί πόροι προσλαμβάνουν μακροοικονομική διάσταση. Βραχυπρόθεσμα, οι μεταφορές αυτές μπορεί να προκαλέσουν πληθωριστικές πιέσεις σε ορισμένους τομείς (π.χ. στον τομέα των κατασκευών) και ενδέχεται να επηρεάσουν τον τρέχοντα λογαριασμό (π.χ. ως αποτέλεσμα εισαγωγών κεφαλαιουχικού εξοπλισμού), ενώ θα πρέπει να προβλεφθούν σημαντικά ποσά στους εθνικούς δημόσιους προϋπολογισμούς προκειμένου να συγχρηματοδοτηθούν οι μεταφορές από την ΕΕ. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει τα κράτη μέλη και οι διάφορες περιοχές να καταρτίσουν τα επενδυτικά τους προγράμματα κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αντιμετωπιστούν οι στενότητες από την πλευρά της προσφοράς και να αυξηθεί η παραγωγικότητα προκειμένου να αντισταθμιστούν οι πιέσεις στην ονομαστική οικονομία από την πλευρά της ζήτησης.

Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη και οι άλλες προτεραιότητες της κοινοτικής πολιτικής, πρώτον λόγω των δυνατοτήτων που έχουν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και την απασχόληση στο πλαίσιο των προγραμμάτων της πολιτικής της συνοχής και δεύτερον προκειμένου να δημιουργηθούν συνέργειες με άλλες πολιτικές της ΕΕ.

3.2. Σύγκλιση

Για τις περιφέρειες και τα κράτη μέλη που είναι επιλέξιμα για ενίσχυση μέσα από την πολιτική της συνοχής στο πλαίσιο του νέου στόχου για τη σύγκλιση, ο βασικός στόχος θα πρέπει να είναι η τόνωση των δυνατοτήτων ανάπτυξης, ώστε να διατηρηθούν και να αυξηθούν οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης. Ο στόχος αυτός πρέπει να εξεταστεί υπό το φως της άνευ προηγουμένου αύξησης των ανισοτήτων εντός της διευρυμένης Ένωσης, και των μακροπρόθεσμων προσπαθειών που θα χρειαστούν για τη μείωσή τους.

Οι στρατηγικές για το 2007-2013 θα πρέπει να επικεντρωθούν στις επενδύσεις και στις ομαδικές υπηρεσίες που χρειάζονται για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας μακροπρόθεσμα, για τη δημιουργία απασχόλησης και για την αειφόρο ανάπτυξη. Θα πρέπει να δημιουργηθούν, να αναβαθμιστούν και να διευρυνθούν βασικές υποδομές και υπηρεσίες, ώστε να είναι διαθέσιμες στις περιφερειακές και στις τοπικές οικονομίες, καθώς και ένα κατάλληλο πλαίσιο ενίσχυσης των επιχειρήσεων και αξιοποίησης των δυνατοτήτων που παρέχει η ενιαία αγορά. Επιπλέον, απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να επεκταθούν οι επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, να αυξηθεί η πρόσβαση στην απασχόληση, να προωθηθεί η κοινωνική ένταξη και να εισαχθούν και να εφαρμοστούν μεταρρυθμίσεις στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Μαζί με τις προσπάθειες που έχουν ως στόχο τις βασικές υποδομές, απαιτείται δράση για τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση της παραγωγής ικανότητας των περιφερειών, παρέχοντας υπηρεσίες στις επιχειρήσεις, ιδίως στις ΜΜΕ, βελτιώνοντας την πρόσβαση στη

χρηματοδότηση, προωθώντας την ΕΤΑ και την καινοτομία, αναπτύσσοντας τους ανθρώπινους πόρους και προωθώντας την εισαγωγή, τη διάδοση και την ανάπτυξη των ΤΠΕ.

Η ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της συνταγματικής τάξης αποτελούν επίσης σημαντικούς παράγοντες σχεδιασμού και εφαρμογής αποτελεσματικών πολιτικών.

3.3. Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση

Η ανάγκη συγκέντρωσης σε έναν περιορισμένο αριθμό βασικών προτεραιοτήτων, και ιδιαίτερα στην έρευνα, στην καινοτομία, στην προσβασιμότητα και στη δημιουργία απασχόλησης, είναι επιτακτική για την επίτευξη αυτού του στόχου, προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή χρησιμοποίηση των περιορισμένων χρηματοοικονομικών πόρων. Οι επενδύσεις σε ανθρώπινους πόρους μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την ομαλή προσαρμογή ως συνέπεια των οικονομικών αλλαγών και αναδιαρθρώσεων.

Σκοπός του νέου στόχου ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης είναι η **πρόβλεψη και η προώθηση οικονομικών αλλαγών** με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας των περιφερειών και των πόλεων της ΕΕ μέσω επενδύσεων στην οικονομία της γνώσης, στην επιχειρηματικότητα, στην έρευνα, στη συνεργασία πανεπιστημίων-επιχειρήσεων και στην καινοτομία· στην πρόσβαση σε υποδομές μεταφορών και τηλεπικοινωνιών, στην ενέργεια και στην υγεία· στο περιβάλλον και στην πρόληψη των κινδύνων· στη βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής των εργαζομένων και των επιχειρήσεων· στην αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και των βιώσιμων κοινοτήτων.

Πρέπει να ληφθούν υπόψη διάφορες ανάγκες. Οι **βιομηχανικές περιφέρειες** παρουσιάζουν διάφορες μορφές. Πολλές από αυτές χαρακτηρίζονται από την παρουσία μεγάλων παραγωγικών επιχειρήσεων, από την υψηλή πυκνότητα πληθυσμού και από τους υψηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, ενώ σε άλλες παρατηρείται η συνύπαρξη σύγχρονων βιομηχανιών, ιδίως ΜΜΕ, και ενός τομέα υπηρεσιών που αναπτύσσεται σχετικά γρήγορα. Εντούτοις, και στα δύο αυτά είδη περιφερειών ενδέχεται να υπάρχουν τομείς με διαρκή παρακμή, φτώχεια, προβλήματα συμφόρησης, περιβαλλοντικές πιέσεις και προβλήματα δημόσιας υγείας, αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και την ανάγκη προσαρμογής στις ταχείες οικονομικές αλλαγές. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν πολλές βιομηχανικές περιφέρειες που αρχίζουν με δυσκολία να προσαρμόζονται στις αλλαγές και η κατάρρευση της παλιάς βιομηχανικής τους βάσης δεν έχει ακόμη αντισταθμιστεί από επαρκή αριθμό νέων δραστηριοτήτων.

Εν τω μεταξύ, σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από **χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού** η οικονομική ανάπτυξη είναι συχνά έργο μικρών επιχειρήσεων, αλλά οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν είναι παρόμοιες. Η χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού καθιστά δυσκολότερη την αντιμετώπιση των προκλήσεων με συνέπεια να μην έχει αλλάξει η οικονομική τους κατάσταση κατά την τελευταία δεκαετία.

Είναι μεγάλη η ποικιλία που παρουσιάζει η οικονομική κατάσταση των **αγροτικών περιοχών**. Ορισμένες έχουν καλούς δεσμούς με τα αστικά κέντρα και, με τη γεωργία να εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, χαρακτηρίζονται από την αυξανόμενη οικονομική διαφοροποίηση και από την αύξηση των δραστηριοτήτων στον τομέα των υπηρεσιών, όπως π.χ. στον τουρισμό. Άλλες πιο απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές χαρακτηρίζονται από το ότι είναι αραιοκατοικημένες, από τη γήρανση του πληθυσμού τους,

από τις περιορισμένες τεχνικές και κοινωνικές υποδομές, από τις ανεπαρκείς υπηρεσίες και από τους περιορισμένους δεσμούς με την υπόλοιπη οικονομία.

Η αντιμετώπιση αυτής της ποικιλίας προβλημάτων και η ενίσχυση των προσπαθειών αυτών των περιφερειών για αναδιάρθρωση και δημιουργία νέων οικονομικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με την ανανεωμένη ατζέντα της Λισαβόνας είναι η νέα πρόκληση για τη νέα γενιά προγραμμάτων υπέρ της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Όπου το εν λόγω έδαφος καλύπτεται επίσης από το Ταμείο Συνοχής, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν να εξασφαλίσουν κατά το δυνατόν ότι τα στηριζόμενα έργα θα συμβάλουν στην ατζέντα για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

3.4. Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία

Ο νέος στόχος για τη συνεργασία αποσκοπεί στην προώθηση της **πραιτέρω ενοποίησης** της επικράτειας της Ένωσης σε όλες τις διαστάσεις της. Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική της συνοχής ενισχύει την **ισόρροπη και αειφόρο** ανάπτυξη της επικράτειας της Ένωσης στο επίπεδο των μεγάλων περιφερειών και μειώνει τις “επιπτώσεις των εμποδίων” μέσω της διασυνοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας και της ανταλλαγής των βέλτιστων πρακτικών.

Αυτές οι ενέργειες βασίζονται σε κοινές αναπτυξιακές στρατηγικές των σχετικών εδαφών (εθνικών, περιφερειακών, τοπικών) και στη δικτύωση των κυριότερων παραγόντων. Κατ’αυτόν τον τρόπο, είναι προφανές ότι αποκτούν ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία η οποία αυξάνεται ακόμη περισσότερο στη διευρυμένη και πιο ποικιλόμορφη Ένωση

3.5. Διακυβέρνηση

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών το πλαίσιο για την πολιτική της συνοχής άλλαξε ενόψει των νέων προκλήσεων τις οποίες έθεσε η παγκοσμιοποίηση. Σήμερα είναι σαφές, σε μια ανοικτή και παγκοσμιοποιημένη οικονομία, ότι η αντιμετώπιση της ατζέντας για την ανάπτυξη και την απασχόληση πρέπει να βασίζεται σε στρατηγικές περιφερειακής και, ακόμη και, τοπικής ανάπτυξης. Αυτό είναι το επίπεδο στο οποίο δημιουργούνται τα περισσότερα επιχειρηματικά δίκτυα και καθιερώνονται δεσμοί με κέντρα εκμάθησης και τεχνολογίας και στο οποίο η τοπική γνώση και εμπειρογνωμοσύνη μπορούν να κινητοποιηθούν καλύτερα. Επίσης, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι έχουν πολλές αρμοδιότητες, τόσο κανονιστικές όσο και με βάση τις δαπάνες, για την εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν στην υλοποίηση της στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Στο πλαίσιο της πολιτικής της συνοχής, το θέμα της διακυβέρνησης προσλαμβάνει διαφορετικές διαστάσεις.

Η πρώτη αφορά ένα σύνολο χαρακτηριστικών δημόσιων οργανισμών που έχουν σχέση με **την απόδοση και την επιτυχία των δημόσιων πολιτικών**. Για τις χώρες και τις περιφέρειες, ειδικά αυτές που είναι επιλέξιμες για το στόχο της σύγκλισης, η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα είναι σημαντικές για τη διασφάλιση των μεταρρυθμίσεων και της καλής διακυβέρνησης, ειδικά στον οικονομικό, εργασιακό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, περιβαλλοντικό και δικαστικό τομέα. Δεν θα διευκολύνει μόνο την υλοποίηση της πολιτικής της συνοχής της ΕΕ αλλά θα βελτιώσει και τις οικονομικές επιδόσεις γενικά.

Η ενίσχυση των θεσμικών δυνατοτήτων και της διακυβέρνησης στις περιπτώσεις που θεωρούνται αδύναμες πρέπει να αποτελέσει βασική προτεραιότητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Η οικονομική ανταγωνιστικότητα και μια ισχυρότερη κοινωνία των πολιτών δεν εξαρτώνται μόνο από τα αποτελεσματικά δίκτυα υποδομής αλλά και από την εφαρμογή της νομοθεσίας χωρίς διακρίσεις, με προβλέψιμο και διαφανή τρόπο· από τον προσδιορισμό και την εφαρμογή των εμπορεύσιμων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας· από ένα ανοικτό σύστημα δημόσιων συμβάσεων· και από μια διοίκηση η οποία ελαχιστοποιεί το διοικητικό φόρτο στους οικονομικούς παράγοντες.

Κατά συνέπεια, όταν αναπτύσσουν τις εθνικές τους στρατηγικές, τα κράτη μέλη πρέπει να εξετάζουν συστηματικά πόσο μπορεί να αυξησει τα επίπεδα παραγωγικότητας η δημόσια διοίκηση όταν είναι πιο αποτελεσματική, πιο υπεύθυνη και πιο διαφανής. Η βελτίωση των δυνατοτήτων των δημόσιων διοικήσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, προκειμένου να βελτιωθεί το διοικητικό πλαίσιο της οικονομικής δραστηριότητας, η επεξεργασία και η εφαρμογή ικανοποιητικών πολιτικών, η βελτίωση της νομοθεσίας, η αξιολόγηση και η ανάλυση του αντικτύπου των πολιτικών προτάσεων και ο τακτικός έλεγχος των μηχανισμών υλοποίησης θα πρέπει, συνεπώς, να αποτελέσουν στόχους για ενίσχυση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Η δεύτερη διάσταση αφορά τα μέτρα και τις ενέργειες που χρειάζονται ειδικά για τη βελτίωση της ικανότητας των κρατών μελών ώστε **να διαχειριστούν και να υλοποιήσουν την πολιτική της συνοχής**. Η σωστή και αποτελεσματική διαχείριση των ταμείων απαιτεί κατάλληλες, αποτελεσματικές και διαφανείς δομές στις κεντρικές και περιφερειακές διοικήσεις, οι οποίες είναι ικανές να ασκούν τα καθήκοντα που έχουν σχέση με την εφαρμογή των ταμείων, όπως είναι οι δημόσιες συμβάσεις, ο δημοσιονομικός έλεγχος, η παρακολούθηση, η αξιολόγηση και η πρόληψη ή η καταπολέμηση της απάτης και της διαφθοράς. Η αποτελεσματική χρησιμοποίηση των ταμείων εξαρτάται επίσης και από τις δυνατότητες των φορέων υλοποίησης των έργων να σχεδιάζουν και να υλοποιούν υψηλής ποιότητας έργα. Στις περιπτώσεις που οι πόροι χρησιμοποιούνται κατά τρόπο αποτελεσματικό και διαφανή, η επιτυχία και μόνο ενθαρρύνει τους ιδιώτες επιχειρηματίες και τους ωθεί να επενδύσουν. Κατά συνέπεια, και στον τομέα αυτό θα πρέπει να αναληφθεί κάποια δράση και να υποστηριχθεί με τη διάθεση τεχνικής βοήθειας.

Ένας συναφής και πολύ σημαντικός παράγοντας που καθορίζει την αποτελεσματικότητα της πολιτικής της συνοχής είναι η ποιότητα της **εταιρικής σχέσης** όλων των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων αυτών που βρίσκονται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για την προετοιμασία και την υλοποίηση των προγραμμάτων. Οι στρατηγικές που σχεδιάζονται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο πρέπει επίσης να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της προσπάθειας για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Ο ρόλος των ΜΜΕ, η ανάγκη να καλυφθούν οι τοπικές ανάγκες σε δεξιότητες, η σπουδαιότητα της δημιουργίας ομίλων, η ανάγκη για τοπικά κέντρα καινοτομίας είναι πολύ σημαντικά θέματα και, για το λόγο αυτό, σε αρκετές περιπτώσεις οι στρατηγικές πρέπει να σχεδιάζονται σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, αυτό ισχύει όχι μόνο για το οικονομικό πρόγραμμα δράσης αλλά και για τη γενικότερη προσπάθεια συμμετοχής των πολιτών, οι οποίοι, μέσω της εταιρικής σχέσης και των πολυεπίπεδων ρυθμίσεων της διακυβέρνησης στο πλαίσιο της οποίας γίνεται η διαχείριση της πολιτικής της συνοχής, μπορούν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη στρατηγική της Ένωσης για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Μια ισχυρή εταιρική σχέση μεταξύ της Επιτροπής και των αρχών των κρατών μελών αποτελεί τη βάση για τον καθορισμό μιας στρατηγικής της συνοχής η οποία θα αντιμετωπίζει τις

προτεραιότητες της Κοινότητας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και την εφαρμογή της μέσω του επιχειρησιακού προγράμματος.

Η ανάπτυξη καινοτόμων έργων μέσω της δημιουργίας εταιρικών σχέσεων, η προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση και την υλοποίηση των δημόσιων πολιτικών καθώς και η βελτίωση της συνεργασίας μέσα και ανάμεσα στις κοινότητες μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου που θα έχει ως συνέπεια τη διαρκή απασχόληση, την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι κυριότεροι ενδιαφερόμενοι, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο θα πρέπει να υποστηρίζουν το πρόγραμμα μεταρρύθμισης, ούτως ώστε οι πόροι να χρησιμοποιηθούν πράγματι για την προώθηση της ανάπτυξης και της απασχόλησης και να δημιουργηθούν τα απαραίτητα δίκτυα εταιρικών σχέσεων προς τον σκοπό αυτό. Οι εταιρικές σχέσεις, οι συμφωνίες και οι πρωτοβουλίες που βασίζονται στη δημιουργία δικτύων σχετικών ενδιαφερομένων, όπως οι κοινωνικοί εταίροι και οι ΜΚΟ, έχουν επίσης να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στον τομέα της απασχόλησης και της συμμετοχής στην αγορά εργασίας.

Οι περιφέρειες ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν στρατηγικές αιεφόρου ανάπτυξης, οι οποίες επιτρέπουν την επίτευξη ομοφωνίας όσον αφορά τους επιδιωκόμενους στόχους χάρη στον τακτικό και συστηματικό διάλογο με τους βασικούς ενδιαφερομένους. Η εταιρική σχέση είναι απαραίτητη προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιτυχής διαχείριση της περιπλοκότητας και αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την επεξεργασία και την υλοποίηση των στρατηγικών ανάπτυξης. Βασίζεται στις διαβουλεύσεις και στη συμμετοχή των ενδιαφερομένων, όπως οι αρμόδιες αρχές, οι οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι και οι αντιπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Η εταιρική σχέση παρέχει τη βάση για την ενεργοποίηση της καλύτερης τοπικής γνώσης και εμπειρογνωμοσύνης, για τον ανοικτό χαρακτήρα και τη διαφάνεια στην προετοιμασία και την υλοποίηση των προγραμμάτων. Έχει εν προκειμένω ιδιαίτερη σημασία για τη βελτίωση της γνώσης και της καινοτομίας και πρέπει να βασίζεται στις μεθόδους οι οποίες έχουν αναπτυχθεί κατά το παρελθόν με τις περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας και τα περιφερειακά προγράμματα καινοτόμων ενεργειών.

Εταιρικές σχέσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα

Η εταιρική σχέση δημόσιου-ιδιωτικού τομέα (ΕΣΔΙΤ) μπορεί να αποτελέσει μία από τις κατάλληλες μεθόδους για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων όπου δεν υπάρχουν σημαντικά περιθώρια συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα, ειδικά σε τομείς όπου δεν είναι εφικτό ή σκόπιμο να αποκλεισθεί ο δημόσιος τομέας ή να λειτουργήσει μόνο η αγορά. Εκτός από τους οικονομικούς πόρους που εξασφαλίζει η εταιρική σχέση δημόσιου-ιδιωτικού τομέα σε επίπεδο έργου, βελτιώνει επίσης την ποιότητα της υλοποίησης και τη μεταγενέστερη διαχείριση των έργων. Για το λόγο αυτό, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να επιδιώκουν τέτοιες εταιρικές σχέσεις στις περιπτώσεις που αυτό είναι εφικτό. Τα σημαντικότερα οφέλη των ΕΣΔΙΤ είναι τα ακόλουθα:

- ο δημόσιος τομέας εξασφαλίζει την πρόσβασή του σε ένα φάσμα δεξιοτήτων του ιδιωτικού τομέα που του επιτρέπουν να παρέχει αποτελεσματικότερες και λιγότερο δαπανηρές υπηρεσίες·
- ο ιδιωτικός τομέας αναλαμβάνει μια σειρά από κινδύνους τους οποίους, στο πλαίσιο μιας παραδοσιακής δημόσιας σύμβασης, θα τους ανέλαμβανε ο δημόσιος τομέας·

- μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα μπορεί να επιτευχθεί στις περιπτώσεις στις οποίες ένας και μόνο φορέας είναι υπεύθυνος για το σχεδιασμό, την κατασκευή, τη διαχείριση και τη χρηματοδότηση ενός έργου ως μέρους ενός ολοκληρωμένου πακέτου.

Για να αποφασιστεί εάν κάποιο έργο θα εκτελεστεί στο πλαίσιο μιας ΕΣΔΙΤ, θα πρέπει να εξεταστεί εάν συντρέχουν ορισμένοι όροι πριν ανατεθεί η παροχή αγαθών και υπηρεσιών και ειδικά εάν υπάρχει το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο.

Οι συμφωνίες ΕΣΔΙΤ λειτουργούν καλύτερα όταν υπάρχει ρητή πολιτική δέσμευση των εθνικών κυβερνήσεων να συμμετάσχει ο ιδιωτικός τομέας σε έργα του δημόσιου τομέα. Απαιτούνται σαφή και συγκεκριμένα πλαίσια για τις ΕΣΔΙΤ σε διάφορους τομείς πολιτικής. Αυτά ποικίλλουν, π.χ. σύμφωνα με το πώς μπορούν να ανακτηθούν οι δαπάνες μέσω των χρεώσεων χρήσης, καθώς και με την έκταση των κοινωνικών στόχων. Υπάρχουν διάφορες επιλογές πολιτικής προκειμένου να εξασφαλιστεί ο ανταγωνισμός για τις ΕΣΔΙΤ χωρίς να περιορίζεται αδικαιολόγητα η ευελιξία που απαιτείται για το σχεδιασμό καινοτόμων και συχνά περίπλοκων σχεδίων¹¹.

Η ΕΕ θα υποστηρίξει αυτές τις ΕΣΔΙΤ παρέχοντας χρηματοδότηση, μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής, στις περιπτώσεις που τα έργα πληρούν όλα τα απαραίτητα κριτήρια. Για τα μεγάλα έργα, η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να υποβάλουν και μια εκτίμηση σχετικά με την καταλληλότητα κάποιας ΕΣΔΙΤ. Προβλέπεται η παροχή κάποιας επιχειρησιακής καθοδήγησης όσον αφορά την προετοιμασία των ΕΣΔΙΤ στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας που αναπτύσσεται σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ.) και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Αναδιάρθρωσης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) (το μέσο JASPERS). Η ΕΤΕπ. και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων θα μπορούσαν να παράσχουν πολύτιμη βοήθεια προς την κατεύθυνση αυτή.

4. ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ, 2007-2013

Ενόψει των προαναφερομένων και της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, τα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της πολιτικής της συνοχής θα πρέπει να επιδιώκουν τη διάθεση πόρων για τις ακόλουθες τρεις προτεραιότητες¹²:

- βελτίωση της **ελκυστικότητας των κρατών μελών, των περιφερειών και των πόλεων** μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης, της εξασφάλισης επαρκών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και της διατήρησης του περιβάλλοντος·
- ενθάρρυνση της **καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας** και της ανάπτυξης της **οικονομίας της γνώσης** μέσω των δυνατοτήτων έρευνας και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας· και
- δημιουργία **περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας** με την προσέλκυση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας ή την ενθάρρυνση για την ανάληψη

¹¹ «Οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και το κοινοτικό δίκαιο των δημόσιων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης - COM(2005) 569 τελικό της 5.11.2005.

¹² Ανακοίνωση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση – νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας» - COM(2005) 24 της 2.2.2005.

επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, τη βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

Στα τμήματα που ακολουθούν εξετάζονται βασικές πτυχές καθενός απ' αυτούς τους μεγάλους τομείς με ειδικές κατευθυντήριες γραμμές κάτω από κάθε κεφάλαιο. Φυσικά, οι εν λόγω λεπτομερέστερες κατευθυντήριες γραμμές δεν αφορούν όλες τις περιφέρειες. Ο πλέον κατάλληλος συνδυασμός επενδύσεων εξαρτάται τελικά από την ανάλυση των δυνατών και αδύνατων σημείων κάθε κράτους μέλους και κάθε περιφέρειας και από τις ιδιαίτερες εθνικές και περιφερειακές συνθήκες. **Οι κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν μάλλον ένα απλό πλαίσιο που καλούνται να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες όταν καταρτίσουν τα εθνικά και περιφερειακά τους προγράμματα, ιδίως προκειμένου να εκτιμήσουν τη συνεισφορά τους στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης όσον αφορά τη συνοχή, την ανάπτυξη και την απασχόληση.** Οι κατευθυντήριες γραμμές είναι μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις, αλλά δεν είναι η μόνη, για την επίτευξη του κατάλληλου επιπέδου συγκέντρωσης σε βασικές προτεραιότητες σε κάθε κράτος μέλος και περιφέρεια, σύμφωνα με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας. Όσον αφορά τη συνεκτίμηση της στρατηγικής της Λισαβόνας στα νέα προγράμματα, επιστάται η προσοχή στις ακόλουθες αρχές:

Πρώτον, σύμφωνα με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας, η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να επικεντρωθεί περισσότερο **στη γνώση, την έρευνα και την καινοτομία καθώς και στο ανθρώπινο κεφάλαιο.** Κατά συνέπεια, η συνολική χρηματοδοτική προσπάθεια για την ενίσχυση αυτών των τομέων δράσης θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά, όπως απαιτείται από τις νέες διατάξεις περί στοχοθέτησης. Επιπλέον, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις βέλτιστες πρακτικές στις περιπτώσεις που έχει αποδειχθεί ότι αποφέρουν θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Δεύτερον, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να επιτύχουν το στόχο της **αειφόρου ανάπτυξης** και να προωθήσουν τις συνέργειες μεταξύ της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης. Η ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση και τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων δίνουν έμφαση στο ρόλο του περιβάλλοντος στην ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ληφθεί υπόψη στην προετοιμασία των προγραμμάτων και των έργων με σκοπό την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης.

Τρίτον, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να επιδιώκουν τον στόχο της **ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών** σε όλα τα στάδια της προετοιμασίας και της υλοποίησης των προγραμμάτων και των έργων. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω ειδικών ενεργειών για την προώθηση της ισότητας καθώς και μέσω της προσεκτικής εξέτασης του τρόπου με τον οποίο τα άλλα έργα και η διαχείριση των ταμείων μπορούν να επηρεάσουν τους άνδρες και τις γυναίκες.

Τέταρτον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες προκειμένου να εμποδίσουν οποιαδήποτε διάκριση με βάση το φύλο, τη φυλή ή την εθνική καταγωγή, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή το σεξουαλικό προσανατολισμό κατά τη διάρκεια των διαφόρων φάσεων εφαρμογής των ταμείων. Ειδικότερα, η προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία είναι ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά το σχεδιασμό των ενεργειών που συγχρηματοδοτούνται από τα ταμεία και να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διάρκεια των διαφόρων φάσεων εφαρμογής.

4.1. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση

Μία από τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση είναι η εξασφάλιση των απαραίτητων υποδομών (π.χ. μεταφορικών, περιβαλλοντικών, ενεργειακών) για τις επιχειρήσεις. Μια σύγχρονη και ασφαλής υποδομή αποτελεί σημαντικό παράγοντα όσον αφορά την επίδοση πολλών επιχειρήσεων και επηρεάζει την οικονομική και κοινωνική ελκυστικότητα των περιφερειών και των πόλεων. Οι επενδύσεις στις υποδομές σε καθυστερημένες περιοχές, ιδίως στα νέα κράτη μέλη, θα ενθαρρύνουν την ανάπτυξη και έτσι θα ενισχυθεί η σύγκλιση με τις υπόλοιπες χώρες της Ένωσης και θα βελτιωθεί η ποιότητα ζωής. Οι πόροι πρέπει να προέρχονται όχι μόνο από επιδοτήσεις αλλά, επίσης, όπου είναι δυνατόν, από τον ιδιωτικό τομέα και από δάνεια, για παράδειγμα από την ΕΤΕπ. Για την επόμενη περίοδο, οι αρχές προγραμματισμού των κρατών μελών θα έχουν τη δυνατότητα να κάνουν μεγαλύτερη χρήση της εμπειρογνομosύνης που έχει η ΕΤΕπ. στην προετοιμασία κατάλληλων για ευρωπαϊκή χρηματοδότηση έργων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας JASPERS.

JASPERS: Μια νέα εταιρική σχέση παροχής τεχνικής βοήθειας

Το JASPERS, «Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions» - Κοινή βοήθεια για τη στήριξη έργων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες», είναι μια νέα εταιρική σχέση παροχής τεχνικής βοήθειας μεταξύ της Επιτροπής, της ΕΤΕπ. και της ΕΤΑΑ. Πρόκειται για ένα μέσο στη διάθεση των κρατών μελών που έχει ως σκοπό να βοηθήσει στην προετοιμασία μεγάλων έργων τα οποία θα υποστηριχθούν από το Ταμείο Συνοχής και το ΕΤΠΑ. Βασίζεται στην πείρα της ΕΤΕπ. και της ΕΤΑΑ όσον αφορά την προετοιμασία μεγάλων έργων και άλλους σημαντικούς τομείς, όπως η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Οι συνδυασμένες προσπάθειες των τριών οργανισμών αποσκοπούν στη στήριξη της επιτυχημένης υλοποίησης της πολιτικής της συνοχής κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013, αυξάνοντας κατά πολύ τους διαθέσιμους πόρους για την προετοιμασία των σχεδίων. Η τεχνική βοήθεια θα παρασχεθεί από τα αρχικά στάδια του κύκλου ανάπτυξης των έργων. Το JASPERS θα προσφέρει συνολική βοήθεια για όλα τα στάδια του κύκλου ενός έργου, από την αρχική σύλληψή του μέχρι την υποβολή του σχεδίου στην Επιτροπή για λήψη σχετικής απόφασης.

4.1.1. *Επέκταση και βελτίωση των μεταφορικών υποδομών*

Η διάθεση αποτελεσματικών, ευέλικτων και ασφαλών μεταφορικών υποδομών μπορεί να θεωρηθεί μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την οικονομική ανάπτυξη, καθώς βελτιώνει την παραγωγικότητα και, συνεπώς, τις προοπτικές ανάπτυξης των σχετικών περιοχών μέσω της διευκόλυνσης της μετακίνησης των προσώπων και των αγαθών. Τα μεταφορικά δίκτυα αυξάνουν τις δυνατότητες των εμπορικών συναλλαγών καθώς και την αποτελεσματικότητα. Παράλληλα, η ανάπτυξη διευρωπαϊκών μεταφορικών υποδομών (και συγκεκριμένα τα σχετικά μέρη των τριάντα έργων προτεραιότητας όσον αφορά τα διευρωπαϊκά μεταφορικά δίκτυα), με ιδιαίτερη έμφαση στα διασυνοριακά έργα, είναι σημαντική για την επίτευξη μεγαλύτερης ενοποίησης των εθνικών αγορών, ειδικά στο πλαίσιο της διευρυμένης Ένωσης.

Οι επενδύσεις στις υποδομές πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στις ειδικές ανάγκες και στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης των σχετικών περιφερειών και χωρών. Οι ανάγκες αυτές είναι γενικώς μεγαλύτερες στις περιφέρειες που εμπίπτουν στον στόχο της σύγκλισης και στις χώρες που καλύπτονται από το Ταμείο Συνοχής. Έχει παρατηρηθεί ότι οι επενδύσεις στις υποδομές (καθώς και οι άλλες επενδύσεις) παρουσιάζουν φθίνοντα ποσοστά απόδοσης πάνω

από ένα συγκεκριμένο επίπεδο χρηματοδότησης. Οι οικονομικές αποδόσεις τέτοιων επενδύσεων είναι υψηλές όταν οι υποδομές είναι ανεπαρκείς και δεν έχουν ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα, αλλά είναι πιθανόν να αρχίσουν να μειώνονται μόλις θα έχουν φθάσει σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο.

Πρέπει, συνεπώς, να λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και το μέγεθος των υφιστάμενων υποδομών. Στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και χώρες οι διεθνείς και διαπεριφερειακές συνδέσεις ενδέχεται να έχουν υψηλότερες αποδόσεις μακροπρόθεσμα υπό τη μορφή αυξημένης ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και ενδέχεται επίσης να διευκολύνουν την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Αντίθετα, στις περιφέρειες με διασκορπισμένη και μικρής κλίμακας οικονομική βάση και μεγάλο αριθμό μικρών πόλεων ενδέχεται να είναι καταλληλότερη η κατασκευή μιας περιφερειακής μεταφορικής υποδομής. Στις περιφέρειες με ανεπαρκή οδικά δίκτυα, οι πόροι θα πρέπει να διατίθενται για την κατασκευή οικονομικά βιώσιμων οδικών συνδέσεων. Οι προκλήσεις της κινητικότητας και της προσβασιμότητας στις αστικές περιοχές πρέπει να αντιμετωπιστούν επίσης, υποστηρίζοντας τα ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης και τις καθαρές μεταφορικές λύσεις.

Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη από τις επενδύσεις στις μεταφορές, η βοήθεια που προέρχεται από τα ταμεία θα πρέπει να διέπεται από ορισμένες αρχές.

Πρώτον, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν αντικειμενικά κριτήρια προκειμένου να προσδιοριστεί το επίπεδο και η φύση των επενδύσεων που θα πρέπει να γίνουν στις υποδομές. Για παράδειγμα, τα πιθανά ποσοστά απόδοσης θα πρέπει να μετρώνται με βάση το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και τη φύση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις σχετικές περιφέρειες, την πυκνότητα και την ποιότητα των υποδομών ή τον βαθμό της συμφόρησης. Στο πλαίσιο του προσδιορισμού του κοινωνικού οφέλους που προβλέπεται να προκύψει από τέτοιες επενδύσεις, θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη οι περιβαλλοντικές και οι κοινωνικές επιπτώσεις των προβλεπόμενων έργων υποδομής.

Δεύτερον, η αρχή της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας θα πρέπει να γίνεται σεβαστή στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο¹³. Πρέπει να επιδιωχθεί η στροφή προς τρόπους πιο φιλικούς προς το περιβάλλον. Εντούτοις, πρέπει να βελτιστοποιηθεί η περιβαλλοντική και η γενική απόδοση κάθε τρόπου μεταφορών, ιδίως όσον αφορά τη χρήση υποδομών εντός και μεταξύ των διαφόρων τρόπων¹⁴.

Τρίτον, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις περιφέρειες που εμπίπτουν στον στόχο της σύγκλισης και στις χώρες που καλύπτονται από το Ταμείο Συνοχής, ώστε να εκσυγχρονιστεί το σιδηροδρομικό δίκτυο μέσω της προσεκτικής επιλογής των τομέων προτεραιότητας και της εξασφάλισης της διαλειτουργικότητάς τους στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαχείρισης των Σιδηροδρομικών Μεταφορών (ERTMS).

Τέταρτον, οι επενδύσεις στις μεταφορικές υποδομές θα πρέπει να συνοδεύονται και από την κατάλληλη διαχείριση της κυκλοφορίας, με ιδιαίτερη προσοχή στην ασφάλεια σύμφωνα με τα εθνικά και κοινοτικά πρότυπα. Οι εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους την ανάγκη επίτευξης ισόρροπης (και φιλοπεριβαλλοντικής)

¹³ «Η Ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών» - COM(2001) 370.

¹⁴ «Διατήρηση της Ευρώπης σε κίνηση. Αειφόρος κινητικότητα για την ευρωπαϊκή ήπειρο» - COM(2006) 14 της 22.6.2006.

κατανομής των τρόπων μεταφοράς που θα ικανοποιεί τόσο τις οικονομικές όσο και τις περιβαλλοντικές ανάγκες. Οι στρατηγικές θα πρέπει π.χ. να περιλαμβάνουν ευφυή συστήματα μεταφοράς, πολυτροπικές πλατφόρμες και ιδίως τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για το ERTMS, το οποίο προαναφέρθηκε, και για το Single European Sky ATM Research Programme (SESAR - για ένα ομοίμορφο σύστημα διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας στην Ευρώπη).

Με βάση τις ανωτέρω αρχές, οι κατευθυντήριες γραμμές για την ανάληψη δράσης είναι οι ακόλουθες:

- τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες που είναι επιλέξιμα/ες για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης¹⁵ ή του Ταμείου Συνοχής θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε εκείνα από τα 30 έργα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που αφορούν το έδαφός τους. Μέσα σ' αυτό το σύνολο έργων θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις διασυνοριακές συνδέσεις. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν τους συντονιστές ως μέσο μείωσης του χρόνου που διαρρέει ανάμεσα στο σχεδιασμό του δικτύου και στην υλοποίησή του. Άλλα έργα TEN και στρατηγικές μεταφορικές συνδέσεις θα πρέπει να στηρίζονται όταν συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα.
- οι συμπληρωματικές επενδύσεις στις **δευτερεύουσες συνδέσεις** είναι επίσης σημαντικές στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης περιφερειακής στρατηγικής μεταφορών και επικοινωνιών που θα καλύπτει τόσο αστικές όσο και αγροτικές περιοχές, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι περιφέρειες θα επωφελούνται από τις δυνατότητες που παρέχουν τα βασικά δίκτυα.
- οι ενισχύσεις για τη δημιουργία **σιδηροδρομικών υποδομών** θα πρέπει να έχουν ως στόχο την βελτίωση της πρόσβασης. Το κόστος των σιδηροδρομικών μεταφορών θα πρέπει να διευκολύνει την πρόσβαση των ανεξάρτητων φορέων. Θα πρέπει επίσης να ενισχύσει τη δημιουργία ενός διατροπικού δικτύου που θα καλύπτει ολόκληρη την ΕΕ. Η συμμόρφωση και οι εφαρμογές της διατροπικότητας και η εφαρμογή του ERTMS θα πρέπει να αποτελούν μέρος όλων των χρηματοδοτούμενων έργων.
- η προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμων **δικτύων μεταφορών**, ιδίως στις αστικές περιοχές. Αυτό συνεπάγεται εγκαταστάσεις δημόσιων μεταφορών (συμπεριλαμβανομένων των υποδομών στάθμευσης και μετεπιβίβασης), σχέδια κινητικότητας, περιμετρικούς δακτυλίους, βελτίωση της ασφάλειας στους οδικούς κόμβους, ποδηλατόδρομους και πεζόδρομους. Συνεπάγεται επίσης ενέργειες για την πρόσβαση στις συνήθεις δημόσιες μεταφορικές υπηρεσίες ορισμένων κοινωνικών ομάδων (όπως οι ηλικιωμένοι και οι ανάπηροι) καθώς και τη δημιουργία δικτύων διανομής εναλλακτικών καυσίμων οχημάτων. Οι οδοί εσωτερικής ναυσιπλοΐας μπορούν επίσης να συμβάλουν στη βιωσιμότητα των δικτύων.
- για την επίτευξη της καλύτερης δυνατής αποτελεσματικότητας των μεταφορικών υποδομών, ώστε να προωθηθεί κατ' αυτό τον τρόπο η περιφερειακή ανάπτυξη, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στη βελτίωση της **δυνατότητας σύνδεσης** των απομονωμένων, νησιωτικών ή πλέον απομακρυσμένων περιοχών με το διευρωπαϊκό μεταφορικό δίκτυο (TEN-T). Κατά συνέπεια, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη των δευτερευουσών

¹⁵ ΕΕ L 167 της 30.04.2004, σ. 1.

συνδέσεων με ιδιαίτερη έμφαση στη διατροπικότητα και στις βιώσιμες μεταφορές. Ειδικότερα, τα λιμάνια και τα αεροδρόμια θα πρέπει να συνδεθούν με την ενδοχώρα τους·

- περισσότερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη «**θαλάσσιων αυτοκινητοδρόμων**» και στις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων, ως βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων σε σχέση με τις οδικές και σιδηροδρομικές μεταφορές μεγάλων αποστάσεων.

Στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη λαμβάνουν ενίσχυση τόσο από το Ταμείο Συνοχής όσο και από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, θα πρέπει να γίνεται διάκριση στα προγράμματα μεταξύ των διάφορων ειδών ενεργειών που χρηματοδοτούνται από κάθε ταμείο, με το Ταμείο Συνοχής να διαδραματίζει τον βασικό ρόλο όσον αφορά την ενίσχυση των διευρωπαϊκών μεταφορικών δικτύων.

Εξάλλου, τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει γενικά να επικεντρώνουν την προσοχή τους στην ανάπτυξη υποδομών που έχουν σχέση με μέτρα για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης (όπως είναι η ανάπτυξη του τουρισμού, οι βελτιώσεις για την αύξηση της ελκυστικότητας των βιομηχανικών ζωνών κ.λπ.). Όσον αφορά τις οδικές υποδομές, οι επενδύσεις θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν το γενικό στόχο της οδικής ασφάλειας.

Η συγχρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής και τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να είναι συμπληρωματική των επιδοτήσεων που χορηγούνται από τον προϋπολογισμό των διευρωπαϊκών δικτύων, αποφεύγοντας τη διπλή χρηματοδότηση όσον αφορά την παροχή κοινοτικής βοήθειας. Τα κράτη μέλη θα χρειαστεί να προσδιορίσουν ατομικά εκ των προτέρων το πλέον κατάλληλο μέσο για τα προβλεπόμενα έργα. Η χρηματοδότηση της πολιτικής της συνοχής μπορεί να συνδυαστεί με την εγγύηση δανείων, που αποτελεί μέρος των μέσων χρηματοδότησης των διευρωπαϊκών δικτύων.

4.1.2. Ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ περιβαλλοντικής προστασίας και ανάπτυξης

Οι περιβαλλοντικές επενδύσεις μπορούν να βοηθήσουν την οικονομία κατά τρεις τρόπους: μπορούν να εξασφαλίσουν τη μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη, να μειώσουν το εξωτερικό περιβαλλοντικό κόστος για την οικονομία (π.χ. το κόστος για την υγεία, το κόστος καθαρισμού και το κόστος επανόρθωσης των ζημιών) και να τονώσουν την καινοτομία και τη δημιουργία απασχόλησης. Τα μελλοντικά προγράμματα για τη συνοχή θα πρέπει να έχουν ως στόχο την ενίσχυση των πιθανών συνεργειών μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης. Η παροχή περιβαλλοντικών υπηρεσιών, όπως είναι η υδροδότηση, οι υποδομές επεξεργασίας αποβλήτων και λυμάτων, η διαχείριση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας, η απολύμανση της γης ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για νέες οικονομικές δραστηριότητες και η προστασία από ορισμένους περιβαλλοντικούς κινδύνους, θα πρέπει να λάβουν απόλυτη προτεραιότητα στο πλαίσιο αυτό.

Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οικονομικά οφέλη και να ελαχιστοποιηθεί το κόστος, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής ρύπανσης στις πηγές της. Στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων, αυτό συνεπάγεται την εστίαση στην πρόληψη, την ανακύκλωση και τη βιοαποικοδόμηση των αποβλήτων, οι οποίες έχουν καλή σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας και βοηθούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Οι αναπτυξιακές στρατηγικές θα πρέπει να βασίζονται σε μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των αναγκών και των ειδικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες με τη χρησιμοποίηση, στο μέτρο του δυνατού, των κατάλληλων δεικτών. Θα πρέπει να

καταβληθούν προσπάθειες προκειμένου να ενθαρρυνθεί η διεθνοποίηση του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους, ενώ, παράλληλα, θα πρέπει να ενισχύεται και η δημιουργία και η ανάπτυξη μέσων που θα βασίζονται στην αγορά (βλέπε, π.χ., τα μέσα που προτείνονται με το σχέδιο δράσης σχετικά με τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες). Σ' αυτό το πλαίσιο, δίνεται προσοχή στην πρωτοβουλία «Παγκόσμια παρακολούθηση για την ασφάλεια και το περιβάλλον», η οποία από το 2008 θα παρέχει σε πανευρωπαϊκό επίπεδο πληροφόρηση σχετικά με την κάλυψη/χρήση της γης και τις ιδιότητες των ωκεανών, καθώς και χάρτες γεγονότων σε περίπτωση καταστροφών και ατυχημάτων.

Βάσει των προαναφερομένων, προτείνονται οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάληψη δράσης:

- κάλυψη των σημαντικών αναγκών για επενδύσεις στις **υποδομές**, ιδίως στις περιοχές που εμπίπτουν στο στόχο της σύγκλισης και κυρίως στα νέα κράτη μέλη, ώστε να υπάρξει συμμόρφωση προς την περιβαλλοντική νομοθεσία όσον αφορά τα ύδατα, τα απόβλητα, τον αέρα, τη φύση και την προστασία των ειδών καθώς και τη βιοποικιλότητα·
- εξασφάλιση **ελκυστικών συνθηκών για τις επιχειρήσεις και το προσωπικό τους με υψηλή ειδίκευση**. Αυτό μπορεί να γίνει με την προώθηση ενός προγράμματος χρησιμοποίησης των γαιών που θα περιορίζει την άναρχη αστική επέκταση και με την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης και της διαφύλαξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι επενδύσεις σ' αυτό τον τομέα θα πρέπει να έχουν ως άμεσο στόχο την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων και τη δημιουργία απασχόλησης στις σχετικές περιοχές·
- εκτός από τις επενδύσεις στη βιώσιμη ενέργεια και στις μεταφορές στο πλαίσιο άλλων στρατηγικών, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και οι επενδύσεις που συμβάλλουν στην τήρηση των **δεσμεύσεων που ανέλαβε η ΕΕ στο Κιότο**·
- λήψη μέτρων για την **πρόληψη των κινδύνων** μέσω της καλύτερης διαχείρισης των φυσικών πόρων, της πιο στοχοθετημένης έρευνας και της καλύτερης χρήσης των ΤΠΕ, καθώς και μέσω πιο καινοτόμων δημόσιων πολιτικών διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένης, π.χ., της προληπτικής εποπτείας.

Στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη λαμβάνουν ενίσχυση τόσο από το Ταμείο Συνοχής όσο και από τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση στα προγράμματα των ενεργειών που χρηματοδοτούνται από κάθε ταμείο, αντίστοιχα.

4.1.3. Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη

Συναφής προτεραιότητα είναι η ανάγκη μείωσης της εξάρτησης από τις παραδοσιακές πηγές ενέργειας μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της χρησιμοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι επενδύσεις σ' αυτούς τους τομείς συμβάλλουν στην εξασφάλιση του εφοδιασμού σε ενέργεια με στόχο την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη ενώ, παράλληλα, δρουν ως πηγή καινοτομιών και παρέχουν δυνατότητες εξαγωγών και έχουν καλή σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας, ιδίως εάν οι τιμές της ενέργειας παραμείνουν υψηλές.

Χρειάζονται επίσης επενδύσεις σε παραδοσιακές πηγές ενέργειας ώστε να εξασφαλιστεί ο εφοδιασμός σε ενέργεια. Ειδικότερα, τα ταμεία πρέπει να επικεντρώνουν τις προσπάθειές

τους – στις περιπτώσεις που δεν μπορεί να το κάνει η αγορά και στον βαθμό που αυτό δεν είναι αντίθετο προς την απελευθέρωση των αγορών – στην ολοκλήρωση των διασυνδέσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στα διευρωπαϊκά δίκτυα, στη βελτίωση των ηλεκτρικών δικτύων καθώς και στη βελτίωση των δικτύων μεταφοράς και διανομής αερίου, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των νησιωτικών και των πλέον απομακρυσμένων περιφερειών.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για ανάληψη δράσης στον τομέα αυτό είναι οι ακόλουθες:

- ενίσχυση για έργα βελτίωσης της **ενεργειακής απόδοσης**, π.χ. στα κτίρια, και διάδοση αναπτυξιακών μοντέλων με χαμηλή ένταση ενέργειας·
- στήριξη της ανάπτυξης και χρήσης **ανανεώσιμων και εναλλακτικών τεχνολογιών** (όπως ο αέρας, ο ήλιος, η βιομάζα), συμπεριλαμβανομένων εκείνων στον τομέα της θέρμανσης και της ψύξης, που μπορούν να αποτελέσουν πλεονέκτημα για την ΕΕ και, ως εκ τούτου, να την καταστήσουν πιο ανταγωνιστική. Τέτοιες επενδύσεις συμβάλλουν επίσης στην επίτευξη του στόχου της Λισαβόνας, να παράγεται δηλαδή μέχρι το 2010 το 21% του ηλεκτρικού ρεύματος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας·
- συγκέντρωση των επενδύσεων σε παραδοσιακές πηγές ενέργειας ώστε να αναπτυχθούν **δίκτυα** στις περιπτώσεις που αδυνατεί να το κάνει αυτό η αγορά. Αυτές οι επενδύσεις αφορούν κυρίως τις περιφέρειες σύγκλισης.

4.2. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη

Οι στόχοι της Ένωσης για την ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης απαιτούν διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία και αναπροσανατολισμό προς δραστηριότητες που να βασίζονται στη γνώση. Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να αναληφθεί δράση σε πολλά μέτωπα: αντιμετώπιση των χαμηλών επιπέδων έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (ΕΤΑ), ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, προώθηση της καινοτομίας μέσω νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών που να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο διεθνή ανταγωνισμό, αύξηση των περιφερειακών και τοπικών δυνατοτήτων να δημιουργούν και να απορροφούν νέες τεχνολογίες (και ιδίως ΤΠΕ) και παροχή μεγαλύτερης στήριξης για την ανάληψη κινδύνου.

Το ποσοστό του ΑΕγχΠ που χρησιμοποιείται για δαπάνες ΕΤΑ έχει αυξηθεί, αλλά η αύξηση αυτή είναι πάρα πολύ μικρή και ανέρχεται στο 1,9% του ΑΕγχΠ, που απέχει πολύ από το στόχο της Λισαβόνας, ο οποίος ανέρχεται στο 3%¹⁶. Εκτιμάται ότι η αύξηση του ποσοστού των δαπανών για ΕΤΑ από 1,9% σε 3% του ΑΕγχΠ (προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της Λισαβόνας μέχρι το 2010) θα έχει ως συνέπεια να αυξηθεί κατά 1,7% το ΑΕγχΠ μέχρι το 2010¹⁷. Εκτός του ότι τα ποσά που επενδύουν οι επιχειρήσεις στην έρευνα και την τεχνολογία είναι περιορισμένα, υπάρχουν ενδείξεις ότι και οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα αυτό τείνουν να περιοριστούν. Το χάσμα όσον αφορά την ΕΤΑ εντός και μεταξύ των χωρών, ειδικά σε σχέση με τα ποσά που δαπανούν οι επιχειρήσεις για ΕΤΑ, είναι πολύ μεγαλύτερο από το χάσμα που παρουσιάζουν τα έσοδα. Εκτός από τις εθνικές και κοινοτικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί από κοινού, οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί φορείς θα πρέπει να αναλάβουν περισσότερη δράση στον τομέα της ΕΤΑ ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των επιχειρήσεων για ΕΤΑ. Η υστέρηση της Ευρώπης όσον αφορά την καινοτομία γίνεται

¹⁶ «Επενδύοντας στην έρευνα: το πρόγραμμα δράσης για την Ευρώπη» - COM(2003) 226 της 30.04.2003.

¹⁷ «Το οικονομικό κόστος της μη υλοποίησης της Λισαβόνας» - SEC(2005) 385 της 15.03.2005.

ακόμη μεγαλύτερη: ο πίνακας αποτελεσμάτων στον τομέα της καινοτομίας δείχνει ότι η Ευρώπη υστερεί έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών σε 9 από τους 11 δείκτες καινοτομίας¹⁸. Και εντός της Ευρώπης το χάσμα καινοτομίας εξακολουθεί να επιμένει λόγω του ότι η Ένωση αδυνατεί συχνά να μετατρέπει την τεχνολογική ανάπτυξη σε εμπορεύσιμα προϊόντα και διαδικασίες. Η πολιτική της συνοχής μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση των προβλημάτων που έχουν σχέση με τις χαμηλές επιδόσεις της Ευρώπης όσον αφορά την καινοτομία, συμπεριλαμβανομένων των αναποτελεσματικών συστημάτων καινοτομίας, τον ανεπαρκή επιχειρηματικό δυναμισμό και τον αργό ρυθμό υιοθέτησης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις.

Σ' αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να βελτιωθούν οι εθνικές και περιφερειακές δυνατότητες όσον αφορά την ΕΤΑ, να ενισχυθούν οι επενδύσεις σε υποδομές ΤΠΕ και να διαδοθούν η τεχνολογία και οι γνώσεις μέσω των κατάλληλων μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας και ανταλλαγής γνώσεων. Η ευαισθητοποίηση όσον αφορά την προώθηση της καλύτερης χρήσης των υφισταμένων δυνατοτήτων ΕΤΑ θα μπορούσε να προωθηθεί μέσω περιφερειακών μεθόδων «πρόβλεψης» καθώς και άλλων περιφερειακών μεθόδων στρατηγικού σχεδιασμού, οι οποίες περιλαμβάνουν τον τακτικό και συστηματικό διάλογο με τους βασικούς ενδιαφερομένους. Είναι επίσης σημαντικό να βελτιωθεί η δυνατότητα των επιχειρήσεων, και ιδίως των ΜΜΕ, μέσω ενεργειών για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων, να απορροφούν τα αποτελέσματα της ΕΤΑ, να ενθαρρυνθεί η δημιουργία και η αξιοποίηση ευρύτερων πόρων έρευνας υψηλής ποιότητας στην Ευρώπη, να αυξηθούν οι ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της ΕΤΑ και της καινοτομίας και να ενθαρρυνθούν οι εταιρικές σχέσεις στον τομέα της ΕΤΑ στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Οι Ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες π.χ. προσφέρουν το δυναμικό για καλύτερα σχεδιασμένα ερευνητικά προγράμματα με βάση τις ανάγκες των επιχειρήσεων· η πολιτική της συνοχής μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη στήριξη της εφαρμογής των στρατηγικών ερευνητικών προγραμμάτων τους σε ολόκληρη την Ένωση, συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών.

Μολονότι οι άμεσες επιδοτήσεις παραμένουν υψηλές, ειδικά στις περιοχές σύγκλισης, είναι ανάγκη να δοθεί προσοχή στο θέμα της παροχής μαζικών οικονομικών και τεχνολογικών υπηρεσιών στους ομίλους επιχειρήσεων, προκειμένου να βελτιώσουν την καινοτόμο δραστηριότητα τους. Οι άμεσες επιδοτήσεις στις επιμέρους επιχειρήσεις θα πρέπει μάλλον να έχουν ως στόχο τη βελτίωση των δυνατοτήτων ΕΤΑ και καινοτομίας παρά την προσωρινή μείωση του παραγωγικού τους κόστους που προκαλεί ανέλπιστα υψηλά οφέλη. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τους παραδοσιακούς τομείς, ειδικά για αυτούς που είναι εκτεθειμένοι στον παγκόσμιο ανταγωνισμό και χρειάζονται πρόσθετες προσπάθειες για να παραμείνουν ανταγωνιστικοί, καθώς και για τις ΜΜΕ, οι οποίες συχνά αποτελούν τις κυριότερες πηγές απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτές οι πολιτικές μάλιστα θα πρέπει να προσαρμοστούν στις ιδιαίτερες συνθήκες κάθε περιφέρειας, και ειδικά στις ανάγκες των ΜΜΕ. Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές στρατηγικές θα πρέπει να βασίζονται σε μια συνολική ανάλυση των δυνατοτήτων για επενδύσεις στον τομέα της ΕΤΑ.

Οι γνώσεις και η καινοτομία βρίσκονται στο επίκεντρο των προσπαθειών της Ένωσης για την επιτάχυνση της ανάπτυξης και για περισσότερη απασχόληση. Δύο συναφή προγράμματα-πλαίσια προτείνονται στο επίπεδο της Ένωσης: Το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την ΕΤΑ και το πρόγραμμα-πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία. Η συνέργεια μεταξύ της πολιτικής της συνοχής και των εν λόγω μέσων είναι σημαντική προκειμένου η πολιτική έρευνας και η πολιτική της συνοχής να αλληλοενισχυθούν σε περιφερειακό επίπεδο με

¹⁸ SEC(2004) 1475.

γνώμονα επίτευξης αυτού του στόχου τις στρατηγικές εθνικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η πολιτική της συνοχής μπορεί να βοηθήσει όλες τις περιφέρειες να βελτιώσουν τις δυνατότητές τους για έρευνα και καινοτομία, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματική συμμετοχή αυτών των περιφερειών στον ευρωπαϊκό ερευνητικό χώρο και στις δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας της Ένωσης γενικά. Ειδικότερα, έχει να διαδραματίσει δύο σημαντικούς ρόλους. Κατ'αρχάς πρέπει να βοηθήσει τις διάφορες περιφέρειες να υλοποιήσουν περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας και σχέδια δράσης που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και στο επίπεδο ολόκληρης της Ένωσης. Ο δεύτερος ρόλος συνίσταται στη συμβολή της για τη βελτίωση των δυνατοτήτων έρευνας και καινοτομίας των διάφορων περιφερειών σε σημείο που να μπορούν να συμμετέχουν σε διεθνικά ερευνητικά προγράμματα.

Συνεπώς, οι περιφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να επικεντρωθούν στις επενδύσεις στην ΕΤΑ, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα· στην εξασφάλιση ότι οι εν λόγω επενδύσεις ανταποκρίνονται στις ανάγκες οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας και μπορούν να μετατραπούν σε εμπορεύσιμη καινοτομία προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών· στην ενίσχυση της μεταφοράς τεχνολογίας και της ανταλλαγής γνώσεων· στην προώθηση της ανάπτυξης, της διάδοσης και της εφαρμογής των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις και στην εξασφάλιση ότι οι επιχειρήσεις που είναι πρόθυμες να επενδύσουν σε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Οι στρατηγικές αυτές θα πρέπει να προβλέπουν ιδιαίτερα τον πειραματισμό, με στόχο την αύξηση της ικανότητας των παρεμβάσεων πολιτικής και των διαμεσολαβούντων οργανισμών ώστε να ενθαρρυνθούν οι περιφερειακοί και τοπικοί παράγοντες, και ιδίως οι ΜΜΕ, να καινοτομήσουν.

4.2.1. Αύξηση και καλύτερη επικέντρωση των επενδύσεων στην ΕΤΑ

Η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά τους να διαθέσουν στην αγορά νέες γνώσεις το συντομότερο δυνατόν. Η ικανότητα αυτή ενισχύεται από τη δημόσια στήριξη για την ΕΤΑ η οποία μπορεί να δικαιολογηθεί στις περιπτώσεις που εντοπίζεται αποτυχία της αγοράς και από το δημόσιο χαρακτήρα ορισμένων επενδύσεων ΕΤΑ. Επιπλέον, τα προβλήματα των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας των αποτελεσμάτων της έρευνας και η ανάγκη επίτευξης κρίσιμης μάζας σε ορισμένους τομείς της έρευνας δικαιολογούν τη χορήγηση δημόσιας ενίσχυσης για την ΕΤΑ.

Η ειδική φύση της ΕΤΑ θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής. Ειδικότερα, η ΕΤΑ απαιτεί στενή αλληλεπίδραση μεταξύ των φορέων προκειμένου να ενθαρρυνθεί η δημιουργία πόλων αριστείας, οι οποίοι απαιτούνται προκειμένου να επιτευχθεί η κρίσιμη μάζα. Η γεωγραφική γειτνίαση μέσω της ύπαρξης ομίλων ΜΜΕ και πόλων καινοτομίας γύρω από τα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα, για παράδειγμα, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Κατά συνέπεια, οι ενέργειες ΕΤΑ θα πρέπει να είναι κατ'ανάγκη συγκεντρωμένες σε ορισμένα σημεία και θα πρέπει να ενισχυθεί επίσης η απορροφητική ικανότητα των περιοχών με δραστηριότητες ΕΤΑ χαμηλής έντασης.

Η ΕΤΑ στα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη μέλη και στις αντίστοιχες περιφέρειες θα πρέπει να αναπτυχθεί γύρω από τους υφιστάμενους πόλους αριστείας, ώστε να αποφευχθεί ο υπερβολικός γεωγραφικός διασκορπισμός των πόρων. Επίσης, εν προκειμένω, οι ευρωπαϊκές πλατφόρμες τεχνολογίας μπορούν να βοηθήσουν στην εστίαση των επενδύσεων σε τομείς προτεραιότητας για έρευνα. Οι επενδύσεις θα πρέπει επίσης να συμπληρώνουν τις ευρωπαϊκές δραστηριότητες που προβλέπει το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο και να ενισχύουν τους

στόχους του ανανεωμένου προγράμματος δράσης της Λισαβόνας. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη νέων και εμπορεύσιμων προϊόντων, υπηρεσιών και δεξιοτήτων.

Οι ενέργειες στον τομέα της ΕΤΑ θα πρέπει να προσαρμοστούν προς την πολιτική της ΕΕ στον τομέα της ΕΤΑ και να εξυπηρετούν τις ανάγκες των σχετικών περιφερειών. Όσον αφορά τη μέθοδο, αυτή πρέπει να βασίζεται σε μια σωστή αναλυτική προσέγγιση, όπως η πρόβλεψη· καθώς και στη χρήση δεικτών, όπως τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας· στους ανθρώπινους πόρους της ΕΤΑ· στη θέση των ιδιωτικών και δημόσιων ερευνητικών ιδρυμάτων· και στην ύπαρξη ομίλων καινοτόμων επιχειρήσεων.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για ενέργειες στον τομέα της ΕΤΑ είναι οι ακόλουθες:

- ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων καθώς και μεταξύ των επιχειρήσεων και των δημόσιων ερευνητικών ιδρυμάτων/εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, π.χ., μέσω της στήριξης της δημιουργίας περιφερειακών και διαπεριφερειακών **συσπειρώσεων** αριστείας·
- στήριξη των **δραστηριοτήτων ΕΤΑ των ΜΜΕ** και τεχνολογική μεταφορά (ώστε να μπορούν οι ΜΜΕ να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες ΕΤΑ των ερευνητικών ιδρυμάτων που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο)·
- στήριξη των περιφερειακών **διασυνοριακών και διεθνικών πρωτοβουλιών** με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της έρευνας και την αύξηση των δεξιοτήτων στους τομείς προτεραιότητας της ερευνητικής πολιτικής της ΕΕ·
- ενίσχυση της **δημιουργίας δεξιοτήτων Ε&Α**, συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ, της ερευνητικής υποδομής και του ανθρώπινου κεφαλαίου σε περιοχές με σημαντικό αναπτυξιακό δυναμικό.

Τα προγράμματα, ιδίως στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη υποδομών ΕΤΑ (συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών δικτύων δεδομένων υψηλής ταχύτητας μέσα και ανάμεσα στα ερευνητικά ιδρύματα), εκπαιδευτικών υποδομών (στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης), εξοπλισμού και οργάνων τόσο στα ερευνητικά ιδρύματα που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο όσο και στις επιχειρήσεις, υπό τον όρον ότι οι επενδύσεις αυτές θα έχουν άμεση σχέση με τους στόχους της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Ενδέχεται να αφορούν επίσης και τις ερευνητικές υποδομές των οποίων οι μελέτες εφικτότητας χρηματοδοτήθηκαν από προηγούμενα προγράμματα-πλαίσια. Η ενίσχυση για τις προτεραιότητες του 7ου προγράμματος-πλαισίου θα πρέπει να έχει ως στόχο την ανάπτυξη του συνόλου των δυνατοτήτων των δημιουργούμενων και υφιστάμενων πόλων αριστείας και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ιδίως με την επιμόρφωση των ερευνητών σε εθνικό επίπεδο και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για την προσέλκυση ερευνητών που έχουν σπουδάσει στο εξωτερικό.

4.2.2. Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας

Η καινοτομία είναι το αποτέλεσμα περίπλοκων και αλληλένδετων διαδικασιών, όπως η ικανότητα των επιχειρήσεων να αποκτούν πρόσβαση σε συμπληρωματικές γνώσεις που προέρχονται από άλλους παράγοντες της αγοράς, από άλλους οργανισμούς και από άλλα ιδρύματα.

Οι επενδύσεις στην καινοτομία έχουν απόλυτη προτεραιότητα για την πολιτική της συνοχής στο πλαίσιο τόσο του προγράμματος για τη σύγκλιση και την περιφερειακή αναταγωνιστικότητα όσο και του προγράμματος για την απασχόληση. Η συγχρηματοδότησή τους θα πρέπει να είναι η βασική προτεραιότητα στις περιφέρειες που εμπίπτουν στο νέο περιφερειακό στόχο για την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση, όπου οι περιορισμένοι χρηματοοικονομικοί πόροι θα πρέπει να διατεθούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να επιτευχθεί η κρίσιμη μάζα και να προκύψουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Ο κύριος στόχος θα πρέπει να είναι η προώθηση ενός επιχειρηματικού κλίματος που θα ευνοεί την παραγωγή, τη διάδοση και τη χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις. Για να δημιουργηθούν αποτελεσματικά συστήματα καινοτομίας σε περιφερειακό επίπεδο, οι οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί φορείς θα πρέπει να έρθουν σε επαφή με τις καλύτερες τεχνολογικές και επιχειρησιακές πρακτικές στον κόσμο, οι οποίες υπερβαίνουν τα εθνικά και περιφερειακά όρια. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να επιδιωχθεί επίσης συνεργασία με τα κέντρα αναδιανομής της καινοτομίας καθώς και με τα Ευρωπαϊκά Κέντρα Πληροφόρησης (Euro Info Centers) τα οποία χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (CIP), ειδικότερα στον τομέα της διεθνικής τεχνολογίας και της διάδοσης των πληροφοριών.

Οι νεοσύστατες επιχειρήσεις, ειδικά αυτές που έχουν σχέση με την ΕΤΑ, θα πρέπει να ενισχυθούν με στόχο τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων με ερευνητικά ιδρύματα που θα έχουν μακροχρόνια προοπτική και σαφή προσανατολισμό προς την αγορά. Η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να έχει ως στόχο την κάλυψη των αδυναμιών της αγοράς που παρεμποδίζουν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Οι ενέργειες θα πρέπει να βασίζονται σε υφιστάμενους πόλους δραστηριότητας προκειμένου να γίνει αξιοποίηση των περιφερειακών δυνατοτήτων για ΕΤΑ και να ενισχυθεί η δημιουργία δικτύων και η τεχνολογική συνεργασία εντός και μεταξύ των περιφερειών.

Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να μεριμνήσουν ώστε τα ερευνητικά ιδρύματα και ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας να εκμεταλλευθούν στο έπακρο τις συνέργειες που ενδέχεται να υπάρξουν μεταξύ τους.

Από την άποψη της μεθόδου, οι στρατηγικές οικονομικής ανάπτυξης θα μπορούσαν να εμπλουτιστούν με τη συλλογή στοιχείων σχετικά με τις υφιστάμενες καινοτόμες δραστηριότητες στις σχετικές περιφέρειες, π.χ. όσον αφορά τις ευρεσιτεχνίες ή τη φύση, το εύρος και τις δυνατότητες ανάπτυξης των υφισταμένων πόλων καινοτόμων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων αυτών στις οποίες συμμετέχουν τόσο τα ιδιωτικά όσο και δημόσια ερευνητικά ιδρύματα. Οι έρευνες για την κοινοτική καινοτομία και ο πίνακας ευρωπαϊκών καινοτομιών μπορούν επίσης να βοηθήσουν ως προς το θέμα αυτό.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση στον τομέα αυτό είναι οι ακόλουθες:

- προσφορά περισσότερων δυνατοτήτων ΕΤΑ, καινοτομίας και εκπαίδευσης στις περιφέρειες και ευκολότερη πρόσβασή τους εκ μέρους των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, π.χ. μέσω της δημιουργίας **πόλων αριστείας**, της συγκέντρωσης των ΜΜΕ στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας γύρω από τα ερευνητικά και τεχνολογικά ιδρύματα ή μέσω της ανάπτυξης και της δημιουργίας περιφερειακών συσπειρώσεων γύρω από μεγάλες εταιρείες·
- παροχή **υπηρεσιών στήριξης στις επιχειρήσεις** προκειμένου να μπορέσουν, ιδίως οι ΜΜΕ, να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να διεθνοποιηθούν,

εκμεταλλευόμενες τις δυνατότητες που παρέχει η εσωτερική αγορά. Οι υπηρεσίες που θα παρέχονται στις επιχειρήσεις πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην αξιοποίηση των συνεργειών (π.χ. μεταφορά τεχνολογίας, επιστημονικά πάρκα, κέντρα επικοινωνίας σχετικά με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, κέντρα εκκόλαψης και συναφείς υπηρεσίες, συνεργασία με τους ομίλους-συσπειρώσεις) και να παρέχουν περισσότερη παραδοσιακή στήριξη στους τομείς της διαχείρισης, της εμπορίας, της τεχνικής βοήθειας, των προσλήψεων και των άλλων επαγγελματικών και εμπορικών υπηρεσιών·

- εξασφάλιση της πλήρους αξιοποίησης των ευρωπαϊκών πλεονεκτημάτων στον τομέα των **οικολογικών καινοτομιών**. Οι οικολογικές καινοτομίες θα πρέπει να ενθαρρύνονται, παράλληλα με τη βελτίωση των πρακτικών των ΜΜΕ, μέσω της καθιέρωσης φιλοπεριβαλλοντικών συστημάτων διαχείρισης. Εάν επενδύσουν σήμερα σ' αυτό τον τομέα, οι επιχειρήσεις της ΕΕ θα βρεθούν σε σχέση ισχύος στο άμεσο μέλλον όταν οι άλλες περιοχές του κόσμου θα κατανοήσουν την ανάγκη για τέτοιες τεχνολογίες. Πρόκειται για έναν τομέα που έχει άμεση σχέση με το πρόγραμμα-πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία·
- προώθηση της **επιχειρηματικότητας**, διευκόλυνση της δημιουργίας και **ανάπτυξης νέων επιχειρήσεων** και ενθάρρυνση της διατήρησης ή της δημιουργίας καινοτόμων επιχειρήσεων από ερευνητικά ιδρύματα ή επιχειρήσεις με τη χρησιμοποίηση διάφορων τεχνικών (π.χ. ευαισθητοποίηση, πρωτοτυποποίηση, διδασκαλία και παροχή διαχειριστικής και τεχνολογικής στήριξης σε μελλοντικούς επιχειρηματίες).

Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, θα είναι σε θέση να κάνουν εμπορική χρήση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις είναι προτιμότερο να παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα ή από ένα μείγμα δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών. Οι σχετικές υπηρεσίες θα πρέπει να είναι πρώτης ποιότητας, να διατίθενται με ευκολία, να είναι εύκολη η πρόσβαση σ' αυτές και να ικανοποιούν τις ανάγκες των ΜΜΕ. Πρέπει να καθορίζεται και να ελέγχεται η ποιότητα των υπηρεσιών και οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να έχουν επαφή μεταξύ τους με τη δημιουργία π.χ. εταιρικών σχέσεων μεταξύ των δημόσιων και των ιδιωτικών φορέων και ενιαίων κέντρων εξυπηρέτησης.

Οι διοικητικές διαδικασίες είναι συχνά περίπλοκες. Οι πληροφορίες και η αρχική στήριξη θα πρέπει να παρέχονται από ένα δίκτυο ενιαίων κέντρων εξυπηρέτησης, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει το σημείο επαφής μεταξύ του δημόσιου τομέα και του αιτούντα επιδότηση. Θα πρέπει εν προκειμένω να περιλαμβάνονται οι διάφορες ενέργειες που συγχρηματοδοτούνται από την πολιτική της συνοχής. Αυτοί οι πάροχοι θα πρέπει να είναι υπεύθυνοι για ολόκληρο το φάσμα των κρατικών ενισχύσεων – ανεξαρτήτως εθνικής ή περιφερειακής αρμοδιότητας – και, για να εποπτεύεται η αποτελεσματικότητά τους, θα πρέπει να καθοριστούν στόχοι που θα αποτελούν αντικείμενο τακτικού ελέγχου.

Όταν το επιτρέπουν οι περιστάσεις, θα πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη στήριξη σε ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων (π.χ. σε νεοσύστατες ή σε νεοεγκατασταθείσες επιχειρήσεις) ή σε επιχειρηματίες (π.χ. νέοι, γυναίκες, μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενοι ή άτομα που ανήκουν σε εθνικές μειονοτικές κοινότητες). Στα σχολεία θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί η εκπαίδευση σχετικά με την επιχειρηματικότητα.

4.2.3. Προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας για όλους

Η διάδοση των ΤΠΕ σε ολόκληρη την οικονομία της Ένωσης αποτελεί σημαντικό μέσο βελτίωσης τόσο της παραγωγικότητας όσο και της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών. Η διάδοση των ΤΠΕ ενθαρρύνει επίσης την αναδιοργάνωση των μεθόδων παραγωγής και την εμφάνιση νέων επιχειρήσεων και ιδιωτικών υπηρεσιών. Η παροχή αποδοτικών και αποτελεσματικών δημόσιων υπηρεσιών – και ειδικά ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ηλεκτρονικής υγείας – μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών. Η διάδοση των τεχνολογιών μπορεί να συμβάλει στην περιφερειακή ανάπτυξη, ευνοώντας τη δημιουργία και την επέκταση πόλων αριστείας σε δραστηριότητες που έχουν σχέση με τις ΤΠΕ και αναπτύσσοντας την σύνδεση και την δικτύωση των επιχειρήσεων και ιδίως των ΜΜΕ. Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών που θα έχουν ως στόχο να διευκολύνουν και να τονώσουν τις ιδιωτικές επενδύσεις στις ΤΠΕ, εξασφαλίζοντας, παράλληλα, τον ανταγωνισμό στον τομέα των ΤΠΕ.

Συνεπώς, τα μέτρα πολιτικής θα πρέπει να επικεντρωθούν στη συνδετικότητα. Συμπεριλαμβάνεται εν προκειμένω η βελτίωση των υπηρεσιών στήριξης της καινοτομίας για τις ΜΜΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ των ερευνητικών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων. Απαιτείται επίσης η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που χρειάζονται στην οικονομία της γνώσης και η ανάπτυξη του περιεχομένου κάνοντας χρήση εφαρμογών και υπηρεσιών (όπως η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, οι ηλεκτρονικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, η ηλεκτρονική μάθηση, η ηλεκτρονική υγεία), που αποτελούν ενδιαφέροντα υποκατάστατα άλλων, συχνά πιο δαπανηρών, μοντέλων παροχής υπηρεσιών. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις απομακρυσμένες και αραιοκατοικημένες περιοχές, καθώς και για τις πλέον απομακρυσμένες περιφέρειες, τα νησιά ή τις περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα. Είναι σαφές ότι δεν μπορεί να γίνει χρησιμοποίηση και ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών με βάση το περιεχόμενο εάν δεν υπάρχει η κατάλληλη υποδομή που θα μπορεί να υποστηρίξει τις υπηρεσίες ευρέως φάσματος. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να υπάρχει μια κατάλληλη υποδομή επικοινωνιών ευρέως φάσματος σε ολόκληρη την Ένωση με χαμηλό κόστος.

Κατά γενικό κανόνα, όταν πραγματοποιούνται επενδύσεις στις υποδομές ΤΠΕ θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις και να τηρούνται οι αρχές της τεχνολογικής ουδετερότητας και της ανοιχτής πρόσβασης. Επιτακτική είναι επίσης και η συμμόρφωση προς τους κανόνες του ανταγωνισμού και προς το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Οι ενέργειες πρέπει να βασίζονται σε δείκτες περιεχομένου που θα σχετίζονται με την υπάρχουσα οικονομική δομή (συμπεριλαμβανομένων της βιομηχανικής ειδίκευσης, του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης, της ποιότητας της συνδετικότητας με τις ΤΠΕ και των δυνατικών συνεργειών μεταξύ των περιφερειακών πόλων οικονομικής δραστηριότητας). Κατά τον εντοπισμό των περιφερειακών αλλαγών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες κοινοτικές πρωτοβουλίες υπέρ των ΤΠΕ, ιδίως δε η i2010 – Ευρωπαϊκή Κοινωνία της Πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση¹⁹.

Δεδομένου ότι οι ΤΠΕ αφορούν όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες επιβάλλεται να αναπτύξουν συμβατές στρατηγικές σχετικά

¹⁹ COM(2005) 229.

με την κοινωνία της πληροφορίας, οι οποίες θα εγγυώνται τη συνοχή και την ενοποίηση των διάφορων τομέων, εξισορροπώντας την προσφορά και τη ζήτηση με βάση τις τοπικές απαιτήσεις, τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων και την ισχυρή πολιτική στήριξη.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι οι ακόλουθες:

- εξασφάλιση της χρησιμοποίησης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά και προώθηση της ανάπτυξης μέσω της ισόρροπης ενίσχυσης της προσφοράς και της ζήτησης **προϊόντων ΤΠΕ και δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών** καθώς και μέσω της αύξησης των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι ενέργειες αυτές θα πρέπει να αυξήσουν την παραγωγικότητα, να προωθήσουν την ανοικτή και ανταγωνιστική ψηφιακή οικονομία και μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς (π.χ. βελτίωση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία και των ηλικιωμένων) και να δώσουν έτσι ώθηση στην ανάπτυξη και στη δημιουργία απασχόλησης·
- εξασφάλιση **διαθέσιμων υποδομών ΤΠΕ** και σχετικών υπηρεσιών τις περιπτώσεις που η αγορά αδυνατεί να προσφέρει προσιτές και επαρκείς υπηρεσίες που να καλύπτουν όλες τις ανάγκες, ιδίως στις απομακρυσμένες και τις αγροτικές περιοχές καθώς και στα νέα κράτη μέλη.

4.2.4. Βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση

Ένα άλλο βασικό στοιχείο για την προώθηση της γνώσης και της καινοτομίας είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Για να τονωθεί η ανάπτυξη και η δημιουργία απασχόλησης θα πρέπει να είναι επαρκώς συμφέρον για τους επιχειρηματίες και τις επιχειρήσεις να επενδύσουν μάλλον στην ανάπτυξη και στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών παρά να επικεντρώσουν την προσπάθειά τους σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση σ' αυτό το πλαίσιο είναι συχνά δύσκολη, γεγονός που παρεμποδίζει την ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης. Η βελτίωση της πρόσβασης σε κεφάλαια τόσο για τις δραστηριότητες ΕΤΑ όσο και για τις επιχειρηματικές εκκινήσεις είναι σημαντική. Οι αγορές επιχειρηματικού κεφαλαίου που σχετίζεται με δραστηριότητες καινοτομίας χρειάζεται να αναπτυχθούν σε συνδυασμό με ένα καλύτερο κανονιστικό περιβάλλον που θα διευκολύνει την επιχειρηματικότητα.

Τα προγράμματα αυτά θα μπορούσαν να υλοποιηθούν σε συνδυασμό με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ETE) στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας JEREMIE προκειμένου να αναπτυχθούν πηγές χρηματοδότησης σε τομείς όπου η επιχειρηματικότητα παρεμποδίζεται από τις ελλείψεις της αγοράς που οφείλονται στους υψηλούς κινδύνους οι οποίοι σχετίζονται με τις δραστηριότητες ΕΤΑ. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί δεόντως υπόψη ο αντίκτυπος των κρατικών ενισχύσεων για τη δημιουργία επιχειρήσεων, προκειμένου να παρεμποδισθεί ο παραγκωνισμός των ιδιωτικών επενδύσεων και η λήψη μέτρων που βλάπτουν τον ανταγωνισμό. Θα πρέπει επίσης να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των ταμείων.

Τα μετοχικά κεφάλαια και τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, καθώς και τα ταμεία δανειοδότησης για τη σύσταση καινοτόμων επιχειρήσεων θα πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο και να αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη για την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και τη δημιουργία απασχόλησης. Τα ιδρύματα του δημόσιου τομέα δεν είναι πάντοτε οι πλέον κατάλληλοι φορείς για την ανάληψη κινδύνων. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη δημιουργία και την αύξηση του αριθμού των ειδικευμένων παρόχων επιχειρηματικών κεφαλαίων και τραπεζικών εγγυήσεων στις περιπτώσεις αδυναμίας της

αγοράς. Η πείρα έχει αποδείξει μάλιστα ότι είναι πιο αποτελεσματικοί στις περιπτώσεις που παρέχουν ολοκληρωμένο πακέτο ενισχύσεων, αρχίζοντας από την κατάρτιση πριν ακόμη δημιουργηθεί και επεκταθεί η επιχείρηση.

Με βάση αυτές τις αρχές, οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι οι ακόλουθες:

- στήριξη των **χρηματοδοτικών μέσων εξαιρουμένων των επιδοτήσεων**, όπως τα δάνεια, οι εγγυήσεις δευτερευόντων δανείων, οι μετατρέψιμοι τίτλοι (χρέος υβριδικής μορφής) και τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου (π.χ. τα κεφάλαια εκκίνησης και τα επιχειρηματικά κεφάλαια). Οι επιδοτήσεις πρέπει να χρησιμοποιούνται για την κατασκευή και τη διατήρηση υποδομών που διευκολύνουν την πρόσβαση στη χρηματοδότηση (π.χ. γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας, εκκολαπτήρια επιχειρήσεων, δίκτυα μεμονωμένων επενδυτών («επιχειρηματικοί άγγελου») και τα προγράμματα προώθησης των επιχειρήσεων). Θα μπορούσαν επίσης να ενισχυθούν οι μηχανισμοί εγγύησης και αμοιβαίας εγγύησης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ στις μικροπιστώσεις. Η ΕΤΕπ. και το ΕΤΕ θα μπορούσαν να παράσχουν πολύτιμη βοήθεια προς την κατεύθυνση αυτή.
- ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης η οποία παράλληλα θα στηρίζει την καινοτομία, τη μεταφορά της σε νέες εμπορικές δραστηριότητες και τη διαθεσιμότητα επιχειρηματικών κεφαλαίων.
- προσέγγιση ορισμένων **ειδικών ομάδων**, όπως οι νέοι και οι γυναίκες επιχειρηματίες καθώς και οι μειονεκτικές ομάδες.

Έχει ιδιαίτερη σημασία η στενή συνεργασία με το ΕΤΕ ενόψει της εμπειρίας που έχει αποκτήσει με την πάροδο των ετών, προκειμένου να δοθεί στις ΜΜΕ η απαιτούμενη στήριξη, ενώ παράλληλα θα αναπτύσσεται η ευρωπαϊκή αγορά επιχειρηματικών κεφαλαίων. Θα μπορούσε εν προκειμένω να υπάρξει συμμετοχή της πρωτοβουλίας JEREMIE.

JEREMIE: βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση

Προκειμένου να βελτιωθεί η πρόσβαση στη χρηματοδότηση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων ξεκίνησε μια νέα πρωτοβουλία σε συνεργασία με το ΕΤΕ. Οι εργασίες στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής που ονομάζεται “Κοινοί ευρωπαϊκοί πόροι για τις μικροεπιχειρήσεις και τις μεσαίες επιχειρήσεις” (JEREMIE) άρχισαν το 2006 με την αξιολόγηση των κενών που εντοπίζονται στην παροχή προϊόντων χρηματοοικονομικής τεχνικής στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες (όπως είναι τα επιχειρηματικά κεφάλαια, τα δάνεια και οι εγγυήσεις).

Με τον τρόπο αυτό προετοιμάζεται το έδαφος για ένα δεύτερο στάδιο κατά το οποίο το ΕΤΕ, ή άλλος ανάλογος χρηματοπιστωτικός οργανισμός, θα στηρίζει τις αρμόδιες για τα προγράμματα συνοχής αρχές ώστε να μπορέσουν να καλύψουν τα συγκεκριμένα κενά. Η στήριξη αυτή θα έχει τη μορφή της ειδικής διαχείρισης των πόρων που προορίζονται από το πρόγραμμα για τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, καθώς και την προσέλκυση και διαπίστευση χρηματοοικονομικών μεσαζόντων οι οποίοι θα παρέχουν τα δάνεια για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Προβλέπεται ότι η συμβολή των επιδοτήσεων στο πλαίσιο του προγράμματος θα αποτελέσει μοχλό για σημαντικά πρόσθετα κεφάλαια δανειοδότησης από τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και το χρηματοπιστωτικό τομέα γενικά. Η επιτυχής εφαρμογή της πρωτοβουλίας JEREMIE απαιτεί την πλήρη στήριξη και συνεργασία εκ μέρους των αρχών των κρατών μελών και των περιφερειών.

4.3. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας

Δίνοντας νέα ώθηση στη στρατηγική της Λισαβόνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε μια ενιαία σειρά κατευθυντήριων γραμμών, που περιλαμβάνουν τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές των οικονομικών πολιτικών και τις κατευθυντήριες γραμμές της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση²⁰, και συνενώνει κατ' αυτό τον τρόπο τις μακροοικονομικές και τις μικροοικονομικές πολιτικές με την πολιτική της απασχόλησης με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τους κανονισμούς σχετικά με τα ταμεία²¹, στον τομέα της απασχόλησης και των ανθρώπινων πόρων, οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας σχετικά με τη συνοχή είναι εκείνες της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση²² συμπληρωνόμενες από τις συστάσεις της ΕΕ για την απασχόληση, οι οποίες προβλέπουν συγκεκριμένες προτεραιότητες ανά χώρα.

Η επιτυχία της προσπάθειας για πλήρη απασχόληση και αύξηση της παραγωγικότητας εξαρτάται από ένα ευρύ φάσμα ενεργειών στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι προαναφερθείσες. Οι επενδύσεις στις υποδομές, η ανάπτυξη επιχειρήσεων και η έρευνα αυξάνουν τις ευκαιρίες απασχόλησης τόσο βραχυπρόθεσμα, ως αποτέλεσμα των άμεσων επιπτώσεών τους, όσο και βραχυπρόθεσμα, ως αποτέλεσμα του θετικού τους αντικτύπου στην ανταγωνιστικότητα. Για να μεγιστοποιήσουν την απασχόληση και να δημιουργήσουν μόνιμες θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας, οι εν λόγω επενδύσεις θα πρέπει να αναπτυχθούν ακόμη περισσότερο και να ενισχυθούν οι ανθρώπινοι πόροι.

Όσον αφορά την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση υπογραμμίζουν τρεις προτεραιότητες δράσης για τις πολιτικές των κρατών μελών:

- προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας·
- βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας των αγορών εργασίας·
- αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.

Παράλληλα μ' αυτές τις προτεραιότητες, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στις επενδύσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, καθώς και στην εκπαίδευση και στις υποδομές υγείας.

Η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να έχει ως επίκεντρό την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση σε κάθε κράτος μέλος, στηρίζοντας τις ενέργειες που εμπίπτουν στους στόχους της σύγκλισης, της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, λαμβάνοντας υπόψη το πεδίο των δραστηριοτήτων που καθορίζονται στο νομοθετικό πλαίσιο. Το φάσμα των επιλέξιμων

²⁰ ΕΕ L 205 της 6.8.2005, σ. 21.

²¹ Άρθρο [2] του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. [...] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και για την κατάργηση του κανονισμού ΕΚ αριθ. 1784/1999. ΕΕ L ..., ημερομηνία, σ.

²² COM(2005) 141 της 12.4.2005.

ενεργειών και των χρηματοδοτικών πόρων είναι μεγαλύτερο για τον πρώτο στόχο. Για τον τελευταίο, οι πόροι της ΕΕ θα πρέπει να είναι πολύ πιο επικεντρωμένοι ώστε να προκύψουν σημαντικότερα αποτελέσματα.

Τα προγράμματα για την απασχόληση και την ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες που σχετίζονται με την κάθε συγκεκριμένη χώρα, όπως υπογραμμίζεται στις συστάσεις για την απασχόληση. Τα προγράμματα, είτε διευθύνονται σε εθνικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο, θα πρέπει να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις εδαφικές διαφορές και να είναι προσαρμοσμένα στις διάφορες περιοχές.

Τέλος, μία από τις εμφανέστερες πτυχές της ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας στην περίοδο 2000-2006 των διαρθρωτικών ταμείων ήταν η στήριξη των κρατών μελών και των περιφερειών όσον αφορά την ανταλλαγή εμπειριών και τη δημιουργία δικτύων, προωθώντας έτσι την καινοτομία. Σ' αυτό το πλαίσιο, η πείρα που αποκτήθηκε με την κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL θα πρέπει να αξιοποιηθεί μέσω του εξορθολογισμού των αρχών στις οποίες βασίστηκε – καινοτομία, διεθνικότητα, εταιρική σχέση, ένταξη της διάστασης του φύλου.

4.3.1. Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας

Η διεύρυνση της βάσης των οικονομικών δραστηριοτήτων, η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις για τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας. Η αύξηση της απασχόλησης γίνεται ακόμη πιο επιτακτική ενόψει της αναμενόμενης μείωσης του ενεργού πληθυσμού. Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι εν προκειμένω οι ακόλουθες:

- να εφαρμόσουν πολιτικές απασχόλησης που θα έχουν ως στόχο την πλήρη απασχόληση, τη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας και την ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής·
- να προωθήσουν τη διά βίου πρόσβαση στην εργασία·
- να εξασφαλίσουν τη δημιουργία αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να αυξήσουν την ελκυστικότητα και τις αποδοχές εργασίας για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και των αέργων·
- να αντιμετωπίσουν καλύτερα τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Οι ενέργειες θα πρέπει να βασίζονται στον εκ των προτέρων εντοπισμό των αναγκών μέσω π.χ. της χρησιμοποίησης των σχετικών εθνικών ή/και περιφερειακών δεικτών, όπως είναι τα ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης, τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας, τα ποσοστά του πληθυσμού που απειλείται με φτώχεια και το επίπεδο των εισοδημάτων. Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στο τοπικό επίπεδο, όπου ενδέχεται μεγάλες διαφορές να μην φαίνονται στις στατιστικές περιφερειακού επιπέδου.

Η παρουσία αποτελεσματικών οργανισμών απασχόλησης εργατικού δυναμικού, και ιδίως γραφείων εύρεσης εργασίας, που μπορούν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ταχείας οικονομικής και κοινωνικής αναδιάρθρωσης και της γήρανσης του πληθυσμού, είναι

σημαντική για την παροχή υπηρεσιών στα άτομα που αναζητούν εργασία, στους ανέργους και στα μειονεκτούντα άτομα και θα μπορούσε να ενισχυθεί από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Οι οργανισμοί αυτοί μπορούν να διαδραματίσουν πιλοτικό ρόλο για την εφαρμογή των πολιτικών αναζωογόνησης της αγοράς εργασίας και για την παροχή υπηρεσιών σε προσωπική βάση με στόχο την προώθηση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας και την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας ακόμη και σε τοπικό επίπεδο. Θα πρέπει επίσης να βοηθούν στην πρόβλεψη των ελλείψεων και των στενοτήτων στην αγορά εργασίας και των αναγκών σε επαγγέλματα και ειδικότητες. Κατ'αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε επίσης να ενισχυθεί καλύτερα η καταπολέμηση της οικονομικής μετανάστευσης. Γι' αυτό το λόγο, έχει μεγάλη σημασία η εύκολη πρόσβαση και η διαφάνεια των υπηρεσιών. Το δίκτυο EURES αποτελεί σημαντικό μέσο για την βελτίωση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο²³.

Μία από τις σημαντικές προτεραιότητες θα πρέπει να είναι η ενίσχυση των δραστικών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας, ώστε να ξεπεραστούν τα εμπόδια πρόσβασης και παραμονής στην αγορά εργασίας και να προωθηθεί η κινητικότητα των ατόμων που αναζητούν εργασία, των ανέργων και των ανεπαγγέλτων, των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων καθώς και αυτών που διατρέχουν κίνδυνο να μείνουν άνεργοι, με ιδιαίτερη προσοχή στους εργαζομένους με χαμηλά προσόντα. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής βοήθειας στην αναζήτηση εργασίας, στην τοποθέτηση προς εργασία και κατάρτιση με σκοπό την προσαρμογή των δεξιοτήτων των ατόμων που αναζητούν εργασία και των εργαζομένων στις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας. Οι δυνατότητες αυτοαπασχόλησης και δημιουργίας επιχειρήσεων, οι ΤΠΕ και η ικανότητα χρησιμοποίησης ψηφιακών μέσων θα πρέπει επίσης να ληφθούν δεόντως υπόψη. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα ακόλουθα:

- στην υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Νεολαία, μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης των νέων στην απασχόληση, της διευκόλυνσης της μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση μέσω του επαγγελματικού προσανατολισμού, της παροχής ενίσχυσης για την ολοκλήρωση των σπουδών και της πρόσβασης στην κατάλληλη κατάρτιση και μαθητεία·
- στην υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την Ισότητα των Φύλων μέσω της συνεκτίμησης της διάστασης του φύλου και της ανάληψης ειδικής δράσης για την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην απασχόληση, της εξάλειψης των επαγγελματικών διακρίσεων και της μείωσης των διαφορών στους μισθούς μεταξύ αντρών και γυναικών, των στερεοτύπων σε σχέση με τα δύο φύλα καθώς και της προώθησης φιλικού προς την οικογένεια περιβάλλοντος εργασίας με στόχο την εναρμόνιση της επαγγελματικής με την ιδιωτική ζωή. Σημαντική είναι επίσης και η διευκόλυνση της πρόσβασης στις υπηρεσίες φύλαξης των παιδιών και στις υπηρεσίες περίθαλψης εξαρτώμενων προσώπων, παράλληλα με την ένταξη των θεμάτων της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων στις διάφορες πολιτικές και στα μέτρα που λαμβάνονται σε διάφορα επίπεδα, με τις διάφορες εκστρατείες ευαισθητοποίησης και με την ενίσχυση του διαλόγου ανάμεσα στους ενδιαφερομένους·

²³ Το δίκτυο EURES, το οποίο δημιουργήθηκε το 1993, είναι ένα δίκτυο συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης των κρατών μελών του ΕΟΧ (κράτη μέλη της ΕΕ συν Νορβηγία, Ισλανδία και Λιχτενστάιν) και άλλων οργανισμών εταιρών.

- στην ανάληψη ειδικής δράσης για την ενίσχυση της πρόσβασης των μεταναστών στην αγορά εργασίας και τη διευκόλυνση της κοινωνικής τους ένταξης μέσω της κατάρτισης και της αναγνώρισης των δεξιοτήτων που απέκτησαν στην αλλοδαπή, της προσωπικής καθοδήγησης, της γλωσσικής κατάρτισης, της κατάλληλης στήριξης για την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης, της βελτίωσης της ενημέρωσης τόσο των εργοδοτών όσο και των διακινούμενων εργαζομένων σχετικά με τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις τους, καθώς και μέσω της αυστηρότερης εφαρμογής των νομοθετικών κανόνων για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Μια άλλη σημαντική προτεραιότητα θα πρέπει να είναι η δημιουργία αλληλέγγυων αγορών εργασίας ώστε να μην αποκλείονται τα μειονεκτούντα άτομα και τα άτομα που κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό, όπως εκείνοι που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι μειονότητες και τα άτομα με αναπηρία. Όλα αυτά προϋποθέτουν την παροχή ενός ευρύτερου φάσματος ενισχύσεων για να ανοίξουν οι δρόμοι της ένταξης και να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις. Οι στόχοι θα πρέπει να είναι οι ακόλουθοι:

- βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους μέσω της αύξησης της συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, της επαγγελματικής τους επιμόρφωσης και των κατάλληλων κινήτρων και εργασιακών ρυθμίσεων, καθώς και των απαραίτητων υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης και φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας·
- καταπολέμηση των διακρίσεων και προώθηση της αποδοχής της διαφορετικότητας στο χώρο εργασίας με μέτρα κατάρτισης σχετικά με τη διαφορετικότητα και με εκστρατείες ευαισθητοποίησης, στις οποίες θα πρέπει να συμμετέχουν πλήρως οι τοπικές κοινωνίες και επιχειρήσεις.

4.3.2. *Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας*

Ενόψει των αυξανόμενων πιέσεων λόγω της παγκοσμιοποίησης, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι απότομες και απρόσμενες εμπορικές αναταράξεις και η συνεχιζόμενη χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών, η Ευρώπη πρέπει να αυξήσει την ικανότητά της να προβλέπει, να προκαλεί και να αφομοιώνει τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές. Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι εν προκειμένω οι ακόλουθες:

- να προωθήσουν την ευελιξία σε συνδυασμό με την ασφάλεια της απασχόλησης και να μειώσουν τον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη το ρόλο των κοινωνικών εταίρων·
- να εξασφαλίσουν την εξέλιξη του κόστους εργασίας κατά τρόπο φιλικό προς την απασχόληση και την ύπαρξη μηχανισμών καθορισμού των μισθών.

Η κύρια έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην προώθηση των επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους εκ μέρους των επιχειρήσεων, ιδίως των ΜΜΕ, και στους εργαζομένους μέσω στρατηγικών και συστημάτων δια βίου μάθησης που εξασφαλίζουν στους εργαζομένους, ειδικά σ' αυτούς με χαμηλή ειδίκευση και στους μεγαλύτερης ηλικίας, τις απαραίτητες δεξιότητες προκειμένου να προσαρμοστούν στην οικονομία της γνώσης και να παρατείνουν τον επαγγελματικό τους βίο. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα ακόλουθα:

- στην ανάπτυξη στρατηγικών και συστημάτων διά βίου μάθησης καθώς και μηχανισμών όπως τα περιφερειακά και τα τομεακά ταμεία, με στόχο την αύξηση των επενδύσεων εκ μέρους των επιχειρήσεων και τη συμμετοχή των εργαζομένων στην κατάρτιση·
- στην υλοποίηση αυτών των στρατηγικών μέσω της συμβολής στη χρηματοδότηση προγραμμάτων και ενεργειών κατάρτισης. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις ΜΜΕ, διευκολύνοντας επίσης την πρόσβασή τους σε εξωτερικές πηγές δεξιοτήτων, χρηματοοικονομικές τεχνικές, όπως το μέσο JEREMIE και οι λύσεις κατάρτισης – με έμφαση στις ΤΠΕ και στις διοικητικές δεξιότητες. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην αύξηση της συμμετοχής των ατόμων με χαμηλή ειδίκευση και των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων στην κατάρτιση και την επιμόρφωση.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν η βελτίωση των προβλέψεων και η θετική διαχείριση των οικονομικών αναδιαρθρώσεων, ιδίως ως αποτέλεσμα αλλαγών που έχουν σχέση με την απελευθέρωση του εμπορίου. Θα πρέπει να δοθεί επίσης προσοχή στη δημιουργία συστημάτων παρακολούθησης με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των επιχειρήσεων και των τοπικών κοινοτήτων για τη λεπτομερή παρακολούθηση των κοινωνικοοικονομικών αλλαγών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και για την εκτίμηση των μελλοντικών τάσεων στην οικονομία και στην αγορά εργασίας. Θα πρέπει να χορηγείται ενίσχυση σε προγράμματα που έχουν ως στόχο τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και την πρόγνωση των σταδιακών αλλαγών σε ολόκληρη την Ένωση σε τομείς όπως οι τομείς της γεωργίας, της υφαντουργίας, του αυτοκινήτου και της μεταλλουργίας, παράλληλα με τα μέτρα ενίσχυσης της οικονομικής ευημερίας των περιφερειών. Κάποιο ρόλο μπορούν επίσης να διαδραματίσουν οι ειδικές υπηρεσίες απασχόλησης, κατάρτισης και ενίσχυσης των εργαζομένων στις περιπτώσεις αναδιάρθρωσης κάποιας επιχείρησης ή κάποιου τομέα, όπως τα προγράμματα ταχέων λύσεων σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων.

Προσοχή θα πρέπει επίσης να δοθεί στην ανάπτυξη και τη διάδοση των γνώσεων σχετικά με τις καινοτόμες και προσαρμόσιμες μορφές οργάνωσης της εργασίας, προκειμένου να γίνει η καλύτερη δυνατή χρήση των νέων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων της τηλεργασίας, της βελτίωσης της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας (π.χ. βιομηχανική ασφάλεια), της αύξησης της παραγωγικότητας και της προώθησης της καλύτερης εναρμόνισης της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή. Μπορεί εν προκειμένω να περιλαμβάνονται επίσης η αύξηση της ευαισθητοποίησης όσον αφορά την εταιρική κοινωνική ευθύνη, η ανάπτυξη συνείδησης όσον αφορά τα δικαιώματα των εργαζομένων, οι πρωτοβουλίες για την τήρηση του εμπορικού κώδικα, η μείωση της παραοικονομίας και οι τρόποι για τη μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική απασχόληση.

Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη δημιουργία των μηχανισμών που θα εξασφαλίσουν την ευελιξία της αγοράς εργασίας. Συνεπώς, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις δραστηριότητες στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας. Επιπλέον, στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης, θα διατεθούν σημαντικοί πόροι από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) για τη δημιουργία δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων της κατάρτισης, μέτρων για τη δημιουργία δικτύων, ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου και δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται από κοινού με τους κοινωνικούς εταίρους.

4.3.3. *Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ειδίκευσης*

Η Ευρώπη πρέπει να επενδύσει περισσότερο στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Πάρα πολλοί άνθρωποι δεν εισέρχονται ούτε παραμένουν στην αγορά εργασίας, επειδή δεν διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις, συμπεριλαμβανομένων των στοιχειωδών γνώσεων, ή επειδή δεν έχουν την κατάλληλη ειδίκευση. Για να αυξηθεί η πρόσβαση όλων των ηλικιών στην απασχόληση καθώς και η παραγωγικότητα και η ποιότητα της εργασίας, θα πρέπει να αυξηθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν αποτελεσματικές εθνικές στρατηγικές διά βίου μάθησης προς όφελος των ατόμων, των επιχειρήσεων, της οικονομίας και της κοινωνίας. Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι εν προκειμένω οι ακόλουθες:

- να αυξήσουν και να βελτιώσουν τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο·
- να προσαρμόσουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης με βάση τις νέες ανάγκες για ειδίκευση.

Οι μεταρρυθμίσεις όσον αφορά την κατάρτιση με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ώστε να αυξηθεί η απασχόληση και η προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, θα πρέπει να γίνουν σε συνδυασμό με τις μεταρρυθμίσεις στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Σε προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού, τα Διαρθρωτικά Ταμεία πραγματοποίησαν σημαντικές επενδύσεις στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο θα πρέπει να αυξηθούν με επίκεντρο τους στόχους της Λισσαβόνας, σύμφωνα με τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Θα πρέπει να καθοριστούν οι ακόλουθες γενικές προτεραιότητες:

- αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων κινήτρων και των μηχανισμών κατανομής του κόστους μεταξύ των επιχειρήσεων, των δημόσιων αρχών και των ιδιωτών·
- στήριξη συνεκτικών και ενιαίων στρατηγικών διά βίου μάθησης, με ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες για ειδίκευση στην οικονομία της γνώσης, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν τη στήριξη για τη δημιουργία εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών, των περιφερειών και των πόλεων σε θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να διευκολύνεται η ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων των καινοτόμων έργων. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση των αναγκών των μειονεκτούντων ομάδων·
- στήριξη του σχεδιασμού και της εισαγωγής μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, χρησιμοποιώντας, όπου ενδείκνυται, κοινές ευρωπαϊκές αναφορές και αρχές, ιδίως προκειμένου να αυξηθεί η καταλληλότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε σχέση με την αγορά εργασίας·
- ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των πανεπιστημίων, των ερευνητικών και τεχνολογικών κέντρων και των επιχειρήσεων, ιδίως μέσω της δικτύωσης των δραστηριοτήτων και των κοινών ενεργειών.

Στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης, πολλά κράτη μέλη και πολλές περιφέρειες αντιμετωπίζουν πολύ σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Χρηματοοικονομικοί πόροι θα πρέπει επίσης να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων, οι οποίες εξυπηρετούν τις ακόλουθες ειδικές προτεραιότητες:

- εξασφάλιση κατάλληλης παροχής ελκυστικής, προσβάσιμης και υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των δεξιοτήτων και των προσόντων του προσωπικού, προώθηση ευέλικτων τρόπων μάθησης και νέων εναλλακτικών δυνατοτήτων, αρχίζοντας από το σχολικό και το προσχολικό στάδιο, ενέργειες για την επίτευξη σημαντικής μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και υψηλότερων ποσοστών ολοκλήρωσης της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και βελτίωση της πρόσβασης στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση.
- στήριξη του εκσυγχρονισμού της ανώτατης εκπαίδευσης και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα και την καινοτομία, μέσω των μεταπτυχιακών σπουδών, της επιμόρφωσης των ερευνητών και της προσέλκυσης περισσότερων νέων σε επιστημονικές και τεχνικές σπουδές.
- προώθηση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της μαθητείας και της εκπαίδευσης για την απόκτηση επιχειρηματικών δεξιοτήτων.
- εξασφάλιση, όπου είναι δυνατόν, μεγαλύτερης κινητικότητας σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο και προώθηση πλαισίων και συστημάτων για την ενίσχυση της διαφάνειας, την αναγνώριση των τυπικών προσόντων και την πιστοποίηση της άτυπης και ανεπίσημης εκπαίδευσης.
- επενδύσεις σε υποδομές εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ, στις περιπτώσεις που οι επενδύσεις αυτές χρειάζονται για την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων ή/και στις περιπτώσεις που μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αύξηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

4.3.4. Διοικητικές ικανότητες

Κατά τις προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού τα ταμεία αύξησαν, μέσω της τεχνικής βοήθειας, τις διαχειριστικές ικανότητες των κρατών μελών και των αρχών διαχείρισης όσον αφορά την εφαρμογή των κανονισμών. Το ίδιο θα γίνει και κατά την περίοδο 2007-2013.

Εκτός από τη διαχείριση των ταμείων, οι αποτελεσματικές διαχειριστικές ικανότητες των δημόσιων διοικήσεων και υπηρεσιών, δηλαδή η έξυπνη διοίκηση, αποτελούν σημαντικό όρο για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης. Έτσι, σύμφωνα με την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας η οποία ζητά καλύτερη νομοθεσία καθώς και καλύτερο σχεδιασμό και εφαρμογή των πολιτικών ώστε να δημιουργηθούν οι όροι για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης, τα ταμεία θα ενισχύσουν τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και τις σχετικές υποδομές ΤΠΕ των διοικητικών και δημόσιων αρχών σε όλα τα εδαφικά επίπεδα.

Για τις χώρες και τις περιφέρειες συνοχής στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης, η αυξημένη παραγωγικότητα και η ποιότητα της εργασίας στο δημόσιο τομέα - ειδικά στον οικονομικό,

εργασιακό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, υγειονομικό, περιβαλλοντικό και δικαστικό τομέα, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθούν και να επιταχυνθούν οι μεταρρυθμίσεις, να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ανάπτυξη στην ευρύτερη οικονομία και να προωθηθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή και η αειφόρος ανάπτυξη. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη στήριξη της εκπόνησης και εφαρμογής αποτελεσματικών πολιτικών, σε ένα ευρύ φάσμα τομέων με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων.

Συνεπώς, οι χώρες και οι περιφέρειες συνοχής που εμπίπτουν στο στόχο της σύγκλισης καλούνται να ενισχύσουν τις δημόσιες διοικήσεις και υπηρεσίες τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι ενέργειες στον τομέα αυτό πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ειδική κατάσταση κάθε κράτους μέλους. Συνεπώς, κατ'εφαρμογήν της αρχής της συγκέντρωσης, τα κράτη μέλη καλούνται να προβούν σε λεπτομερή ανάλυση της κατάστασης προκειμένου να εντοπίσουν τους τομείς οι οποίοι χρειάζονται τη μεγαλύτερη στήριξη για την ανάπτυξη διοικητικών ικανοτήτων. Οι επενδύσεις θα πρέπει να επικεντρώνονται στους τομείς με τις μεγαλύτερες δυσκολίες για την κοινωνικοοικονομική τους ανάπτυξη και στα βασικά στοιχεία των διοικητικών μεταρρυθμίσεων.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνήσουν ώστε να αντιμετωπιστεί δεόντως η ανάγκη για αποτελεσματικότητα και διαφάνεια στις δημόσιες διοικήσεις και να εκσυγχρονιστούν οι δημόσιες διοικήσεις. Οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι εν προκειμένω οι ακόλουθες:

- **στήριξη της εκπόνησης των κατάλληλων πολιτικών και προγραμμάτων**, παρακολούθηση, ανάλυση και αξιολόγηση αντικτύπου αυτών των προγραμμάτων μέσω των μελετών, των στατιστικών, της εμπειρογνομosύνης και των προβλέψεων καθώς και της ενίσχυσης του διυπηρεσιακού συντονισμού και του διαλόγου μεταξύ των αρμόδιων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων·
- **ενίσχυση της δημιουργίας ικανοτήτων** για την υλοποίηση πολιτικών και προγραμμάτων, εκτός των άλλων και στους τομείς της θωράκισης κατά του εγκλήματος και της εφαρμογής της νομοθεσίας, ιδίως μέσω της καταγραφής των αναγκών για κατάρτιση, των εκθέσεων εξέλιξης της σταδιοδρομίας, της αξιολόγησης, των διαδικασιών κοινωνικού ελέγχου, της εφαρμογής κυβερνητικών αρχών, της κατάρτισης του διευθυντικού και λοιπού προσωπικού και της ειδικής ενίσχυσης των βασικών υπηρεσιών, των αρχών επιθεώρησης και των κοινωνικοοικονομικών φορέων.

4.3.5. Προστασία της υγείας των εργαζομένων

Λαμβανομένης υπόψη της δημογραφικής διάρθρωσης της ΕΕ, της γήρανσης του πληθυσμού και της πιθανής μείωσης του εργατικού δυναμικού κατά τα ερχόμενα έτη, η Ένωση θα πρέπει να λάβει μέτρα ώστε να προστατεύεται η υγεία των εργαζομένων και να παραμένουν οι εργαζόμενοι όσο το δυνατόν περισσότερο έτη στην αγορά εργασίας. Οι επενδύσεις για την προστασία της υγείας και την πρόληψη των νόσων θα βοηθήσουν στο να παραταθεί η ενεργός συμμετοχή στην κοινωνική ζωή του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού εργαζομένων, να διατηρηθεί κατ'αυτόν τον τρόπο η οικονομική τους συνεισφορά και να μειωθεί ο βαθμός της εξάρτησης. Όλα αυτά έχουν άμεσο αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, καθώς και σημαντικές θετικές συνέπειες για την ποιότητα της ζωής γενικότερα.

Υπάρχουν μεγάλες διαφορές όσον αφορά την κατάσταση της δημόσιας υγείας και της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη ανάμεσα στις ευρωπαϊκές περιφέρειες. Συνεπώς, είναι σημαντικό να συμβάλει η πολιτική της συνοχής στη δημιουργία υγειονομικών υπηρεσιών, βοηθώντας έτσι στην αύξηση του αριθμού υγιών ετών εργασίας, ιδίως στα λιγότερο πλούσια κράτη μέλη και περιφέρειες. Οι κοινοτικές ενέργειες για τη βελτίωση και την προστασία της υγείας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την υγεία. Καλή υγειονομική περίθαλψη σημαίνει μαζικότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, μακρύτερη επαγγελματική ζωή, υψηλότερη παραγωγικότητα και χαμηλότερο υγειονομικό και κοινωνικό κόστος.

Είναι σημαντικό να συμβάλει η πολιτική της συνοχής, ιδίως στις περιφέρειες που παρουσιάζουν καθυστέρηση, στη βελτίωση των εγκαταστάσεων μακροχρόνιας υγειονομικής περίθαλψης και στην πραγματοποίηση επενδύσεων για τη βελτίωση των υγειονομικών υποδομών, ειδικά όταν η έλλειψή τους ή η ανεπάρκειά τους αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνήσουν ώστε η ανάγκη αύξησης της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης να καλύπτεται μέσω επενδύσεων στις ΤΠΕ, στη γνώση και στην καινοτομία. Οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι εν προκειμένω οι ακόλουθες:

- **πρόληψη των κινδύνων για την υγεία** μέσω γενικών ενημερωτικών εκστρατειών σε θέματα υγείας και της μετάδοσης γνώσεων και τεχνολογίας και διασφάλιση ότι οι υγειονομικές υπηρεσίες θα διαθέτουν την απαραίτητη ειδίκευση, τα απαραίτητα προϊόντα και τον απαραίτητο εξοπλισμό για την πρόληψη των κινδύνων και για την ελαχιστοποίηση των πιθανών ζημιών·
- **κάλυψη των κενών σε θέματα υποδομών υγείας** και προώθηση της αποτελεσματικής παροχής υπηρεσιών στις περιπτώσεις που επηρεάζεται η οικονομική ανάπτυξη των λιγότερο πλούσιων κρατών μελών και περιφερειών. Αυτή η δράση θα πρέπει να βασίζεται στην εμπειριστατωμένη ανάλυση του καλύτερου δυνατού επιπέδου προσφοράς υπηρεσιών και της κατάλληλης τεχνολογίας, όπως είναι η τηλεϊατρική, καθώς και των οικονομιών που θα μπορούσαν να γίνουν ώστε να υπάρχει δυνατότητα παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας.

5. Η ΕΔΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Ένα από τα χαρακτηριστικά της πολιτικής της συνοχής – σε αντίθεση με τις τομεακές πολιτικές – είναι η ικανότητά της να προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά ειδικών γεωγραφικών προκλήσεων και ευκαιριών. Στο πλαίσιο της πολιτικής της συνοχής, η γεωγραφία έχει σημασία. Έτσι, κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων τους και την επικέντρωση των πόρων στις βασικές προτεραιότητες, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές αυτές γεωγραφικές συνθήκες.

Η συνεκτίμηση της εδαφικής διάστασης θα βοηθήσει στη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων και στην πρόληψη της μείωσης του συνολικού αναπτυξιακού δυναμικού λόγω της άνισης περιφερειακής ανάπτυξης. Μια τέτοια προσέγγιση απαιτεί επίσης την αντιμετώπιση των ειδικών προβλημάτων και ευκαιριών των αστικών και αγροτικών περιοχών καθώς και των ιδιαίτερων εδαφών όπως οι διασυνοριακές και οι ευρύτερες διεθνικές περιοχές ή οι περιφέρειες που παρουσιάζουν άλλα μειονεκτήματα λόγω του νησιωτικού τους χαρακτήρα, του απομακρυσμένου τους χαρακτήρα (όπως πλέον απομακρυσμένες ή οι αρκτικές περιφέρειες), της αραιής κατοίκησής τους ή του ορεινού τους χαρακτήρα. Ενδέχεται επίσης

να χρειαστεί να αντιμετωπιστούν οι περιβαλλοντικοί και δημογραφικοί περιορισμοί τους οποίους έχουν οι παράκτιες περιοχές. Η επιτυχής εφαρμογή των ενεργειών της εδαφικής συνοχής απαιτεί την εφαρμογή μηχανισμών οι οποίοι μπορούν να εγγυηθούν τη δίκαιη αντιμετώπιση όλων των εδαφών με βάση τις επιμέρους ικανότητές τους ως παράγοντα ανταγωνιστικότητας. Συνεπώς, η καλή διακυβέρνηση είναι σημαντική για την επιτυχή αντιμετώπιση της εδαφικής διάστασης.

Πράγματι, για την επόμενη γενιά προγραμμάτων, η προώθηση της εδαφικής συνοχής θα πρέπει να αποτελεί μέρος της προσπάθειας που καταβάλλεται προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλο το έδαφος της Ευρώπης έχει την ευκαιρία να συμβάλει στη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Ειδικότερα, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να δοθεί διαφορετική έννοια στην εδαφική συνοχή, με βάση την ιστορία, τον πολιτισμό ή τη θεσμική κατάσταση κάθε κράτους μέλους.

Η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων υψηλής ποιότητας είναι επίσης ιδιαίτερης σημασίας, συγκεντρώνοντας φορείς σε όλα τα επίπεδα: το εθνικό, το περιφερειακό, το αστικό, το αγροτικό και το τοπικό. Η επιτυχία στον τομέα της εδαφικής συνοχής εξαρτάται από μια ενιαία στρατηγική η οποία θα θέτει το πλαίσιο εντός του οποίου θα επιδιώκονται ειδικοί στόχοι και ενέργειες.

Σύμφωνα με το νέο νομοθετικό πλαίσιο, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να αποκεντρώνουν στους διάφορους δήμους τη διάθεση κεφαλαίων για την αντιμετώπιση των αστικών θεμάτων στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων. Προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι εταιρικές σχέσεις, οι δήμοι πρέπει να συμμετέχουν σε ολόκληρη τη διαδικασία. Συμπεριλαμβάνεται εν προκειμένω η ευθύνη για το συνδυασμό και την εφαρμογή του αποκεντρωμένου μέρους των προγραμμάτων.

Το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει επίσης την παροχή ειδικής ενίσχυσης στις πλέον απομακρυσμένες περιφέρειες προκειμένου να αντιμετωπίσουν το υψηλό κόστος λόγω απόστασης. Μια ιδιαίτερη πρόκληση θα είναι να διασφαλιστεί ότι η εν λόγω ενίσχυση θα συμβάλει στην υλοποίηση της στρατηγικής του προγράμματος συνολικά όσον αφορά τη συμβολή στη δημιουργία αειφόρου ανάπτυξης και απασχόλησης.

5.1. Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση

Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την πολιτική της συνοχής και τις πόλεις, περισσότερο από το 60% του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμένει σε αστικές περιοχές με περισσότερους από 50.000 κατοίκους²⁴. Οι πόλεις, και οι μητροπολιτικές περιοχές γενικά, συγκεντρώνουν τις περισσότερες θέσεις εργασίας, επιχειρήσεις και ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχουν βασική σημασία για την επίτευξη κοινωνικής συνοχής. Οι ευρωπαϊκές πόλεις και οι μητροπολιτικές περιοχές τείνουν να προσελκύουν τα άτομα με τα υψηλότερα προσόντα, δημιουργώντας συχνά έναν ενάρετο κύκλο που ενισχύει την καινοτομία και τις επιχειρήσεις, αυξάνοντας την ελκυστικότητά τους για νέα άτομα υψηλού επιπέδου.

Οι πόλεις και οι μητροπολιτικές περιοχές δεν συγκεντρώνουν μόνο ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν

²⁴ Ανακοίνωση προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τίτλο «Πολιτική της συνοχής και πόλεις: η συμβολή των αστικών περιοχών στην ανάπτυξη για την απασχόληση στις περιφέρειες», COM (2006) [...]. 12.7.2006.

οι αστικές περιοχές, όπως η ανεργία και ο κοινωνικός αποκλεισμός (όπου περιλαμβάνεται το πρόβλημα των "εργαζομένων πτωχών"), η υψηλή και αυξανόμενη εγκληματικότητα, η αυξημένη συμφοράση και η ύπαρξη θυλάκων φτώχειας μέσα στα όρια των πόλεων.

Τα προγράμματα που επικεντρώνονται στις αστικές περιοχές μπορούν να έχουν διάφορες μορφές. Πρώτον, υπάρχουν ενέργειες για την προώθηση των πόλεων ως κινητήρων της περιφερειακής ανάπτυξης. Οι ενέργειες αυτές πρέπει να στοχεύουν σε βελτιώσεις της ανταγωνιστικότητας, π.χ. μέσω των συσπειρώσεων. Οι ενέργειες που θα υποστηρίζονται περιλαμβάνουν μέτρα για την προώθηση της **επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και της ανάπτυξης υπηρεσιών**, όπου περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες προς τους παραγωγούς. Η προσέλκυση και η διατήρηση προσωπικού με υψηλά προσόντα έχει επίσης μεγάλη σημασία (με μέτρα σχετικά με την προσβασιμότητα, την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών κ.λπ.).

Δεύτερον, υπάρχουν ενέργειες για την προώθηση της εσωτερικής συνοχής στο εσωτερικό των αστικών περιοχών, οι οποίες επιδιώκουν τη βελτίωση της κατάστασης των συνοικιών που βρίσκονται σε κρίση. Αυτό όχι μόνο παρέχει άμεσα οφέλη στις ίδιες τις εν λόγω συνοικίες, αλλά βοηθά στη μείωση της πίεσης για επέκταση προς τα προάστια με σκοπό την αναζήτηση καλύτερης ποιότητας ζωής.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικά τα μέτρα που αποσκοπούν στην ανασυγκρότηση του **φυσικού περιβάλλοντος**, την ανάπλαση πρώην βιομηχανικών περιοχών και τη διαφύλαξη και την ανάπτυξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, με δυνητικές θετικές παρενέργειες για την ανάπτυξη του τουρισμού ώστε να δημιουργηθούν πιο ελκυστικές πόλεις στις οποίες οι άνθρωποι θα επιθυμούν να ζουν. Η ανανέωση των υφιστάμενων δημόσιων χώρων και βιομηχανικών περιοχών μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την αποφυγή της περιαστικοποίησης και της άναρχης αστικής εξάπλωσης, βοηθώντας έτσι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την αειφόρο οικονομική ανάπτυξη. Γενικότερα, με τη βελτίωση του προγραμματισμού, του σχεδιασμού και της συντήρησης των δημόσιων χώρων, οι πόλεις μπορούν να εξαλείψουν μέσω σχεδίου την εγκληματικότητα, να βοηθήσουν στη δημιουργία ελκυστικών δρόμων, πάρκων και ανοικτών χώρων που θα είναι ασφαλή και θα δημιουργούν αίσθημα ασφάλειας. Στις αστικές περιοχές, οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις είναι αλληλένδετες. Το αστικό περιβάλλον υψηλής ποιότητας συμβάλλει στην προτεραιότητα της στρατηγικής της Λισαβόνας να καταστεί η Ευρώπη ένας πιο ελκυστικός τόπος όπου θα μπορεί κανείς να εργάζεται, να ζει και να επενδύει²⁵.

Τρίτον, υπάρχουν ενέργειες για την προώθηση μιας πιο **ισόρροπης, πολυκεντρικής ανάπτυξης** με την ανάπτυξη του αστικού δικτύου σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, όπου περιλαμβάνονται σύνδεσμοι μεταξύ των οικονομικά ισχυρότερων πόλεων και άλλων αστικών περιοχών, περιλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων πόλεων. Για αυτό θα απαιτηθεί η πραγματοποίηση στρατηγικών επιλογών όσον αφορά τον εντοπισμό και την ενίσχυση των πόλων ανάπτυξης και, πράγμα εξ ίσου σημαντικό, τη δημιουργία των δικτύων που τους συνδέουν τόσο από φυσική άποψη (υποδομή, τεχνολογίες των πληροφοριών κ.λπ.) όσο και από ανθρώπινη άποψη (ενέργειες για την προώθηση της συνεργασίας, κ.λπ.). Εφόσον οι πόλοι αυτοί εξυπηρετούν ευρύτερες περιοχές, περιλαμβανόμενης της άμεσης αγροτικής ενδοχώρας, συμβάλλουν στη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη του κράτους μέλους και της Κοινότητας συνολικά. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι αγροτικές περιοχές παρέχουν υπηρεσίες στην

²⁵ Θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον. COM (2005) 718 τελικό.

ευρύτερη κοινωνία, π.χ. με τη μορφή ευκαιριών αναψυχής και τοπίων με υψηλή αξία. Επομένως, θα πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στη διεπαφή αστικού-αγροτικού χώρου.

Με βάση την προηγούμενη εμπειρία, υπάρχουν διάφορες βασικές αρχές για τις αστικές ενέργειες. Πρώτον, οι βασικοί εταίροι στις πόλεις καθώς και οι τοπικές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την επίτευξη αυτών των στόχων. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τα κράτη μέλη μπορούν να μεταβιβάσουν την ευθύνη στις πόλεις όσον αφορά την αστική ανάπτυξη. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, π.χ. σε περιοχές όπου έχει σημασία η γειτονία, για να υπάρχει ανταπόκριση στις προκλήσεις που έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός ή η έλλειψη πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες.

Δεύτερον, η προετοιμασία ενός μεσοπρόθεσμου ή μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού **σχεδίου για την αειφόρο αστική ανάπτυξη** αποτελεί γενικά προϋπόθεση για την επιτυχία εφόσον διασφαλίζει τη συνεκτικότητα των επενδύσεων και την περιβαλλοντική τους ποιότητα. Το γεγονός αυτό θα βοηθήσει επίσης στη διασφάλιση της δέσμευσης και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην προσπάθεια ανανέωσης των αστικών περιοχών. Γενικά, χρειάζεται μια πολυεπιστημονική ή ολοκληρωμένη προσέγγιση. Για τις ενέργειες που βασίζονται σε περιοχές, για παράδειγμα, για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, οι ενέργειες που επιδιώκουν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής (όπου περιλαμβάνεται το περιβάλλον και η στέγαση) ή το επίπεδο των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες πρέπει να συνδυάζονται με ενέργειες για την προώθηση της ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων και δημιουργίας θέσεων εργασίας ώστε να εξασφαλιστεί το μακροπρόθεσμο μέλλον των σχετικών περιοχών. Η νέα πρωτοβουλία JESSICA είναι σχεδιασμένη για την προώθηση και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης προϊόντων χρηματοοικονομικής τεχνικής για την υποστήριξη έργων που περιλαμβάνονται σε σχέδια αστικής ανάπτυξης.

Γενικά, οι ολοκληρωμένες υπηρεσίες και προγράμματα υποστήριξης πρέπει να επικεντρώνονται στις ομάδες που έχουν τις μεγαλύτερες ανάγκες, όπως οι μετανάστες, οι νέοι και οι γυναίκες. Όλοι οι πολίτες πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην παροχή των υπηρεσιών.

JESSICA: αειφόρος αστική ανάπτυξη

Η JESSICA (Κοινή ευρωπαϊκή υποστήριξη για βιώσιμες επενδύσεις στις αστικές περιοχές) είναι μια νέα πρωτοβουλία πολιτικής που δημιουργεί ένα πλαίσιο για ενισχυμένη συνεργασία όσον αφορά τη χρηματοοικονομική τεχνική για την πολιτική αειφόρου αστικής ανάπτυξης μεταξύ, αφενός, των αρχών των κρατών μελών και, αφετέρου, της Επιτροπής σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ.) και την Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΤΑΣΕ). Άλλοι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (ΔΧΟ), καθώς και ο ευρωπαϊκός τραπεζικός και ιδιωτικός τομέας αναμένεται επίσης να συμμετάσχουν και να συνεισφέρουν. Η JESSICA δρομολογήθηκε από την Επιτροπή, σε συνεργασία με την ΕΤΕπ. και την ΤΑΣΕ με σκοπό την προσφορά βοήθειας και την παροχή νέων ευκαιριών στις διαχειριστικές αρχές που είναι αρμόδιες για την επόμενη γενιά προγραμμάτων της πολιτικής της συνοχής.

Η πρωτοβουλία JESSICA εμπνέεται από την πρωτοβουλία JEREMIE και έχει πολλές ομοιότητες με αυτήν, έχοντας σκοπό να ενισχύσει την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση, ιδίως από μεθοδολογική άποψη. Όπως και στην πρωτοβουλία JEREMIE, η JESSICA παρέχει ένα πλαίσιο το οποίο, με βάση τη συμβολή των προγραμμάτων σε ταμεία αστικής ανάπτυξης ή ταμεία χαρτοφυλακίου, παρέχει συμβουλές από ειδικούς, κινητοποιεί

πρόσθετους πόρους από δάνεια και διευκολύνει τις σχέσεις με τους αρμόδιους των σχεδίων που οδηγούν σε νέες επιτόπιες επενδύσεις.

Οι πρωτοβουλίες JESSICA και JEREMIE θα είναι συμπληρωματικές μεταξύ τους στο πλαίσιο ολοκληρωμένων σχεδίων αστικής ανάπτυξης. Η πρωτοβουλία JEREMIE μπορεί να υποστηρίζει τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για πολύ μικρές έως μεσαίες επιχειρήσεις σε αστικές περιοχές, ενώ η JESSICA μπορεί να παρέχει υποστήριξη σε σχέδια και δίκτυα αστικής υποδομής, σχέδια ενεργειακής απόδοσης ή ΤΠΕ, ή οποιοδήποτε άλλο σχέδιο ή ομάδα σχεδίων που εμπίπτει στο πεδίο παρέμβασης του ΕΤΠΑ (ή του ΕΚΤ κατά περίπτωση), που δεν σχετίζονται με την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση και περιλαμβάνεται σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αστικής ανάπτυξης.

5.2. Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα

Η πολιτική της συνοχής μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την υποστήριξη της οικονομικής αναζωογόνησης των αγροτικών περιοχών, συμπληρώνοντας τις ενέργειες που υποστηρίζονται από το νέο ταμείο αγροτικής ανάπτυξης (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη - ΕΓΤΑΑ)²⁶. Αυτή η συμπληρωματική προσέγγιση θα πρέπει να επιδιώκει την υποστήριξη της αναδιάρθρωσης και της διαφοροποίησης της οικονομίας στις αγροτικές περιοχές της Ευρώπης.

Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η δημιουργία συνεργειών ανάμεσα στις διαρθρωτικές πολιτικές, στις πολιτικές για την απασχόληση και στις πολιτικές για την αγροτική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν τη συνέργεια και τη συνεκτικότητα μεταξύ των ενεργειών που θα χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής, το ΕΚΤ, το ΕΑΤ και το ΕΓΤΑΑ για κάποια συγκεκριμένη περιοχή και για κάποιο συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας. Οι κυριότερες κατευθυντήριες αρχές όσον αφορά τη διαχωριστική γραμμή και τους μηχανισμούς συντονισμού μεταξύ των ενεργειών που υποστηρίζονται από τα διάφορα ταμεία πρέπει να καθοριστούν στο επίπεδο των εθνικών στρατηγικών πλαισίων αναφοράς/εθνικών στρατηγικών σχεδίων.

Όσον αφορά την πολιτική της συνοχής, οι ενέργειες υπέρ των αγροτικών περιοχών ή των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα, περιλαμβανομένων πολλών νησιωτικών περιφερειών, αναμένεται ότι θα συμβάλλουν στη δημιουργία νέων ευκαιριών μέσω της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας. Εδώ περιλαμβάνονται οι προσπάθειες για την υποστήριξη της παροχής ενός ελάχιστου επιπέδου πρόσβασης **υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος** ώστε να προσελκυστούν εταιρείες και ειδικευμένο προσωπικό και να περιοριστεί η μεταναστευτική έξοδος. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητη η σύνδεση με τα κυριότερα εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα. Επιπλέον, η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να ενισχύει τις εγχώριες δυνατότητες των αγροτικών περιοχών ευνοώντας, π.χ., την προώθηση των τοπικών προϊόντων στις εθνικές και διεθνείς αγορές και την καινοτομία όσον αφορά τις διαδικασίες και τα προϊόντα στο πλαίσιο των υφισταμένων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η επίτευξη της απαραίτητης κρίσιμης μάζας ώστε να μπορούν να παρέχονται αποτελεσματικές υπηρεσίες – συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών για την προστασία της υγείας των εργαζομένων, όπως προαναφέρθηκε – αποτελεί μία ιδιαίτερη πρόκληση. Η

²⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1685/2005 του Συμβουλίου της 20ής Σεπτεμβρίου 2005. ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σ. 1.

διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε όλες τις υπηρεσίες, ειδικά στις πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές, μπορεί να επιτευχθεί με επενδύσεις σε **αναπτυξιακούς πόλους** στις αγροτικές περιοχές (π.χ. στις μικρές και μεσαίες πόλεις) και με τη δημιουργία **οικονομικών συσπειρώσεων** που θα βασίζονται στα τοπικά πλεονεκτήματα σε συνδυασμό με τη χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών των πληροφοριών.

Πολλές αγροτικές περιοχές εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό. Οι περιοχές αυτές έχουν ανάγκη **μιας ενιαίας προσέγγισης** που θα έχει επίκεντρό της την ποιότητα, θα δίνει έμφαση στην ικανοποίηση των καταναλωτών και θα βασίζεται στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης. Οι ενέργειες θα πρέπει να έχουν ως στόχο τη διαφύλαξη και την αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, οι οποίες μέσω της προστασίας των οικοτόπων και της υποστήριξης των επενδύσεων στη βιοποικιλότητα μπορούν να έχουν σημαντικές θετικές παρενέργειες. Η ενιαία προσέγγιση πρέπει να έχει ως στόχο το θετικό αντίκτυπο στον τουριστικό τομέα, στην τοπική οικονομία, στους ανθρώπους που εργάζονται στον τομέα του τουρισμού, στους επισκέπτες και στον τοπικό πληθυσμό καθώς και στη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά.

Όσον αφορά τον τομέα της αλιείας, η οικονομική αναδιάρθρωση των παράκτιων περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και των μικρότερων νησιών αποτελεί συχνά ιδιαίτερη πρόκληση για γεωγραφικούς λόγους και η πολιτική της συνοχής μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως συμπλήρωμα στις ενέργειες που υποστηρίζονται από το νέο Ευρωπαϊκό Αλιευτικό Ταμείο (EAT).

5.3. Συνεργασία

Τα μέτρα για την προώθηση της διασυνοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, συμπεριλαμβανόμενης της θαλάσσιας συνεργασίας κατά περίπτωση, θα πρέπει να έρχονται ως συμπληρώματα των προαναφερόμενων τριών προτεραιοτήτων. Κατά συνέπεια, η στενότερη συνεργασία ανάμεσα στις περιφέρειες της ΕΕ ελπίζεται ότι θα επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη και θα προκαλέσει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Τα εθνικά σύνορα αποτελούν συχνά εμπόδιο για την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού εδάφους στο σύνολό του και μπορούν να περιορίσουν την πλήρη ανάπτυξη των ανταγωνιστικών του δυνατοτήτων. Στο διασυνοριακό και διεθνικό πλαίσιο οι μεταφορές, η διαχείριση των υδάτων και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν σαφή παραδείγματα προκλήσεων που απαιτούν στοχοθετημένα και ενιαία προσέγγιση η οποία υπερβαίνει τα εθνικά όρια.

5.4. Διασυνοριακή συνεργασία

Ο απώτερος στόχος της διασυνοριακής συνεργασίας στην Ευρώπη είναι η συνένωση περιοχών που τις χωρίζουν τα εθνικά σύνορα και οι οποίες αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα που απαιτούν κοινές λύσεις. Τέτοιου είδους προκλήσεις αντιμετωπίζουν όλες οι παραμεθόριες περιφέρειες της Ένωσης ως αποτέλεσμα του κατακερματισμού των αγορών εργασίας και κεφαλαίου, των δικτύων υποδομών, της δημοσιονομικής ικανότητας και της θεσμικής κατάστασης.

Παρόλο που τα προγράμματα συνεργασίας θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα προς την ειδική κατάσταση κάθε παραμεθόριας περιοχής, είναι σημαντικό να γίνει μία προσπάθεια συγκέντρωσης της ενίσχυσης στις βασικές προτεραιότητες για την προώθηση της ανάπτυξης και τη δημιουργία απασχόλησης.

Οι γενικές συστάσεις όσον αφορά τη μελλοντική διασυνοριακή συνεργασία δεν είναι πάντα κατάλληλες, λόγω της μεγάλης ποικιλίας των καταστάσεων. Ταυτόχρονα, λαμβανομένων υπόψη των εμποδίων που δημιουργούν τα σύνορα, ένα καλό σημείο εκκίνησης θα ήταν η βελτίωση των υφισταμένων υποδομών όσον αφορά τις μεταφορές και τις επικοινωνίες, καθώς και η δημιουργία, νέων συνδέσεων όπου υπάρχει ανάγκη. Αυτά αποτελούν προϋποθέσεις για την δημιουργία και την ανάπτυξη διασυνοριακών επαφών.

Η διασυνοριακή συνεργασία πρέπει να επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραμεθόριων περιφερειών. Επιπλέον, θα πρέπει να συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ενοποίηση, ιδίως στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν εκτεταμένες οικονομικές ανισότητες σε οποιαδήποτε από τις δύο πλευρές. Στις διάφορες ενέργειες περιλαμβάνεται η προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και τεχνογνωσίας, η ανάπτυξη διασυνοριακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η αξιοποίηση των διασυνοριακών δυνατοτήτων στους τομείς της εκπαίδευσης/κατάρτισης και υγειονομικής περίθαλψης και η ενοποίηση της διασυνοριακής αγοράς εργασίας, **καθώς και η κοινή διαχείριση του περιβάλλοντος και των κοινών απειλών.** Στις περιπτώσεις που συντρέχουν ήδη οι βασικές προϋποθέσεις διασυνοριακής συνεργασίας, η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να κατευθύνει την ενίσχυση προς ενέργειες οι οποίες προσδίδουν πρόσθετη αξία στις διασυνοριακές δραστηριότητες: π.χ. αύξηση της διασυνοριακής ανταγωνιστικότητας μέσω της καινοτομίας καθώς και της έρευνας και ανάπτυξης: σύνδεση των άυλων δικτύων (υπηρεσίες) ή των φυσικών δικτύων (μεταφορές) για την ενίσχυση της διασυνοριακής ταυτότητας ως χαρακτηριστικού της ιδιότητας του ευρωπαϊού πολίτη· προώθηση της διασυνοριακής ενοποίησης της αγοράς εργασίας· διασυνοριακή διαχείριση υδάτων και έλεγχος των πλημμυρών.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που εμφανίζονται λόγω της αλλαγής των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης στη συνέχεια της διεύρυνσης. Ως προς το θέμα αυτό, υπάρχει ανάγκη να προωθηθούν συνεκτικές διασυνοριακές ενέργειες που θα ενθαρρύνουν την οικονομική δραστηριότητα και στις δύο πλευρές και θα εξαλείφουν τα εμπόδια για την ανάπτυξη. Για το σκοπό αυτό, η πολιτική της συνοχής και το νέο ευρωπαϊκό μέσο γειτονίας και εταιρικής σχέσης πρέπει να δημιουργήσουν ένα συνεκτικό πλαίσιο για σχετικές ενέργειες.

5.5. Διεθνική συνεργασία

Οι διεθνικές περιοχές είναι μεγάλες περιφέρειες όπου υπάρχει ανάγκη αύξησης της οικονομικής και κοινωνικής ενοποίησης και συνοχής. Τα προγράμματα διεθνικής συνεργασίας έχουν ως στόχο την αύξηση της συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη σε θέματα στρατηγικής σημασίας.

Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να ενισχύονται ενέργειες οι οποίες έχουν ως στόχο να βελτιώσουν τη φυσική διασύνδεση των εδαφών (π.χ. επενδύσεις στις βιώσιμες μεταφορές) καθώς και τις άυλες συνδέσεις (δίκτυα, ανταλλαγές ανάμεσα στις περιφέρειες και στα εμπλεκόμενα μέρη).

Οι σχεδιαζόμενες ενέργειες περιλαμβάνουν τη δημιουργία ευρωπαϊκών μεταφορικών διαδρόμων (κυρίως διασυνοριακών τμημάτων) για την πρόληψη των φυσικών κινδύνων, τη διαχείριση των υδάτων σε επίπεδο λεκανών απορροής, την ενοποιημένη θαλάσσια συνεργασία και τα δίκτυα E&A/καινοτομίας.

Ο χάρτης των σημερινών ζωνών με προοπτικές για διεθνική συνεργασία έχει τροποποιηθεί για να διασφαλιστεί ότι οι ζώνες αυτές θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή βασικών διαρθρωτικών ενεργειών. Οι ζώνες σχεδιάστηκαν λαμβάνοντας υπόψη την εδαφική συνεκτικότητα και λειτουργικά κριτήρια γεωγραφικού χαρακτήρα, π.χ. ζώνες που βρίσκονται στην ίδια λεκάνη απορροής ποταμού ή παράκτια ζώνη, που ανήκουν στην ίδια ορεινή περιοχή, ή τις οποίες διασχίζει ένας βασικός μεταφορικός διάδρομος. Υπάρχουν και άλλα κατάλληλα κριτήρια, όπως η ιστορία ή οι θεσμικές δομές, η υφιστάμενη συνεργασία ή διάφορες συνθήκες.

5.6. Διαπεριφερειακή συνεργασία

Τα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας θα πρέπει επικεντρώνονται στο Πρόγραμμα Δράσης για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση: ενίσχυση της καινοτομίας, των ΜΜΕ και της επιχειρηματικότητας, προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη των κινδύνων. Επιπλέον η ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά την αστική ανάπτυξη, ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα (όπως οι υπηρεσίες υγείας και η διακυβέρνηση με χρήση ΤΠΕ) και η εφαρμογή προγραμμάτων συνεργασίας καθώς και η εκπόνηση μελετών και η συλλογή πληροφοριών είναι τομείς που θα ενθαρρυνθούν. Η διαπεριφερειακή συνεργασία θα υποστηριχθεί επίσης στο πλαίσιο των προγραμμάτων σύγκλισης, περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης. Θα ενθαρρυνθούν επίσης οι ανταλλαγές εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά την αστική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη, τις σχέσεις ανάμεσα στις πόλεις και στις αγροτικές περιοχές και την υλοποίηση προγραμμάτων συνεργασίας.

Σχέδιο πρότασης

ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. [...] /2006 του Συμβουλίου της [ΗΗΜΜ]2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999²⁷, και ιδίως την πρώτη παράγραφο του άρθρου [25],

την πρόταση της Επιτροπής²⁸,

τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²⁹,

τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής³⁰,

τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών³¹,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Το άρθρο 158 της συνθήκης προβλέπει ότι, για την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής της συνοχής, η Κοινότητα αποσκοπεί στη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά τα επίπεδα ανάπτυξης των διάφορων περιοχών και της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιφερειών ή νήσων, συμπεριλαμβανομένων και των αγροτικών περιοχών.
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο [25] του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. [...] /2006, πρέπει να καταρτιστούν στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή ώστε να οριστεί ένα ενδεικτικό πλαίσιο για την παρέμβαση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ταμείου Συνοχής (στο εξής "τα Ταμεία"), λαμβάνοντας υπόψη άλλες σχετικές κοινοτικές πολιτικές, με σκοπό την προώθηση της αρμονικής, ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης της Κοινότητας.

²⁷ ΕΕ L ..., ημερομηνία, σ.

²⁸ ΕΕ C [...], [...], σ. [...].

²⁹ ΕΕ C [...], [...], σ. [...].

³⁰ ΕΕ C [...], [...], σ. [...].

³¹ ΕΕ C [...], [...], σ. [...].

- (3) Η διεύρυνση έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική διεύρυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στην Κοινότητα, αν και ορισμένα από τα φτωχότερα τμήματα των νέων κρατών μελών εμφανίζουν ορισμένους από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Επομένως, η διεύρυνση αποτελεί πρωτοφανή ευκαιρία για τη βελτίωση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας στην Κοινότητα συνολικά, πράγμα που θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στις εν λόγω στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές.
- (4) Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 επιβεβαίωσε ότι η Κοινότητα πρέπει να κινητοποιήσει όλους τους κατάλληλους εθνικούς και κοινοτικούς πόρους – συμπεριλαμβανόμενης της πολιτικής της συνοχής – για την επιδίωξη των στόχων της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας, που συνίσταται σε ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές, όπου περιλαμβάνονται οι γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών και οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση που εξέδωσε το Συμβούλιο³².
- (5) Για την επίτευξη των στόχων της Συνθήκης, και συγκεκριμένα αυτού που αφορά την προώθηση της πραγματικής οικονομικής σύγκλισης, οι ενέργειες που υποστηρίζονται από τους περιορισμένους πόρους τους οποίους διαθέτει η πολιτική της συνοχής πρέπει να επικεντρωθούν στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης όπως προβλέπει η ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας.
- (6) Επομένως, ο σκοπός αυτών των στρατηγικών κατευθυντηρίων γραμμών πρέπει να είναι η ενίσχυση της αύξησης του στρατηγικού περιεχομένου της πολιτικής της συνοχής με σκοπό να ενισχυθούν οι συνέργιες με τους στόχους της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας και να υποστηριχθεί η επίτευξή τους.
- (7) Το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι είναι απαραίτητη η μεγαλύτερη συμμετοχή στους στόχους της νέας στρατηγικής της Λισαβόνας, όπου θα εμπλέκονται περιφερειακοί και τοπικοί φορείς και κοινωνικοί εταίροι, ιδιαίτερα σε τομείς όπου η μεγαλύτερη γειννίαση έχει ουσιαστική σημασία, όπως η καινοτομία, η οικονομία της γνώσης και οι νέες τεχνολογίες των πληροφοριών και επικοινωνιών, η απασχόληση, το ανθρώπινο κεφάλαιο, η επιχειρηματικότητα, η υποστήριξη στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και η πρόσβαση σε χρηματοδότηση μέσω κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου. Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές αναγνωρίζουν τη σημασία της συμμετοχής αυτής.
- (8) Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει επίσης να αναγνωρίσουν ότι η επιτυχημένη εφαρμογή της πολιτικής της συνοχής εξαρτάται από τη μακροοικονομική σταθερότητα και τις διαρθρωτικές αλλαγές σε εθνικό επίπεδο παράλληλα με ένα φάσμα άλλων όρων οι οποίοι ευνοούν τις επενδύσεις, όπου περιλαμβάνεται η αποτελεσματική λειτουργία της ενιαίας αγοράς, η πραγματοποίηση διοικητικών μεταρρυθμίσεων, η ορθή διακυβέρνηση, το ευνοϊκό επιχειρηματικό κλίμα και η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού με υψηλή ειδίκευση.
- (9) Τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει εθνικά προγράμματα μεταρρύθμισης για να βελτιωθούν οι όροι για την ανάπτυξη και την απασχόληση, λαμβάνοντας υπόψη τις ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές. Αυτές οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να δίνουν προτεραιότητα, για όλα τα κράτη μέλη και όλες τις περιφέρειες,

³²

ΕΕ

στους τομείς επενδύσεων που βοηθούν στην υλοποίηση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες και καταστάσεις: επένδυση στην καινοτομία, την οικονομία της γνώσης και τις νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, απασχόληση, ανθρώπινο κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα, υποστήριξη για τις ΜΜΕ και πρόσβαση σε χρηματοδότηση με κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου.

- (10) Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ρόλο της πολιτικής της συνοχής για την υλοποίηση άλλων κοινοτικών πολιτικών στο πλαίσιο της συνέπειας με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας.
- (11) Στην περίπτωση των περιφερειών και των κρατών μελών που είναι επιλέξιμα για υποστήριξη υπό το στόχο της σύγκλισης, ο στόχος πρέπει να είναι η ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού έτσι ώστε να επιτευχθούν και να διατηρηθούν οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης, όπου θα περιλαμβάνεται η αντιμετώπιση των ελλειμμάτων σε βασικά δίκτυα υποδομών και η ενίσχυση των θεσμικών και διοικητικών ικανοτήτων.
- (12) Η εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής είναι σημαντική και όλες οι περιοχές της Κοινότητας θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης. Συνεπώς, οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις επενδυτικές ανάγκες τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές περιοχές, έχοντας υπόψη τους αντίστοιχους ρόλους τους για την περιφερειακή ανάπτυξη και με σκοπό την προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης και της κοινωνικής ένταξης.
- (13) Ο στόχος της ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο όσον αφορά την εξασφάλιση της ισόρροπης και αειφόρου ανάπτυξης του εδάφους της Κοινότητας. Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές αναμένεται ότι θα συμβάλλουν στην επιτυχία του ευρωπαϊκού εδαφικού στόχου που εξαρτάται από τις κοινές αναπτυξιακές στρατηγικές των σχετικών περιοχών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και στη δικτύωση με σκοπό ειδικά τη μεταφορά ιδεών στα κύρια εθνικά και περιφερειακά προγράμματα συνοχής.
- (14) Με σκοπό την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης, οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την αναγκαιότητα του να λαμβάνεται υπόψη η προστασία και η βελτίωση του περιβάλλοντος κατά την κατάρτιση των εθνικών στρατηγικών.
- (15) Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και η πρόληψη των διακρίσεων με βάση το φύλο, τη φυλή ή την εθνική προέλευση, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό είναι βασικές αρχές της πολιτικής της συνοχής και πρέπει να ενσωματώνονται σε όλα τα επίπεδα της στρατηγικής προσέγγισης για τη συνοχή.
- (16) Η ορθή διακυβέρνηση έχει ουσιαστική σημασία σε όλα τα επίπεδα για την επιτυχημένη εφαρμογή της πολιτικής της συνοχής. Οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το ρόλο μιας ευρείας εταιρικής σχέσης για την κατάρτιση και την υλοποίηση των αναπτυξιακών στρατηγικών, πράγμα που είναι απαραίτητο για να διασφαλιστεί η επιτυχημένη διαχείριση των πολύπλοκων στρατηγικών συνοχής και να ληφθεί υπόψη η ανάγκη για ποιότητα και αποτελεσματικότητα στον δημόσιο τομέα.

- (17) Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν ένα απλό ενδεικτικό πλαίσιο το οποίο καλούνται να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες όταν καταρτίζουν τα εθνικά και περιφερειακά τους προγράμματα, ιδίως για να εκτιμήσουν τη συνεισφορά τους στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης όσον αφορά τη συνοχή, την ανάπτυξη και την απασχόληση. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, κάθε κράτος μέλος πρέπει να καταρτίσει το εθνικό του στρατηγικό του πλαίσιο αναφοράς και τα λειτουργικά προγράμματα που θα προκύψουν από αυτό,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Εγκρίνονται οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή (στο εξής «στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές») όπως ορίζονται στο παράρτημα.

Άρθρο 2

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια αναφοράς και τα επιχειρησιακά προγράμματα για την περίοδο 2007 έως 2013 θα είναι συμβατά με αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές.

Άρθρο 3

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, [...]

*Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
[...]*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας για τη συνοχή, 2007-2013

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ, 2007-2013

Σύμφωνα με τις ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισαβόνας, τα προγράμματα που δέχονται υποστήριξη στο πλαίσιο της πολιτικής της συνοχής θα πρέπει να επιδιώκουν την διάθεση πόρων για τις ακόλουθες τρεις προτεραιότητες³³:

- βελτίωση της **ελκυστικότητας των κρατών μελών, των περιφερειών και των πόλεων** μέσω της βελτίωσης της προσβασιμότητας, της εξασφάλισης επαρκών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και της διατήρησης του περιβάλλοντος·
- ενθάρρυνση της **καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας** και της ανάπτυξης της **οικονομίας της γνώσης** μέσω των δυνατοτήτων έρευνας και καινοτομίας, περιλαμβανομένων και των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών· και
- δημιουργία **περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας** με την προσέλκυση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας ή την επιχειρηματική δραστηριότητα, τη βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

Όσον αφορά τη συνεκτίμηση της στρατηγικής της Λισαβόνας στα νέα προγράμματα, επιστάται η προσοχή στις ακόλουθες αρχές:

Πρώτον, σύμφωνα με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας, η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να επικεντρωθεί περισσότερο **στη γνώση, στην έρευνα και στην καινοτομία καθώς και στο ανθρώπινο κεφάλαιο**. Κατά συνέπεια, η συνολική χρηματοδοτική προσπάθεια για την ενίσχυση αυτών των τομέων δράσης θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά, όπως απαιτείται από τις νέες διατάξεις για τη διάθεση πόρων για συγκεκριμένο σκοπό. Επιπλέον τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να χρησιμοποιούν τις βέλτιστες πρακτικές στις περιπτώσεις που έχει αποδειχθεί ότι αποφέρουν θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Δεύτερον, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να επιτύχουν το στόχο της **αιεφόρου ανάπτυξης** και να προωθήσουν τις συνέργειες μεταξύ της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης. Η ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση και τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων δίνουν έμφαση στο ρόλο του περιβάλλοντος στην ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση. Η προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ληφθεί υπόψη στην προετοιμασία των προγραμμάτων και των έργων με σκοπό την προώθηση της αιεφόρου ανάπτυξης.

Τρίτον, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να επιδιώκουν τον στόχο της **ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών** σε όλα τα στάδια της προετοιμασίας και της

³³ Ανακοίνωση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση – νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας». COM(2005)24 της 2.2.2005.

υλοποίησης των προγραμμάτων και των έργων. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω ειδικών ενεργειών για την προώθηση της ισότητας, καθώς και μέσω της προσεκτικής εξέτασης του τρόπου με τον οποίο τα άλλα έργα και η διαχείριση των Ταμείων επηρεάζουν τους άντρες και τις γυναίκες.

Τέταρτον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβούν στις κατάλληλες ενέργειες προκειμένου να **εμποδίσουν οποιαδήποτε διάκριση** με βάση το φύλο, τη φυλή ή την εθνική καταγωγή, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή το σεξουαλικό προσανατολισμό κατά τη διάρκεια των διαφόρων φάσεων εφαρμογής των ταμείων. Ειδικότερα, η προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία είναι ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά το σχεδιασμό των ενεργειών που συγχρηματοδοτούνται από τα ταμεία και να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διάρκεια των διαφόρων φάσεων εφαρμογής.

Στα κεφάλαια που ακολουθούν εξετάζονται βασικές πτυχές καθενός απ' αυτούς τους ευρείς τομείς με ειδικές κατευθυντήριες γραμμές κάτω από κάθε κεφάλαιο. Φυσικά, όλες αυτές οι λεπτομερέστερες κατευθυντήριες γραμμές δεν αφορούν όλες τις περιφέρειες. Ο πλέον κατάλληλος συνδυασμός επενδύσεων εξαρτάται τελικά από την ανάλυση των δυνατών και αδύνατων σημείων κάθε κράτους μέλους και κάθε περιφέρειας και των ειδικών εθνικών και περιφερειακών περιστάσεων. Οι κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν μάλλον ένα ενιαίο πλαίσιο το οποίο καλούνται να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες όταν καταρτίζουν τα εθνικά, περιφερειακά και τοπικά τους προγράμματα, για να εκτιμήσουν τη συνεισφορά τους στην επίτευξη των στόχων της Κοινότητας όσον αφορά τη συνοχή, την ανάπτυξη και την απασχόληση.

1.1 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση

Μία από τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη και την απασχόληση είναι η εξασφάλιση των απαραίτητων υποδομών (π.χ. μεταφορικών, περιβαλλοντικών, ενεργειακών) για τις επιχειρήσεις. Η σύγχρονη και ασφαλής υποδομή αποτελεί σημαντικό παράγοντα όσον αφορά τις επενδύσεις πολλών επιχειρήσεων και επηρεάζει την οικονομική και κοινωνική ελκυστικότητα των περιφερειών και των πόλεων. Οι επενδύσεις στις υποδομές σε καθυστερημένες περιοχές, ιδίως στα νέα κράτη μέλη, θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη και έτσι θα ενισχύσει τη σύγκλιση με τις υπόλοιπες χώρες της Ένωσης, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα ζωής. Οι πόροι δεν πρέπει να προέρχονται μόνο από επιχορηγήσεις αλλά και από δάνεια, π.χ. από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ.). Κατά την επόμενη περίοδο, οι αρχές που είναι αρμόδιες για τα προγράμματα στα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να κάνουν μεγαλύτερη χρήση της εμπειρίας που έχει η ΕΤΕπ. στην προετοιμασία έργων κατάλληλων για ευρωπαϊκή χρηματοδότηση στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας JASPERS.

1.1.1 Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών

Η διάθεση αποτελεσματικών, ευέλικτων ασφαλών και καθαρών υποδομών μεταφορών μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη καθώς βελτιώνει την παραγωγικότητα και, επομένως, τις προοπτικές ανάπτυξης των σχετικών περιφερειών μέσω της διευκόλυνσης της μετακίνησης των προσώπων και των αγαθών. Τα δίκτυα μεταφορών ενισχύουν τις ευκαιρίες για εμπορικές συναλλαγές, ενώ παράλληλα αυξάνουν και την αποτελεσματικότητα. Επιπλέον, η ανάπτυξη διευρωπαϊκών υποδομών μεταφορών (και συγκεκριμένα τα σχετικά μέρη των τριάντα έργων προτεραιότητας όσον αφορά τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών), με ιδιαίτερη έμφαση στα διασυνοριακά έργα, έχει

ουσιαστική σημασία για την επίτευξη μεγαλύτερης ενοποίησης των εθνικών αγορών, ειδικά στο πλαίσιο της διευρυμένης Ένωσης.

Οι επενδύσεις στις υποδομές πρέπει να είναι προσαρμοσμένες στις ειδικές ανάγκες και στο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης των σχετικών περιφερειών και χωρών. Οι ανάγκες αυτές είναι γενικά μεγαλύτερες στις περιφέρειες σύγκλισης και στις χώρες που καλύπτονται από το Ταμείο Συνοχής. Κατά κανόνα, οι επενδύσεις στις υποδομές (καθώς και οι άλλες επενδύσεις) παρουσιάζουν φθίνοντα ποσοστά απόδοσης πάνω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο χρηματοδότησης. Οι οικονομικές αποδόσεις τέτοιων επενδύσεων είναι υψηλές όταν οι υποδομές είναι ανεπαρκείς και δεν έχουν ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα, αλλά είναι πιθανόν να αρχίσουν να μειώνονται μόλις θα έχουν φθάσει σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο.

Πρέπει συνεπώς να λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και η ύπαρξη εκτεταμένων υποδομών. Στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και χώρες, οι διεθνείς και διαπεριφερειακές συνδέσεις ενδέχεται να έχουν υψηλότερες αποδόσεις μακροπρόθεσμα υπό τη μορφή αυξημένης ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και ενδέχεται επίσης να διευκολύνουν την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Αντίθετα, στις περιφέρειες με διασκορπισμένη και μικρής κλίμακας οικονομική βάση και μεγάλο αριθμό μικρών πόλεων ενδέχεται να είναι καταλληλότερη η κατασκευή μιας περιφερειακής μεταφορικής υποδομής. Στις περιφέρειες με ανεπαρκή οδικά δίκτυα, οι πόροι θα πρέπει να διατίθενται για την κατασκευή οδικών συνδέσεων με ζωτική οικονομική σημασία. Οι προκλήσεις της κινητικότητας και της προσβασιμότητας στις αστικές περιοχές πρέπει να αντιμετωπιστούν επίσης, υποστηρίζοντας τα ολοκληρωμένα συστήματα διαχείρισης και τις καθαρές μεταφορικές λύσεις.

Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη από τις επενδύσεις στις μεταφορές, η βοήθεια που προέρχεται από τα Ταμεία θα πρέπει να διέπεται από ορισμένες αρχές.

Πρώτον, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αντικειμενικά κριτήρια προκειμένου να προσδιοριστεί το επίπεδο και η φύση των επενδύσεων που θα πρέπει να γίνουν στις υποδομές. Για παράδειγμα, τα πιθανά ποσοστά απόδοσης θα πρέπει να μετρώνται με βάση το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και τη φύση των οικονομικών δραστηριοτήτων στις σχετικές περιφέρειες, την πυκνότητα και την ποιότητα των υποδομών ή τον βαθμό συμφόρησης. Στο πλαίσιο του προσδιορισμού του κοινωνικού οφέλους που προβλέπεται να προκύψει από τέτοιες επενδύσεις θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι περιβαλλοντικές και οι κοινωνικές επιπτώσεις των προβλεπόμενων έργων υποδομής.

Δεύτερον, η αρχή της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας θα πρέπει να γίνεται σεβαστή στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό σύμφωνα με τη Λευκή Βίβλο³⁴. Πρέπει να επιδιωχθεί η στροφή προς τρόπους φιλικότερους προς το περιβάλλον. Εντούτοις, πρέπει να βελτιστοποιηθεί η περιβαλλοντική και η γενική απόδοση κάθε τρόπου μεταφορών, ιδίως όσον αφορά τη χρήση υποδομών εντός και μεταξύ των διαφόρων τρόπων³⁵.

Τρίτον, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις περιφέρειες σύγκλισης και στις χώρες που καλύπτονται από το Ταμείο Συνοχής ώστε να εκσυγχρονιστεί το σιδηροδρομικό δίκτυο μέσω της προσεκτικής επιλογής των τομέων προτεραιότητας και της εξασφάλισης της

³⁴ «Η Ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών». COM(2001) 370.

³⁵ «Διατήρηση της Ευρώπης σε κίνηση. Αειφόρος κινητικότητα για την ευρωπαϊκή ήπειρο». COM(2006)315 της 22.6.2006.

διαλειτουργικότητάς τους στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Διαχείρισης των Σιδηροδρομικών Μεταφορών (ERTMS).

Τέταρτον, οι επενδύσεις στις μεταφορικές υποδομές μεταφορών θα πρέπει να συνοδεύονται και από την κατάλληλη διαχείριση της κυκλοφορίας με ιδιαίτερη προσοχή στην ασφάλεια σύμφωνα με τα εθνικά και κοινοτικά πρότυπα. Οι εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους την ανάγκη επίτευξης ισόρροπης (και φιλοπεριβαλλοντικής) κατανομής των τρόπων μεταφοράς που θα ικανοποιεί τόσο τις οικονομικές όσο και τις περιβαλλοντικές ανάγκες. Οι στρατηγικές αυτές θα πρέπει π.χ. να περιλαμβάνουν ευφυή και πολυτροπικά συστήματα μεταφορών και, ιδιαίτερα, τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για το ERTMS, που αναφέρθηκε παραπάνω, καθώς και για το ερευνητικό πρόγραμμα ATM για τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Ουρανό (SESAR - για ένα πιο ομοιόμορφο σύστημα διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας στην Ευρώπη).

Με βάση τις παραπάνω αρχές, οι κατευθυντήριες γραμμές για την ανάληψη δράσης είναι οι ακόλουθες:

- Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες που είναι επιλέξιμα/ες για χρηματοδότηση υπό το στόχο της σύγκλισης³⁶ ή το ταμείο συνοχής θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στα 30 έργα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, όταν βρίσκονται στο έδαφός τους. Μέσα σ' αυτό το σύνολο έργων θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις διασυνοριακές συνδέσεις. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιούν τους συντονιστές ως μέσο μείωσης του χρόνου που διαρρέει ανάμεσα στον σχεδιασμό του δικτύου και στην υλοποίησή του. Άλλα έργα ΔΕΔ και στρατηγικές μεταφορικές συνδέσεις θα πρέπει να στηρίζονται όταν συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα.
- Οι συμπληρωματικές επενδύσεις σε δευτερεύουσες συνδέσεις είναι επίσης σημαντικές στο πλαίσιο μιας ενιαίας περιφερειακής στρατηγικής μεταφορών και επικοινωνιών που θα καλύπτει τόσο αστικές όσο και αγροτικές περιοχές, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι περιφέρειες θα επωφελούνται από τις δυνατότητες που παρέχουν τα βασικά δίκτυα.
- Οι ενισχύσεις για τη δημιουργία σιδηροδρομικών υποδομών θα πρέπει να έχουν ως στόχο την βελτίωση της πρόσβασης. Τα τέλη χρήσης των σιδηροδρομικών γραμμών αναμένεται ότι θα διευκολύνουν την πρόσβαση των ανεξάρτητων φορέων. Θα πρέπει επίσης να ενισχύσει τη δημιουργία ενός διαλειτουργικού δικτύου που θα καλύπτει ολόκληρη την ΕΕ. Η συμμόρφωση και οι εφαρμογές της διαλειτουργικότητας και η εφαρμογή του ERTMS θα πρέπει να αποτελούν μέρος όλων των χρηματοδοτούμενων έργων.
- Η προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμων δικτύων μεταφορών, ιδίως στις αστικές περιοχές. Αυτό συνεπάγεται εγκαταστάσεις δημόσιων μεταφορών (περιλαμβανομένων και των υποδομών στάθμευσης και μετεπιβίβασης), σχέδια κινητικότητας, περιμετρικούς δακτυλίους, βελτίωση της ασφάλειας στους οδικούς κόμβους, ήπια κυκλοφορία (ποδηλατόδρομους και πεζόδρομους). Συνεπάγεται επίσης ενέργειες για την πρόσβαση στις συνήθειες δημόσιες μεταφορικές υπηρεσίες ορισμένων κοινωνικών ομάδων (όπως είναι οι ηλικιωμένοι και οι ανάπηροι) καθώς και τη δημιουργία δικτύων διανομής για εναλλακτικά καύσιμα οχημάτων. Οι εσωτερικές πλωτές οδοί μπορούν επίσης να συμβάλουν στη βιωσιμότητα των δικτύων.

³⁶ EE L 167 της 30.04.2004, σ. 1.

- Για την επίτευξη της βέλτιστης αποτελεσματικότητας των υποδομών μεταφορών ώστε να προωθηθεί κατ’αυτό τον τρόπο η περιφερειακή ανάπτυξη, θα πρέπει να δοθεί προσοχή στη βελτίωση της σύνδεσης των απομονωμένων, νησιωτικών ή απομακρυσμένων περιοχών με τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών (ΔΕΔ-Μεταφορών). Ως προς το θέμα αυτό, θα είναι χρήσιμη η ανάπτυξη των δευτερευουσών συνδέσεων με ιδιαίτερη έμφαση στη διατροφικότητα και στις βιώσιμες μεταφορές. Ειδικότερα τα λιμάνια και τα αεροδρόμια θα πρέπει να συνδεθούν με την ενδοχώρα τους.
- Περισσότερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη “θαλάσσιων αυτοκινητοδρόμων” και στις θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων ως βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων σε σχέση με τις οδικές και σιδηροδρομικές μεταφορές μεγάλων αποστάσεων.

Στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη λαμβάνουν ενίσχυση τόσο από το Ταμείο Συνοχής όσο και από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, θα πρέπει να γίνεται διάκριση στα προγράμματα μεταξύ των διάφορων ειδών ενεργειών που χρηματοδοτούνται από κάθε ταμείο, με το Ταμείο Συνοχής να διαδραματίζει τον βασικό ρόλο όσον αφορά την ενίσχυση των διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών.

Εξάλλου, τα Διαρθρωτικά Ταμεία θα πρέπει γενικά να επικεντρώνουν την προσοχή τους στην ανάπτυξη υποδομών που έχουν σχέση με μέτρα για την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης (όπως είναι η ανάπτυξη του τουρισμού, οι βελτιώσεις για την αύξηση της ελκυστικότητας των βιομηχανικών ζωνών κλπ.). Όσον αφορά τις οδικές υποδομές, οι επενδύσεις θα πρέπει επίσης να επιδιώκουν τον γενικό στόχο της οδικής ασφάλειας.

Η συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία θα πρέπει να είναι συμπληρωματική των επιχορηγήσεων που χορηγούνται από τον προϋπολογισμό των διευρωπαϊκών δικτύων, αποφεύγοντας τη διπλή χρηματοδότηση όσον αφορά την παροχή κοινοτικής βοήθειας. Τα κράτη μέλη θα χρειαστεί να προσδιορίσουν εκ των προτέρων το πλέον κατάλληλο μέσο για τα προβλεπόμενα έργα. Η χρηματοδότηση της πολιτικής της συνοχής μπορεί να συνδυαστεί με την εγγύηση δανείων, που αποτελεί μέρος των μέσων χρηματοδότησης των διευρωπαϊκών δικτύων.

1.1.2 Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη

Οι περιβαλλοντικές επενδύσεις μπορούν να βοηθήσουν την οικονομία κατά τρεις τρόπους: μπορούν να εξασφαλίσουν την μακροχρόνια βιωσιμότητα της οικονομικής ανάπτυξης, μειώνουν το εξωτερικό περιβαλλοντικό κόστος για την οικονομία (π.χ. το κόστος για την υγεία, το κόστος καθαρισμού και το κόστος επανόρθωσης των ζημιών) και τονώνουν την καινοτομία και τη δημιουργία απασχόλησης. Τα μελλοντικά προγράμματα για τη συνοχή θα πρέπει να έχουν ως στόχο την ενίσχυση των πιθανών συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη. Η παροχή περιβαλλοντικών υπηρεσιών, όπως είναι η υδροδότηση, οι υποδομές επεξεργασίας αποβλήτων και λυμάτων, η διαχείριση των φυσικών πόρων, η απολύμανση της γης ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί για νέες οικονομικές δραστηριότητες και η προστασία από ορισμένους περιβαλλοντικούς κινδύνους, θα πρέπει να λάβει απόλυτη προτεραιότητα στο πλαίσιο αυτό.

Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα οικονομικά οφέλη και να ελαχιστοποιηθεί το κόστος, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής ρύπανσης στις πηγές της. Στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων, αυτό συνεπάγεται την εστίαση στην

πρόληψη, την ανακύκλωση και τη βιοαποικοδόμηση των αποβλήτων, οι οποίες έχουν καλή σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας και βοηθούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

Οι αναπτυξιακές στρατηγικές θα πρέπει να βασίζονται σε μία εκ των προτέρων αξιολόγηση των αναγκών και των ειδικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες με τη χρησιμοποίηση, στο μέτρο του δυνατού, των κατάλληλων δεικτών. Θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες προκειμένου να ενθαρρυνθεί η εσωτερική του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ενισχύεται και η δημιουργία και η ανάπτυξη μέσων που θα βασίζονται στην αγορά (βλέπε, π.χ., τα μέσα που προτείνονται με το σχέδιο δράσης σχετικά με τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες). Σ' αυτό το πλαίσιο, εφιστάται η προσοχή στην πρωτοβουλία «Παγκόσμια παρακολούθηση για την ασφάλεια και το περιβάλλον», η οποία από το 2008 θα παρέχει σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ενημερωμένη πληροφόρηση σχετικά με την κάλυψη/χρήση της γης και τις ιδιότητες των ωκεανών, καθώς και χάρτες γεγονότων σε περίπτωση καταστροφών και ατυχημάτων.

Βάσει των προαναφερομένων προτείνονται οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάληψη δράσης:

- Αντιμετώπιση των σημαντικών αναγκών για επενδύσεις στις **υποδομές**, ειδικά στις περιοχές σύγκλισης και κυρίως στα νέα κράτη μέλη, ώστε να υπάρξει συμμόρφωση προς την περιβαλλοντική νομοθεσία όσον αφορά τα ύδατα, τα απόβλητα, τον αέρα, τη φύση και την προστασία των ειδών καθώς και τη βιοποικιλότητα.
- Διασφάλιση ότι **υπάρχουν ελκυστικές συνθήκες για τις επιχειρήσεις και το προσωπικό τους με υψηλή ειδίκευση**. Αυτό μπορεί να γίνει με την προώθηση ενός προγράμματος χρήσης γης που θα περιορίζει την άναρχη αστική επέκταση και με την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, περιλαμβανομένης της ανάπτυξης των φυσικών και πολιτισμικών στοιχείων. Οι επενδύσεις σ' αυτόν τον τομέα θα πρέπει να συνδέονται σαφώς με την ανάπτυξη καινοτομικών επιχειρήσεων και τη δημιουργία απασχόλησης στις σχετικές περιοχές.
- Εκτός από τις επενδύσεις στη βιώσιμη ενέργεια και στις μεταφορές στο πλαίσιο άλλων στρατηγικών, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και οι επενδύσεις για την τήρηση των **δεσμεύσεων που ανέλαβε η ΕΕ στο Κιότο**.
- Λήψη μέτρων για την **πρόληψη των κινδύνων** μέσω της καλύτερης διαχείρισης των φυσικών πόρων, της πιο στοχοθετημένης έρευνας και της καλύτερης χρήσης των ΤΠΕ και μέσω πιο καινοτομικών δημόσιων πολιτικών διαχείρισης, που θα περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, προληπτική παρακολούθηση.

Στις περιπτώσεις που τα κράτη μέλη λαμβάνουν ενίσχυση τόσο από το Ταμείο Συνοχής όσο και από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, θα πρέπει να γίνεται σαφής διάκριση στα προγράμματα μεταξύ των ενεργειών που χρηματοδοτούνται από κάθε ταμείο.

1.1.3 Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας στην Ευρώπη

Συναφής προτεραιότητα είναι η ανάγκη μείωσης της εξάρτησης από τις παραδοσιακές πηγές ενέργειας μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της χρησιμοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Οι επενδύσεις σ' αυτούς τους τομείς συμβάλλουν στην εξασφάλιση του εφοδιασμού σε ενέργεια με στόχο την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη ενώ

παράλληλα δρουν ως πηγή καινοτομιών και παρέχουν δυνατότητες εξαγωγών, ενώ είναι και αποτελεσματικές ως προς το κόστος, ιδιαίτερα αν παραμείνουν υψηλές οι τιμές της ενέργειας.

Χρειάζονται επίσης επενδύσεις σε παραδοσιακές πηγές ενέργειας ώστε να εξασφαλιστεί ο εφοδιασμός σε ενέργεια. Ειδικότερα, τα ταμεία πρέπει να επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους – στις περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις αδυναμίας της αγοράς και στον βαθμό που αυτό δεν είναι αντίθετο προς την απελευθέρωση των αγορών – στην ολοκλήρωση των διασυνδέσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στα διευρωπαϊκά δίκτυα, στη βελτίωση των ηλεκτρικών δικτύων καθώς και στην ολοκλήρωση και τη βελτίωση των δικτύων μεταφοράς και διανομής αερίου περιλαμβανομένων των νησιωτικών και απομακρυσμένων περιφερειών, κατά περίπτωση.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για ανάληψη δράσης στον τομέα αυτό είναι οι ακόλουθες:

- Ενίσχυση για έργα βελτίωσης της **ενεργειακής απόδοσης**, π.χ. σε κτίρια, και προώθηση αναπτυξιακών μοντέλων με χαμηλή ένταση ενέργειας.
- Ενίσχυση της ανάπτυξης **ανανεώσιμων και εναλλακτικών τεχνολογιών** (αιολική, ηλιακή, βιομάζα), περιλαμβανόμενης της χρήσης τους για θέρμανση και ψύξη, που μπορούν να αποτελέσουν πλεονέκτημα για την ΕΕ ενισχύοντας την ανταγωνιστική θέση της. Τέτοιες επενδύσεις συμβάλλουν επίσης στην επίτευξη του στόχου της Λισαβόνας, να παράγεται δηλαδή μέχρι το 2010 το 21% του ηλεκτρικού ρεύματος από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- Συγκέντρωση των επενδύσεων σε παραδοσιακές πηγές ενέργειας ώστε να αναπτυχθούν **δίκτυα** στις περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις αδυναμίας της αγοράς. Αυτές οι επενδύσεις αφορούν κυρίως τις περιοχές σύγκλισης.

1.2 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη

Οι στόχοι της Κοινότητας για την ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης απαιτούν διαρθρωτικές αλλαγές στην οικονομία και αναπροσανατολισμό προς δραστηριότητες που βασίζονται στη γνώση. Προς τον σκοπό αυτό θα πρέπει να αναληφθεί δράση σε πολλά μέτωπα: αντιμετώπιση των χαμηλών επιπέδων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ), ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, προώθηση της καινοτομίας μέσω νέων ή βελτιωμένων προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών που να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο διεθνή ανταγωνισμό, αύξηση των περιφερειακών και τοπικών δυνατοτήτων να δημιουργούν και να απορροφούν νέες τεχνολογίες (και ιδίως ΤΠΕ) και παροχή μεγαλύτερης στήριξης για την ανάληψη κινδύνου.

Το ποσοστό του ΑΕγχΠ που χρησιμοποιείται για δαπάνες ΕΤΑ έχει αυξηθεί αλλά η αύξηση αυτή είναι πάρα πολύ μικρή και ανέρχεται στο 1,9% του ΑΕγχΠ, που απέχει πολύ από τον στόχο της Λισαβόνας, ο οποίος ανέρχεται στο 3%³⁷. Εκτιμάται ότι η αύξηση του ποσοστού των δαπανών για ΕΤΑ από το 1,9% στο 3% του ΑΕγχΠ (προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της Λισαβόνας μέχρι το 2010) θα έχει ως συνέπεια να αυξηθεί κατά 1,7% το ΑΕγχΠ μέχρι το 2010³⁸. Εκτός του ότι τα ποσά που επενδύουν οι επιχειρήσεις στην ΕΤΑ είναι περιορισμένα, υπάρχουν ενδείξεις ότι και οι δημόσιες επενδύσεις στον τομέα αυτό τείνουν να περιοριστούν.

³⁷ «Επενδύοντας στην έρευνα: το πρόγραμμα δράσης για την Ευρώπη». COM(2003) 226 της 30.04.2003.

³⁸ «Το οικονομικό κόστος της μη υλοποίησης της Λισαβόνας» - SEC(2005) 385 της 15.03.2005.

Το χάσμα όσον αφορά την ΕΤΑ και την καινοτομία εντός και μεταξύ των χωρών, ειδικά σε σχέση με τα ποσά που δαπανούν οι επιχειρήσεις για ΕΤΑ, είναι πολύ μεγαλύτερο από το χάσμα που παρουσιάζουν τα έσοδα. Εκτός από το συνδυασμό εθνικών και κοινοτικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί, οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί φορείς ΕΤΑ θα πρέπει να αναλάβουν περισσότερη δράση ώστε να προσεγγίσουν οι ανάγκες των επιχειρήσεων την προσφορά ΕΤΑ. Η υστέρηση της Ευρώπης όσον αφορά την καινοτομία γίνεται ακόμη μεγαλύτερη: ο πίνακας αποτελεσμάτων στον τομέα της καινοτομίας δείχνει ότι η Ευρώπη υστερεί έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών σε 9 από τους 11 δείκτες καινοτομίας³⁹. Επίσης και εντός της Ευρώπης εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές όσον αφορά την καινοτομία λόγω του ότι η Ένωση αδυνατεί συχνά να μετατρέψει τις τεχνολογικές εξελίξεις σε εμπορεύσιμα προϊόντα και διαδικασίες. Η πολιτική της συνοχής μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση των προβλημάτων που έχουν σχέση με τις χαμηλές επιδόσεις της Ευρώπης όσον αφορά την καινοτομία, τα αναποτελεσματικά καινοτομικά συστήματα, τον ανεπαρκή επιχειρηματικό δυναμισμό και τον αργό ρυθμό υιοθέτησης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις.

Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να βελτιωθούν οι εθνικές και περιφερειακές δυνατότητες όσον αφορά την ΕΤΑ, να ενισχυθούν οι επενδύσεις σε υποδομές ΤΠΕ και να διαδοθούν η τεχνολογία και οι γνώσεις μέσω των κατάλληλων μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας και ανταλλαγής γνώσεων. Η αύξηση της συνειδητοποίησης για να προωθηθεί η καλύτερη χρήση των υφισταμένων δυνατοτήτων ΕΤΑ θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω περιφερειακών μεθόδων 'πρόβλεψης' καθώς και άλλων περιφερειακών μεθόδων στρατηγικού σχεδιασμού, οι οποίες περιλαμβάνουν τον τακτικό και συστηματικό διάλογο με τους βασικούς ενδιαφερόμενους. Σημασία έχει επίσης να βελτιωθεί η δυνατότητα των επιχειρήσεων και ειδικά των ΜΜΕ να χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα της ΕΤΑ, μέσω ενεργειών για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και ικανοτήτων, να ενθαρρυνθεί η δημιουργία και η αξιοποίηση ευρύτερων πόρων έρευνας υψηλής ποιότητας στην Ευρώπη, να αυξηθούν οι ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις στον τομέα της ΕΤΑ και της καινοτομίας και να ενθαρρυνθούν οι εταιρικές σχέσεις στον τομέα της ΕΤΑ στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Οι Ευρωπαϊκές τεχνολογικές πλατφόρμες π.χ. προσφέρουν το δυναμικό για καλύτερα σχεδιασμένα ερευνητικά προγράμματα με βάση τις ανάγκες των επιχειρήσεων· η πολιτική της συνοχής μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη στήριξη της εφαρμογής των στρατηγικών ερευνητικών προγραμμάτων τους σε ολόκληρη την Ένωση, συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών.

Οι άμεσες επιχορηγήσεις παραμένουν μεν υψηλές, ειδικά στις περιοχές σύγκλισης, αλλά είναι ανάγκη να δοθεί προσοχή στο θέμα της παροχής συλλογικών επιχειρηματικών και τεχνολογικών υπηρεσιών σε ομάδες επιχειρήσεων προκειμένου να βελτιώσουν την καινοτομική τους δραστηριότητα. Οι άμεσες επιχορηγήσεις στις επιμέρους επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν ως στόχο τη βελτίωση των δυνατοτήτων ΕΤΑ και καινοτομίας της κάθε επιχείρησης παρά την προσωρινή μείωση του παραγωγικού τους κόστους που προκαλεί έντονα φαινόμενα αδράνειας. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τους παραδοσιακούς τομείς, ειδικά για αυτούς που είναι εκτεθειμένοι στον παγκόσμιο ανταγωνισμό και χρειάζονται πρόσθετες προσπάθειες για να παραμείνουν ανταγωνιστικοί, καθώς και για τις ΜΜΕ οι οποίες συχνά αποτελούν τις κυριότερες πηγές απασχόλησης σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτές οι πολιτικές μάλιστα θα πρέπει να προσαρμοστούν στις ειδικές συνθήκες κάθε περιφέρειας και ιδιαίτερα στις ανάγκες των ΜΜΕ. Οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές στρατηγικές θα πρέπει να βασίζονται σε μία διεξοδική ανάλυση των ευκαιριών για επενδύσεις στον τομέα της ΕΤΑ.

³⁹ SEC(2004) 1475.

Οι γνώσεις και η καινοτομία βρίσκονται στο επίκεντρο των προσπαθειών της Κοινότητας για την επιτάχυνση της ανάπτυξης και για περισσότερη απασχόληση. Δύο συναφή προγράμματα-πλαίσια προτείνονται στο επίπεδο της Κοινότητας: Το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο για την ΕΤΑ και το πρόγραμμα-πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (CIP). Η συνέργεια μεταξύ της πολιτικής της συνοχής και των εν λόγω μέσων είναι σημαντική προκειμένου η πολιτική έρευνας και η πολιτική της συνοχής να αλληλοενισχυθούν σε περιφερειακό επίπεδο με γνώμονα επίτευξης αυτού του στόχου τις στρατηγικές εθνικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Η πολιτική της συνοχής μπορεί να βοηθήσει όλες τις περιφέρειες να βελτιώσουν τις δυνατότητές τους για έρευνα και καινοτομία, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματική συμμετοχή αυτών των περιφερειών στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας καθώς και στις ερευνητικές και καινοτομικές δραστηριότητες της Κοινότητας γενικά. Ειδικότερα, μπορεί να διαδραματίσει δύο σημαντικούς ρόλους. Ο πρώτος ρόλος είναι να βοηθήσει τις διάφορες περιφέρειες να υλοποιήσουν περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας και σχέδια δράσης που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα, τόσο σε περιφερειακό όσο και στο επίπεδο ολόκληρης της Ένωσης· ο δεύτερος ρόλος συνίσταται στη συμβολή της για τη βελτίωση των ερευνητικών και καινοτομικών δυνατοτήτων των διάφορων περιφερειών σε σημείο που να μπορούν να συμμετέχουν σε διεθνικά ερευνητικά προγράμματα.

Συνεπώς, οι περιφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να επικεντρωθούν στις επενδύσεις στην ΕΤΑ, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα· στην εξασφάλιση ότι οι εν λόγω επενδύσεις ανταποκρίνονται στις ανάγκες οικονομικής ανάπτυξης της περιφέρειας και ότι υπάρχει η δυνατότητα να μετατρέπεται η έρευνα σε εμπορεύσιμη καινοτομία προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών· στην ενίσχυση της μεταφοράς τεχνολογίας και της ανταλλαγής γνώσεων· στην προώθηση της ανάπτυξης, της διάδοσης και της εφαρμογής των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις και στην εξασφάλιση ότι οι επιχειρήσεις που είναι πρόθυμες να επενδύσουν σε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Οι στρατηγικές αυτές θα πρέπει να προβλέπουν ιδιαίτερα τον πειραματισμό, με στόχο την αύξηση της ικανότητας των παρεμβάσεων πολιτικής και των διαμεσολαβούντων οργανισμών ώστε να ενθαρρυνθούν οι περιφερειακοί και τοπικοί παράγοντες, και ιδίως οι ΜΜΕ, να καινοτομήσουν.

1.2.1 Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ

Η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητά τους να διαθέσουν νέες γνώσεις στην αγορά το συντομότερο δυνατό. Η δημόσια ενίσχυση για την ΕΤΑ μπορεί να δικαιολογηθεί όταν εντοπίζονται αδυναμίες της αγοράς καθώς και από το δημόσιο χαρακτήρα ορισμένων επενδύσεων ΕΤΑ. Επιπλέον, τα προβλήματα των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας των ερευνητικών αποτελεσμάτων και η ανάγκη επίτευξης κρίσιμης μάζας σε ορισμένους τομείς της έρευνας δικαιολογούν την χορήγηση δημόσιας ενίσχυσης για την ΕΤΑ.

Η ειδική φύση της ΕΤΑ θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την υλοποίηση της περιφερειακής πολιτικής. Ειδικότερα, η ΕΤΑ απαιτεί στενή αλληλεπίδραση μεταξύ των φορέων προκειμένου να ενθαρρυνθεί η δημιουργία πόλων αριστείας, οι οποίοι απαιτούνται προκειμένου να επιτευχθεί η κρίσιμη μάζα. Η γεωγραφική γειτνίαση μέσω της ύπαρξης ομίλων ΜΜΕ και πόλων καινοτομίας γύρω από τα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα, για παράδειγμα, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Κατά συνέπεια οι δραστηριότητες ΕΤΑ θα πρέπει να είναι κατ' ανάγκη συγκεντρωμένες σε ορισμένα σημεία και θα πρέπει να ενισχυθεί επίσης η απορροφητική ικανότητα των περιοχών με χαμηλής έντασης δραστηριότητες ΕΤΑ.

Η ΕΤΑ στα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη και στις αντίστοιχες περιφέρειες θα πρέπει να αναπτυχθεί γύρω από τους υφιστάμενους πόλους αριστείας ώστε να αποφευχθεί ο υπερβολικός γεωγραφικός διασκορπισμός των πόρων. Και στην περίπτωση αυτή, οι Ευρωπαϊκές Τεχνολογικές Πλατφόρμες μπορούν να συμβάλουν στην εστίαση των επενδύσεων σε τομείς προτεραιότητας για έρευνα. Οι επενδύσεις θα πρέπει επίσης να συμπληρώνουν τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες που προβλέπει το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο και να υποστηρίζουν τους στόχους του ανανεωμένου προγράμματος δράσης της Λισαβόνας. Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην ανάπτυξη νέων και εμπορεύσιμων προϊόντων, υπηρεσιών και δεξιοτήτων.

Οι ενέργειες στον τομέα της ΕΤΑ θα πρέπει να ευθυγραμμιστούν με την κοινοτική πολιτική στον τομέα της ΕΤΑ και να εξυπηρετούν τις ανάγκες των σχετικών περιφερειών. Όσον αφορά τη μέθοδο, αυτή πρέπει να βασίζεται σε μια σωστή αναλυτική προσέγγιση, όπως η πρόβλεψη· καθώς και στη χρήση δεικτών, όπως τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας· στους ανθρώπινους πόρους της ΕΤΑ· στη θέση των ιδιωτικών και δημόσιων ερευνητικών ιδρυμάτων· και στην ύπαρξη ομίλων καινοτόμων επιχειρήσεων.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για δράσεις στον τομέα της ΕΤΑ είναι οι ακόλουθες:

- Ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στις επιχειρήσεις καθώς και ανάμεσα στις επιχειρήσεις και στα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα / ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, π.χ. μέσω της ενίσχυσης της δημιουργίας περιφερειακών και διαπεριφερειακών **συσπειρώσεων** αριστείας.
- Ενίσχυση των **δραστηριοτήτων ΕΤΑ στις ΜΜΕ** και της μεταφοράς τεχνολογίας (παρέχοντας στις ΜΜΕ τη δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες ΕΤΑ των ερευνητικών ιδρυμάτων που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο).
- Ενίσχυση των περιφερειακών **διασυνοριακών και διεθνικών πρωτοβουλιών** με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της έρευνας και την αύξηση των ικανοτήτων στους τομείς προτεραιότητας της κοινοτικής ερευνητικής πολιτικής.
- Ενίσχυση της **δημιουργίας δεξιοτήτων E&A**, συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ, της ερευνητικής υποδομής και του ανθρώπινου κεφαλαίου σε περιοχές με σημαντικό αναπτυξιακό δυναμικό.

Τα προγράμματα - ιδιαίτερα στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για τον στόχο της σύγκλισης - μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη υποδομών ΕΤΑ (συμπεριλαμβανομένων και των περιφερειακών δικτύων δεδομένων υψηλής ταχύτητας μέσα και ανάμεσα στα ερευνητικά ιδρύματα), εκπαιδευτικών υποδομών (στις περιφέρειες που είναι επιλέξιμες για τον στόχο της σύγκλισης), εξοπλισμού και οργάνων τόσο στα ερευνητικά ιδρύματα που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο όσο και στις επιχειρήσεις, υπό τον όρο ότι οι επενδύσεις αυτές θα έχουν άμεση σχέση με τους στόχους της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Ενδέχεται να αφορούν επίσης και τις ερευνητικές υποδομές των οποίων οι μελέτες σκοπιμότητας χρηματοδοτήθηκαν από προηγούμενα προγράμματα-πλαίσια. Η ενίσχυση για τις προτεραιότητες του 7ου προγράμματος-πλαισίου θα πρέπει να έχει ως στόχο την ανάπτυξη του συνόλου των δυνατοτήτων των δημιουργούμενων και υφιστάμενων κέντρων αριστείας και την αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ιδίως με την επιμόρφωση ερευνητών σε εθνικό επίπεδο και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για την προσέλκυση ερευνητών που έχουν σπουδάσει στο εξωτερικό.

1.2.2 Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας

Η καινοτομία είναι το αποτέλεσμα περίπλοκων και αλληλένδετων διαδικασιών, όπως είναι η ικανότητα των επιχειρήσεων να αποκτούν πρόσβαση σε συμπληρωματικές γνώσεις που προέρχονται από άλλους παράγοντες της αγοράς, από άλλους οργανισμούς και από άλλα ιδρύματα.

Οι επενδύσεις στην καινοτομία έχουν απόλυτη προτεραιότητα για την πολιτική της συνοχής στο πλαίσιο τόσο του προγράμματος για τη σύγκλιση και την περιφερειακή αναταγωνιστικότητα όσο και του προγράμματος για την απασχόληση. Η συγχρηματοδότησή τους θα πρέπει να είναι βασική προτεραιότητα στις περιφέρειες που καλύπτονται από το δεύτερο από τα εν λόγω προγράμματα, όπου οι περιορισμένοι χρηματοοικονομικοί πόροι θα πρέπει να συγκεντρωθούν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να επιτευχθεί κρίσιμη μάζα και να προκύψουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Ο κύριος στόχος θα πρέπει να είναι η προώθηση ενός επιχειρησιακού κλίματος που θα ευνοεί την παραγωγή, τη διάδοση και τη χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών από τις επιχειρήσεις. Για να δημιουργηθούν αποτελεσματικά περιφερειακά συστήματα καινοτομίας, οι οικονομικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί φορείς θα πρέπει να έρθουν σε επαφή με τις καλύτερες τεχνολογικές και επιχειρηματικές πρακτικές στον κόσμο, οι οποίες υπερβαίνουν τα εθνικά και περιφερειακά όρια. Από την άποψη αυτή, θα πρέπει επίσης να επιδιωχθεί συνεργασία με τα κέντρα μετάδοσης των καινοτομιών καθώς και με τα Ευρωπαϊκά Κέντρα Πληροφόρησης που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, ιδιαίτερα στον τομέα της διεθνικής τεχνολογίας και της διάδοσης των πληροφοριών.

Οι νεοσύστατες επιχειρήσεις, ιδιαίτερα αυτές που έχουν σχέση με την ΕΤΑ, θα πρέπει να ενισχυθούν με στόχο τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων με ερευνητικά ιδρύματα που θα έχουν μακροχρόνια προοπτική και σαφή προσανατολισμό προς την αγορά. Η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να έχει ως στόχο την κάλυψη των αδυναμιών της αγοράς που παρεμποδίζουν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Οι ενέργειες θα πρέπει να βασίζονται σε υφιστάμενους πόλους δραστηριότητας προκειμένου να αξιοποιηθούν οι περιφερειακές δυνατότητες για ΕΤΑ και να ενισχυθεί η δημιουργία δικτύων και η τεχνολογική συνεργασία εντός και μεταξύ των περιφερειών.

Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να μεριμνούν ώστε τα ερευνητικά ιδρύματα και ο ιδιωτικός και ο δημόσιος τομέας να εκμεταλλεύονται πλήρως τις συνεργίες που ενδέχεται να υπάρξουν ανάμεσά τους.

Από την άποψη της μεθόδου, οι στρατηγικές οικονομικής ανάπτυξης είναι πιθανό ότι θα βελτιωθούν με τη συλλογή δεδομένων για τις υφιστάμενες καινοτομικές δραστηριότητες στις σχετικές περιφέρειες, που αφορούν π.χ. τις ευρεσιτεχνίες ή τη φύση, το εύρος και τις δυνατότητες ανάπτυξης των υφισταμένων συσπειρώσεων καινοτομικών δραστηριοτήτων, περιλαμβανομένων και αυτών στις οποίες συμμετέχουν τόσο τα ιδιωτικά όσο και τα δημόσια ερευνητικά ιδρύματα. Οι έρευνες για την κοινοτική καινοτομία και ο πίνακας ευρωπαϊκών καινοτομιών μπορούν επίσης να βοηθήσουν ως προς το θέμα αυτό.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση στον τομέα αυτό είναι οι ακόλουθες:

- Αύξηση της προσφοράς περιφερειακής ΕΤΑ, καινοτομίας και εκπαίδευσης και ευκολότερη πρόσβασή τους εκ μέρους των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ, π.χ. μέσω της δημιουργίας **πόλων αριστείας**, της συγκέντρωσης των ΜΜΕ υψηλής τεχνολογίας

γύρω από τα ερευνητικά και τεχνολογικά ιδρύματα ή μέσω της ανάπτυξης και της δημιουργίας περιφερειακών **συσπειρώσεων** γύρω από μεγάλες εταιρείες.

- Παροχή **υπηρεσιών στήριξης επιχειρήσεων** προκειμένου να μπορέσουν οι επιχειρήσεις, ιδιαίτερα οι ΜΜΕ, να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να διεθνοποιηθούν εκμεταλλευόμενες τις ευκαιρίες που παρέχει η εσωτερική αγορά. Οι υπηρεσίες που θα παρέχονται στις επιχειρήσεις πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην αξιοποίηση των συνεργειών (π.χ. μεταφορά τεχνολογίας, επιστημονικά πάρκα, κέντρα επικοινωνίας ΤΠΕ, φυτώρια επιχειρήσεων και συναφείς υπηρεσίες, συνεργασία με τις συσπειρώσεις) και να δίνουν πιο παραδοσιακή ενίσχυση στους τομείς της διοίκησης επιχειρήσεων, της εμπορίας, της τεχνικής βοήθειας, των προσλήψεων και των άλλων επαγγελματικών και εμπορικών υπηρεσιών.
- Πλήρης αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πλεονεκτημάτων στον τομέα των **οικολογικών καινοτομιών**. Οι οικολογικές καινοτομίες θα πρέπει να ενθαρρύνονται παράλληλα με τη βελτίωση των πρακτικών των ΜΜΕ μέσω της καθιέρωσης συστημάτων διαχείρισης περιβάλλοντος. Εάν επενδύσουν σήμερα σ' αυτό τον τομέα, οι επιχειρήσεις της ΕΕ θα βρεθούν σε σχέση ισχύος στο κοντινό μέλλον όταν οι άλλες περιοχές του κόσμου θα κατανοήσουν την ανάγκη για τέτοιες τεχνολογίες. Πρόκειται για έναν τομέα που έχει άμεση σχέση με το πρόγραμμα-πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία.
- Προώθηση της **επιχειρηματικότητας**, διευκόλυνση της δημιουργία και **ανάπτυξης νέων επιχειρήσεων** και ενθάρρυνση της διατήρησης ή της δημιουργίας καινοτομικών επιχειρήσεων από ερευνητικά ιδρύματα ή επιχειρήσεις με τη χρησιμοποίηση διάφορων τεχνικών (π.χ. ευαισθητοποίηση, προτυποποίηση, διδασκαλία και παροχή διαχειριστικής και τεχνολογικής ενίσχυσης σε μελλοντικούς επιχειρηματίες).

Είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες, περιλαμβανομένων των ΜΜΕ, θα είναι σε θέση να κάνουν εμπορική χρήση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις είναι προτιμότερο να παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα ή από ένα συνδυασμό δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών. Οι σχετικές υπηρεσίες θα πρέπει να είναι πρώτης ποιότητας, να διατίθενται με ευκολία, να είναι εύκολη η πρόσβαση σ' αυτές και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ΜΜΕ. Πρέπει να καθορίζεται και να παρακολουθείται η ποιότητα των υπηρεσιών και θα πρέπει να υπάρχει συνεκτικότητα μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών, με τη δημιουργία π.χ. εταιρικών σχέσεων δημόσιου - ιδιωτικού τομέα και ενιαίων κέντρων εξυπηρέτησης.

Οι διοικητικές διαδικασίες είναι συχνά περίπλοκες. Οι πληροφορίες και η αρχική υποστήριξη θα πρέπει να διατίθενται από ένα δίκτυο ενιαίων κέντρων εξυπηρέτησης, το οποίο θα αποτελεί τη διεπαφή ανάμεσα στον δημόσιο τομέα και στον αιτούντα επιχορήγηση, και να αφορούν και τις διάφορες ενέργειες που συγχρηματοδοτούνται από την πολιτική της συνοχής. Αυτοί οι πάροχοι θα πρέπει να είναι αρμόδιοι για ολόκληρο το φάσμα των κρατικών ενισχύσεων - ανεξαρτήτως εθνικής ή περιφερειακής αρμοδιότητας - και θα πρέπει να καθοριστούν στόχοι για την αποτελεσματικότητα των ενεργειών τους, οι οποίοι θα ελέγχονται τακτικά.

Όταν το επιτρέπουν οι περιστάσεις, θα πρέπει να παρέχεται η κατάλληλη ενίσχυση σε συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων (π.χ. σε νεοσύστατες ή σε νεοεγκατασταθείσες επιχειρήσεις) ή σε επιχειρηματίες (π.χ. νέοι άνθρωποι, γυναίκες, ηλικιωμένοι εργαζόμενοι ή

πρόσωπα που ανήκουν σε εθνικές μειονοτικές κοινότητες). Στα σχολεία θα πρέπει επίσης να ενθαρρυνθεί η εκπαίδευση σχετικά με την επιχειρηματικότητα.

1.2.3 Προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας για όλους

Η διάδοση των ΤΠΕ σε ολόκληρη την οικονομία της Ένωσης αποτελεί ένα σημαντικό μέσο βελτίωσης τόσο της παραγωγικότητας όσο και της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών. Η διάδοση των ΤΠΕ ενθαρρύνει επίσης την αναδιοργάνωση των μεθόδων παραγωγής και την εμφάνιση νέων επιχειρήσεων και ιδιωτικών υπηρεσιών. Η παροχή αποδοτικών και αποτελεσματικών δημόσιων υπηρεσιών - και ιδιαίτερα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ηλεκτρονικής υγείας - μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη και την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών. Η διάδοση των τεχνολογιών μπορεί να συμβάλει στην περιφερειακή ανάπτυξη ευνοώντας τη δημιουργία και την επέκταση πόλων αριστείας σε δραστηριότητες που έχουν σχέση με τις ΤΠΕ και αναπτύσσοντας την σύνδεση και τη δικτύωση των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των ΜΜΕ. Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών που θα έχουν ως στόχο να διευκολύνουν και να τονώσουν τις ιδιωτικές επενδύσεις στις ΤΠΕ εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τον ανταγωνισμό στον τομέα των ΤΠΕ.

Επομένως, τα μέτρα πολιτικής θα πρέπει να επικεντρώνονται στη δυνατότητα σύνδεσης. Εδώ περιλαμβάνεται η βελτίωση των υπηρεσιών ενίσχυσης της καινοτομίας για τις ΜΜΕ, με ειδικό στόχο την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας ανάμεσα στα ερευνητικά ιδρύματα και στις επιχειρήσεις. Απαιτείται επίσης η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που χρειάζονται στην οικονομία της γνώσης και η ανάπτυξη περιεχομένου κάνοντας χρήση εφαρμογών και υπηρεσιών (όπως είναι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, οι ηλεκτρονικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, η ηλεκτρονική μάθηση, η ηλεκτρονική υγεία), που αποτελούν ενδιαφέρουσες εναλλακτικές λύσεις έναντι άλλων, συχνά πιο δαπανηρών, μοντέλων παροχής υπηρεσιών. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις απομακρυσμένες και αραιοκατοικημένες περιοχές, καθώς και για τις ακριτικές περιφέρειες, τα νησιά ή τις περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα. Είναι σαφές ότι δεν μπορεί να γίνει χρήση και ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών με βάση το περιεχόμενο, εάν δεν υπάρχει η κατάλληλη υποδομή που θα μπορεί να υποστηρίξει τις ευρυζωνικές υπηρεσίες. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρχει μία κατάλληλη υποδομή ευρυζωνικών επικοινωνιών σε ολόκληρη την Ένωση με προσιτό κόστος.

Κατά γενικό κανόνα, όταν πραγματοποιούνται επενδύσεις στις υποδομές ΤΠΕ, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ταχείες τεχνολογικές εξελίξεις και να τηρούνται οι αρχές της τεχνολογικής ουδετερότητας και της ανοιχτής πρόσβασης. Ουσιαστική σημασία έχει επίσης και η συμμόρφωση προς τους κανόνες του ανταγωνισμού και προς το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Οι ενέργειες πρέπει να βασίζονται σε δείκτες περιεχομένου που θα σχετίζονται με την υπάρχουσα οικονομική δομή (συμπεριλαμβανομένων της βιομηχανικής εξειδίκευσης, του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης, της ποιότητας της συνδετικότητας με τις ΤΠΕ και των δυνατικών συνεργειών μεταξύ των περιφερειακών πόλων οικονομικής δραστηριότητας). Κατά τον εντοπισμό των περιφερειακών αναγκών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι υφιστάμενες κοινοτικές πρωτοβουλίες υπέρ των ΤΠΕ όπως είναι η i2010 - Ευρωπαϊκή Κοινωνία της Πληροφορίας για την ανάπτυξη και την απασχόληση⁴⁰.

⁴⁰ COM(2005) 229.

Δεδομένου ότι οι ΤΠΕ αφορούν όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας, επιβάλλεται να αναπτύσσουν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες συμβατές στρατηγικές σχετικά με την κοινωνία των πληροφοριών οι οποίες θα εγγυώνται τη συνεκτικότητα και την ενοποίηση των διάφορων τομέων, εξισορροπώντας τα μέτρα τα σχετικά με την προσφορά και τη ζήτηση με βάση τις τοπικές απαιτήσεις, τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων και την ισχυρή πολιτική υποστήριξη.

Οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι οι ακόλουθες:

- Εξασφάλιση της χρησιμοποίησης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά και προώθηση της ανάπτυξης μέσω της ισόρροπης ενίσχυσης της προσφοράς και της ζήτησης **προϊόντων ΤΠΕ και δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών** καθώς και μέσω της αύξησης των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι ενέργειες αυτές αναμένεται ότι θα αυξήσουν την παραγωγικότητα, να προωθήσουν την ανοικτή και ανταγωνιστική ψηφιακή οικονομία και την κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς (π.χ. βελτίωση της πρόσβασης των ανάπηρων και των ηλικιωμένων ατόμων), δίνοντας έτσι ώθηση στην ανάπτυξη και στη δημιουργία απασχόλησης.
- Εξασφάλιση **διαθεσιμότητας υποδομών ΤΠΕ** και συναφών υπηρεσιών στις περιπτώσεις που η αγορά αδυνατεί να προσφέρει προσιτές και επαρκείς υπηρεσίες που θα υποστηρίζουν τις απαιτούμενες υπηρεσίες, ιδιαίτερα στις απομακρυσμένες και στις αγροτικές περιοχές καθώς και στα νέα κράτη μέλη.

1.2.4 Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση

Ένα άλλο βασικό στοιχείο για την προώθηση της γνώσης και της καινοτομίας είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση. Για να τονωθεί η ανάπτυξη και η δημιουργία απασχόλησης, θα πρέπει να είναι πιο συμφέρον για τους επιχειρηματίες και τις επιχειρήσεις να επενδύουν στην ανάπτυξη και στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών παρά να επικεντρώνουν την προσπάθειά τους σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες, για παράδειγμα.

Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση σ' αυτό το πλαίσιο είναι συχνά δύσκολη, γεγονός που παρεμποδίζει την ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης. Η βελτίωση της πρόσβασης σε κεφάλαια τόσο για τις δραστηριότητες ΕΤΑ όσο και για τις επιχειρηματικές εκκινήσεις είναι σημαντική. Οι αγορές επιχειρηματικού κεφαλαίου που σχετίζεται με δραστηριότητες καινοτομίας χρειάζεται να αναπτυχθούν σε συνδυασμό με ένα καλύτερο κανονιστικό περιβάλλον που θα διευκολύνει την επιχειρηματικότητα.

Τα προγράμματα αυτά θα μπορούσαν να υλοποιηθούν σε συνδυασμό με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ETE) στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας JEREMIE προκειμένου να αναπτυχθούν πηγές χρηματοδότησης σε τομείς όπου η επιχειρηματικότητα παρεμποδίζεται από τις αδυναμίες της αγοράς που οφείλονται στους υψηλούς κινδύνους των δραστηριοτήτων ΕΤΑ. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί δεόντως υπόψη ο αντίκτυπος των δημόσιων ενισχύσεων για τη δημιουργία επιχειρήσεων, ώστε να παρεμποδισθεί ο παραγκωνισμός των ιδιωτικών επενδύσεων και η λήψη μέτρων που βλάπτουν τον ανταγωνισμό. Θα πρέπει επίσης να ενισχυθεί ο συντονισμός μεταξύ των ταμείων.

Τα μετοχικά κεφάλαια και τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου καθώς και τα ταμεία δανειοδότησης για τη σύσταση καινοτομικών επιχειρήσεων θα πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο και να αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη για την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και τη δημιουργία απασχόλησης· τα ιδρύματα του δημόσιου τομέα δεν είναι

πάντοτε οι πλέον κατάλληλοι φορείς για την ανάληψη κινδύνων. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στη δημιουργία ή την επέκταση των ειδικευμένων παρόχων κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου και τραπεζικών εγγυήσεων στις περιπτώσεις αδυναμίας της αγοράς. Κατά κανόνα, οι φορείς αυτοί είναι πιο αποτελεσματικοί στις περιπτώσεις που παρέχουν πλήρες πακέτο ενισχύσεων, αρχίζοντας από την κατάρτιση πριν ακόμη δημιουργηθεί και επεκταθεί η επιχείρηση.

Με βάση αυτές τις αρχές, οι κατευθυντήριες γραμμές για δράση είναι οι ακόλουθες:

- Ενίσχυση των **χρηματοδοτικών μέσων εξαιρουμένων των επιχορηγήσεων**, όπως είναι τα δάνεια, οι εγγυήσεις δευτερευόντων δανείων, οι μετατρέψιμοι τίτλοι (χρέος υβριδικής μορφής) και τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου (π.χ. τα κεφάλαια εκκίνησης και τα επιχειρηματικά κεφάλαια). Οι επιδοτήσεις πρέπει να χρησιμοποιούνται για την κατασκευή και τη διατήρηση υποδομών που διευκολύνουν την πρόσβαση στη χρηματοδότηση (π.χ. γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας, φυτώρια επιχειρήσεων, δίκτυα μεμονωμένων επενδυτών (“επιχειρηματικοί άγγελοι”) και τα προγράμματα προώθησης των επενδύσεων). Μπορούν επίσης να ενισχύονται οι μηχανισμοί εγγύησης και αμοιβαίας εγγύησης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση των ΜΜΕ σε μικροπιστώσεις. Η ΕΤΕπ. και το ΕΤΕ θα μπορούσαν να παράσχουν πολύτιμη βοήθεια προς την κατεύθυνση αυτή.
- Ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης η οποία ταυτόχρονα θα υποστηρίζει την καινοτομία, τη μεταφορά της σε νέες εμπορικές δραστηριότητες και τη διαθεσιμότητα κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου.
- Προσέγγιση **ειδικών ομάδων**, όπως είναι οι νέοι και οι γυναίκες επιχειρηματίες καθώς και οι μειονεκτικές ομάδες.

Έχει ιδιαίτερη σημασία η στενή συνεργασία με το ΕΤΕ ενόψει της εμπειρίας που έχει αποκτήσει με το πέρασμα των χρόνων, προκειμένου να δοθεί στις ΜΜΕ η απαραίτητη υποστήριξη ενώ παράλληλα θα αναπτύσσεται η ευρωπαϊκή αγορά κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου. Στο πλαίσιο αυτό ίσως χρειαστεί η συμμετοχή στην πρωτοβουλία JEREMIE.

1.3 ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ : Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας

Στο πλαίσιο της επανεκκίνησης της στρατηγικής της Λισαβόνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε μία ενιαία σειρά κατευθυντήριων γραμμών, που περιλαμβάνουν τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές των οικονομικών πολιτικών και τις κατευθυντήριες γραμμές της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση⁴¹, και συνενώνει κατ’αυτό τον τρόπο τις μακροοικονομικές και τις μικροοικονομικές πολιτικές με την πολιτική της απασχόλησης με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Σύμφωνα με τους κανονισμούς σχετικά με τα ταμεία⁴², στον τομέα της απασχόλησης και των ανθρώπινων πόρων, οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας σχετικά με τη συνοχή είναι εκείνες της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση⁴³ συμπληρωνόμενες από τις

⁴¹ ΕΕ L 205 της 6.08.2005, σ. 21

⁴² Άρθρο [2] του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. [...] του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1784/1999. ΕΕ L, Ημερομηνία, σ.

⁴³ COM(2005) 141 της 12.4.2005

συστάσεις της ΕΕ για την απασχόληση, οι οποίες προβλέπουν συγκεκριμένες προτεραιότητες ανά χώρα.

Η επιτυχία της προσπάθειας για πλήρη απασχόληση και αύξηση της παραγωγικότητας εξαρτάται από ένα ευρύ φάσμα ενεργειών στις οποίες περιλαμβάνονται και οι προαναφερόμενες. Οι επενδύσεις στις υποδομές, η ανάπτυξη επιχειρήσεων και η έρευνα αυξάνουν τις ευκαιρίες απασχόλησης τόσο βραχυπρόθεσμα ως αποτέλεσμα των άμεσων αποτελεσμάτων τους όσο και βραχυπρόθεσμα ως αποτέλεσμα του θετικού τους αντικτύπου στην ανταγωνιστικότητα. Για να μεγιστοποιηθεί η απασχόληση και να δημιουργηθούν μόνιμες θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας θα πρέπει να αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο και να ενισχυθεί το ανθρώπινο κεφάλαιο.

Όσον αφορά την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση προτείνουν τρεις βασικές προτεραιότητες δράσης για τις πολιτικές των κρατών μελών:

- προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας·
- βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων καθώς και της ευελιξίας των αγορών εργασίας·
- αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.

Παράλληλα μ' αυτές τις προτεραιότητες θα πρέπει να δοθεί η απαραίτητη προσοχή στις επενδύσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης καθώς και στις εκπαιδευτικές και κοινωνικές υποδομές και στις υποδομές υγείας.

Η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να έχει ως επίκεντρό της την αντιμετώπιση των ειδικών προκλήσεων της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση σε κάθε κράτος μέλος ενισχύοντας τις ενέργειες που εμπίπτουν στους στόχους της σύγκλισης, της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης, λαμβάνοντας υπόψη το πεδίο δραστηριοτήτων που ορίζεται στο νομικό πλαίσιο. Το φάσμα των επιλέξιμων ενεργειών και των χρηματοδοτικών πόρων είναι μεγαλύτερο για τον πρώτο στόχο. Για τον τελευταίο, οι κοινοτικοί πόροι θα πρέπει να είναι πολύ πιο συγκεντρωμένοι ώστε να προκύψουν σημαντικότερα αποτελέσματα.

Τα προγράμματα για την απασχόληση και την ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες που σχετίζονται με την κάθε συγκεκριμένη χώρα, όπως υπογραμμίζεται στις συστάσεις για την απασχόληση. Τα προγράμματα, είτε διευθύνονται σε εθνικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο, θα πρέπει να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις εδαφικές διαφορές και να είναι προσαρμοσμένα στις διάφορες περιοχές.

Τέλος, μία από τις εμφανέστερες πτυχές της ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας στην περίοδο 2000-2006 των διαρθρωτικών ταμείων ήταν η στήριξη των κρατών μελών και των περιφερειών όσον αφορά την ανταλλαγή εμπειριών και τη δημιουργία δικτύων, προωθώντας έτσι την καινοτομία. Σ' αυτό το πλαίσιο, η πείρα που αποκτήθηκε με την κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL θα πρέπει να κεφαλαιοποιηθεί μέσω του εξορθολογισμού των αρχών

στις οποίες βασίστηκε – καινοτομία, διεθνικότητα, εταιρική σχέση, ένταξη της διάστασης του φύλου.

1.3.1 Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας

Η διεύρυνση της βάσης της οικονομικής δραστηριότητας, η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας έχουν ζωτική σημασία για τη διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας. Η αύξηση της απασχόλησης γίνεται ακόμη πιο επιτακτική ενόψει της αναμενόμενης μείωσης του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας. Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, οι κατευθυντήριες γραμμές για τις σχετικές ενέργειες είναι οι εξής:

- Εφαρμογή πολιτικών απασχόλησης που θα έχουν ως στόχο την πλήρη απασχόληση, τη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας της εργασίας και την ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής
- Προώθηση της προσέγγισης της εργασίας με βάση τον κύκλο ζωής
- Δημιουργία αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, αύξηση της ελκυστικότητας και των αποδοχών της εργασίας για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και των ανεπάγγελτων.
- Βελτίωση της ανταπόκρισης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Οι ενέργειες θα πρέπει να βασίζονται στον εκ των προτέρων εντοπισμό των αναγκών, μέσω π.χ. της χρησιμοποίησης των σχετικών εθνικών ή/και περιφερειακών δεικτών, όπως είναι τα ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης, τα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας, τα ποσοστά του πληθυσμού που απειλείται με φτώχεια και το επίπεδο των εισοδημάτων. Πρέπει να δοθεί προσοχή στο τοπικό επίπεδο, όπου μπορεί να υπάρχουν έντονες ανισότητες οι οποίες δεν εμφανίζονται στις στατιστικές επιπέδου περιφέρειας.

Η παρουσία αποτελεσματικών οργανισμών σχετικών με την αγορά εργασίας, και κυρίως υπηρεσιών απασχόλησης που μπορούν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της γρήγορης οικονομικής και κοινωνικής αναδιάρθρωσης και της γήρανσης του πληθυσμού, έχει ουσιαστική σημασία για την υποστήριξη της παροχής υπηρεσιών στα άτομα που αναζητούν εργασία, στους ανέργους και στους αναπήρους και θα μπορούσε να ενισχυθεί από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Οι οργανισμοί αυτοί μπορούν να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο για την υλοποίηση ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας και για την παροχή υπηρεσιών σε προσωπική βάση με στόχο την προώθηση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας και την εξισορρόπηση της προσφοράς και ζήτησης εργασίας, ακόμη και σε τοπικό επίπεδο. Αναμένεται επίσης ότι θα βοηθούν στην πρόβλεψη των ελλείψεων και των σημείων συμφόρησης στην αγορά εργασίας και των αναγκών σε επαγγέλματα και δεξιότητες. Κατ'αυτό τον τρόπο θα μπορούσε επίσης να ενισχυθεί καλύτερα η θετική διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης. Γι'αυτό το λόγο έχει μεγάλη σημασία η εύκολη πρόσβαση και η διαφάνεια των παρεχομένων υπηρεσιών. Το δίκτυο EURES αποτελεί σημαντικό μέσο για την

αύξηση της επαγγελματικής και γεωγραφικής κινητικότητας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο⁴⁴.

Μία από τις σημαντικές προτεραιότητες θα πρέπει να είναι η ενίσχυση των ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας, ώστε να ξεπεραστούν τα εμπόδια πρόσβασης και παραμονής στην αγορά εργασίας και να προωθηθεί η κινητικότητα των προσώπων που ψάχνουν για εργασία, των ανέργων και των ανεπάγγελτων, των πιο ηλικιωμένων εργαζομένων καθώς και αυτών που διατρέχουν τον κίνδυνο να μείνουν άνεργοι, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στους εργαζομένους με χαμηλά προσόντα. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην παροχή εξατομικευμένων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της παροχής βοήθειας στην αναζήτηση εργασίας, στην τοποθέτηση προς εργασία και κατάρτιση με σκοπό την προσαρμογή των δεξιοτήτων των ατόμων που αναζητούν εργασία και των εργαζομένων στις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας. Οι δυνατότητες αυτοαπασχόλησης και δημιουργίας επιχειρήσεων, οι γνώσεις ΤΠΕ και η ικανότητα χρησιμοποίησης ψηφιακών μέσων θα πρέπει επίσης να ληφθούν δεόντως υπόψη. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα εξής:

- υλοποίηση του **Ευρωπαϊκού Συμφώνου για τη Νεολαία** μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης των νέων ανθρώπων στην απασχόληση, της διευκόλυνσης της μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση μέσω, μεταξύ άλλων, του επαγγελματικού προσανατολισμού, της παροχής ενίσχυσης για την ολοκλήρωση των σπουδών και της πρόσβασης στην κατάλληλη κατάρτιση και μαθητεία·
- υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για την ισότητα των φύλων με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις πολιτικές και με ειδικές ενέργειες για την αύξηση της **συμμετοχής των γυναικών** στην απασχόληση, την εξάλειψη των επαγγελματικών διακρίσεων και τη μείωση των διαφορών στους μισθούς ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες, των στερεοτύπων σε σχέση με τα δύο φύλα καθώς και την προώθηση πιο φιλικού προς την οικογένεια περιβάλλοντος εργασίας με στόχο την εναρμόνιση της επαγγελματικής με την ιδιωτική ζωή. Σημαντική είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες φύλαξης των παιδιών και σε υπηρεσίες περίθαλψης εξαρτωμένων προσώπων παράλληλα με την ένταξη των θεμάτων της ισότητας ανάμεσα στα δύο φύλα στις διάφορες πολιτικές και στα μέτρα που λαμβάνονται σε διάφορα επίπεδα, με τις διάφορες εκστρατείες ευαισθητοποίησης και με την ενίσχυση του διαλόγου ανάμεσα στους ενδιαφερομένους·
- ανάληψη ειδικής δράσης για την ενίσχυση της **πρόσβασης των μεταναστών** στην αγορά εργασίας και τη διευκόλυνση της κοινωνικής τους ένταξης μέσω της κατάρτισης και της αναγνώρισης των ειδικοτήτων που απέκτησαν στην αλλοδαπή, της προσωπικής καθοδήγησης, της γλωσσικής κατάρτισης, της κατάλληλης ενίσχυσης για την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης, της βελτίωσης ευαισθητοποίησης τόσο των εργοδοτών όσο και των διακινούμενων εργαζομένων σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις υποχρεώσεις τους καθώς και μέσω της αυστηρότερης εφαρμογής των νομοθετικών κανόνων για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Μία άλλη σημαντική προτεραιότητα θα πρέπει να είναι η δημιουργία αλληλέγγυων αγορών εργασίας ώστε να μην αποκλείονται οι ανάπηροι και τα πρόσωπα που είναι σε μειονεκτική

⁴⁴ Το δίκτυο EURES, το οποίο δημιουργήθηκε το 1993, είναι ένα δίκτυο συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης των κρατών μελών του ΕΟΧ (κράτη μέλη της ΕΕ συν Νορβηγία, Ισλανδία και Λιχτενστάιν) και άλλων οργανισμών εταιρών.

θέση ή κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό, όπως αυτοί που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, οι μακροχρόνιοι άνεργοι, οι μειονότητες και τα άτομα με αναπηρίες. Όλα αυτά προϋποθέτουν την παροχή ενός ευρύτερου φάσματος υποστήριξης για να ανοίξουν οι δρόμοι της ένταξης και να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις. Οι στόχοι θα πρέπει να είναι οι ακόλουθοι:

- βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους μέσω της αύξησης της συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, της επαγγελματικής τους επιμόρφωσης, των κατάλληλων κινήτρων και εργασιακών ρυθμίσεων καθώς και των απαραίτητων υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης και μέριμνας, συμπεριλαμβανομένης και της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας·
- καταπολέμηση των διακρίσεων και προώθηση της αποδοχής της διαφορετικότητας στον τόπο εργασίας με μέτρα κατάρτισης σχετικά με τη διαφορετικότητα και με εκστρατείες ευαισθητοποίησης, στις οποίες θα πρέπει να συμμετέχουν πλήρως οι τοπικές κοινωνίες και επιχειρήσεις.

1.3.2 Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας

Εν όψει των αυξανόμενων πιέσεων λόγω της παγκοσμιοποίησης, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι απότομες και απρόσμενες εμπορικές αναταράξεις και η συνεχιζόμενη εμφάνιση νέων τεχνολογιών, η Ευρώπη πρέπει να αυξήσει την ικανότητά της να προβλέπει, να προκαλεί και να αφομοιώνει τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές. Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, οι κατευθυντήριες γραμμές για τις σχετικές ενέργειες είναι οι εξής:

- προώθηση της ευελιξίας σε συνδυασμό με την ασφάλεια της απασχόλησης και μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τον ρόλο των κοινωνικών εταίρων.
- εξασφάλιση ότι η εξέλιξη του κόστους εργασίας και οι μηχανισμοί καθορισμού των μισθών θα έχουν θετικές συνέπειες για την απασχόληση.

Η κύρια έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην προώθηση των επενδύσεων στους ανθρώπινους πόρους εκ μέρους των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των ΜΜΕ, και στους εργαζόμενους, μέσω στρατηγικών και συστημάτων δια βίου μάθησης που εξασφαλίζουν στους εργαζόμενους, ειδικά σ' αυτούς με χαμηλή ειδίκευση και στους πιο ηλικιωμένους, τις απαραίτητες δεξιότητες προκειμένου να προσαρμοστούν στην οικονομία της γνώσης και να παρατείνουν τον επαγγελματικό τους βίο. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα εξής:

- ανάπτυξη στρατηγικών και συστημάτων δια βίου μάθησης καθώς και μηχανισμών όπως τα περιφερειακά και τα τομεακά ταμεία, με στόχο την αύξηση των επενδύσεων εκ μέρους των επιχειρήσεων και τη συμμετοχή των εργαζομένων στις δραστηριότητες κατάρτισης·
- ανάπτυξη στρατηγικών και συστημάτων δια βίου μάθησης καθώς και μηχανισμών όπως τα περιφερειακά και τα τομεακά ταμεία, με στόχο την αύξηση των επενδύσεων εκ μέρους των επιχειρήσεων και τη συμμετοχή των εργαζομένων στις δραστηριότητες κατάρτισης. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις ΜΜΕ, διευκολύνοντας επίσης την πρόσβασή τους σε εξωτερικές πηγές δεξιοτήτων, χρηματοοικονομικές τεχνικές, όπως το μέσο JEREMIE και οι λύσεις κατάρτισης – με έμφαση στις ΤΠΕ και στις διοικητικές δεξιότητες. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην αύξηση της συμμετοχής των ατόμων με χαμηλά

προσόντα και των μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων στην κατάρτιση και την επιμόρφωση.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν η βελτίωση των προβλέψεων και η θετική διαχείριση των οικονομικών αναδιαρθρώσεων οι οποίες οφείλονται ιδίως στις αλλαγές που έχουν σχέση με την απελευθέρωση του εμπορίου. Θα πρέπει να δοθεί επίσης προσοχή στη δημιουργία συστημάτων παρακολούθησης με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των επιχειρήσεων και των τοπικών κοινωνιών για την λεπτομερή παρακολούθηση των κοινωνικοοικονομικών αλλαγών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και για την πρόγνωση των μελλοντικών τάσεων στην οικονομία και στην αγορά εργασίας. Θα πρέπει να χορηγείται ενίσχυση σε προγράμματα που έχουν ως στόχο τον εκσυγχρονισμό των αγορών εργασίας και την πρόγνωση των σταδιακών αλλαγών σε ολόκληρη την Ένωση σε τομείς όπως η γεωργία, η υφαντουργία, η αυτοκινητοβιομηχανία και τα ορυχεία, παράλληλα με ενεργά μέτρα ενίσχυσης της οικονομικής ευημερίας των περιφερειών. Κάποιο ρόλο μπορούν επίσης να έχουν οι ειδικές υπηρεσίες απασχόλησης, κατάρτισης και ενίσχυσης των εργαζομένων στις περιπτώσεις αναδιάρθρωσης κάποιας επιχείρησης ή κάποιου τομέα, όπως είναι τα προγράμματα γρήγορων λύσεων σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων.

Μεγάλη προσοχή θα πρέπει επίσης να δοθεί στην ανάπτυξη και τη διάδοση των γνώσεων σχετικά με τις καινοτομικές και προσαρμοσμένες μορφές οργάνωσης της εργασίας προκειμένου να γίνει η καλύτερη δυνατή χρήση των νέων τεχνολογιών - όπου περιλαμβάνεται η τηλεργασία, η βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας στον τόπο εργασίας (π.χ. βιομηχανική ασφάλεια), η αύξηση της παραγωγικότητας και η καλύτερη εναρμόνιση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή. Μπορεί εν προκειμένω να περιλαμβάνονται επίσης η αύξηση της ευαισθητοποίησης όσον αφορά την εταιρική κοινωνική ευθύνη, η ανάπτυξη συνείδησης όσον αφορά τα δικαιώματα των εργαζομένων, οι πρωτοβουλίες για την τήρηση του εργατικού κώδικα, η μείωση της παραοικονομίας και οι τρόποι για τη μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε κανονική απασχόληση.

Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά τη δημιουργία των μηχανισμών που θα εξασφαλίσουν την ευελιξία της αγοράς εργασίας. Συνεπώς, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις δραστηριότητες στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας. Επιπλέον, στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης, θα διατεθούν σημαντικοί πόροι από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) για τη δημιουργία δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων της κατάρτισης, μέτρων για τη δημιουργία δικτύων, ενίσχυσης του κοινωνικού διαλόγου και δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται από κοινού με τους κοινωνικούς εταίρους.

1.3.3 Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων

Η Ευρώπη πρέπει να επενδύσει περισσότερο στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Πάρα πολλοί άνθρωποι δεν εισέρχονται ούτε παραμένουν στην αγορά εργασίας, λόγω έλλειψης δεξιοτήτων όπως οι στοιχειώδεις γνώσεις γραφής, ανάγνωσης και αριθμητικής ή επειδή δεν έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες. Για να αυξηθεί η πρόσβαση στην απασχόληση όλων των ηλικιών καθώς και η παραγωγικότητα και η ποιότητα της εργασίας, θα πρέπει να αυξηθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν αποτελεσματικές εθνικές στρατηγικές δια βίου μάθησης προς όφελος των ατόμων, των επιχειρήσεων, της οικονομίας και της κοινωνίας. Στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, οι κατευθυντήριες γραμμές για τις σχετικές ενέργειες είναι οι εξής:

- Αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο
- Προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με βάση τις νέες ανάγκες για ειδικευση.

Οι μεταρρυθμίσεις όσον αφορά την κατάρτιση με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των απασχολούμενων καθώς και η προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων, θα πρέπει να συνδυαστούν με τις μεταρρυθμίσεις στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Σε προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού, τα Διαρθρωτικά Ταμεία πραγματοποίησαν σημαντικές επενδύσεις στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο θα πρέπει να αυξηθούν με επίκεντρο τους στόχους της Λισαβόνας σε συμφωνία με τις ενοποιημένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι ακόλουθες γενικές προτεραιότητες:

- αύξηση και βελτίωση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων κινήτρων και των μηχανισμών κατανομής του κόστους ανάμεσα στις επιχειρήσεις, στις δημόσιες αρχές και στους ιδιώτες·
- υποστήριξη συνεκτικών και περιεκτικών στρατηγικών δια βίου μάθησης, με ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες για δεξιότητες της οικονομίας της γνώσης, οι οποίες θα περιλαμβάνουν και την υποστήριξη για τη δημιουργία εταιρικών σχέσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη, στις περιφέρειες και στις πόλεις σε θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για να διευκολύνεται η ανταλλαγή εμπειριών και ορθών πρακτικών. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση των αναγκών των μειονεκτικών ομάδων·
- στήριξη του σχεδιασμού και της εισαγωγής μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, χρησιμοποιώντας, όπου ενδείκνυται, κοινές ευρωπαϊκές αναφορές και αρχές, ιδίως προκειμένου να αυξηθεί η καταλληλότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε σχέση με την αγορά εργασίας·
- ενίσχυση των δεσμών ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά και τα τεχνολογικά κέντρα αφενός και στις επιχειρήσεις αφετέρου, ιδίως μέσω δραστηριοτήτων δικτύωσης και κοινών δράσεων.

Στο πλαίσιο του στόχου της σύγκλισης, πολλά κράτη μέλη και πολλές περιφέρειες αντιμετωπίζουν πολύ σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν χρηματοοικονομικοί πόροι για την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα εξυπηρετούν τις ακόλουθες ειδικές προτεραιότητες:

- εξασφάλιση κατάλληλης παροχής ελκυστικής, προσβάσιμης και υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των δεξιοτήτων και των προσόντων του προσωπικού, προώθηση ευέλικτων τρόπων μάθησης και νέων εναλλακτικών δυνατοτήτων, αρχίζοντας από το σχολικό και το προσχολικό στάδιο, δράσεις για την επίτευξη σημαντικής μείωσης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και υψηλότερων ποσοστών ολοκλήρωσης της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και βελτίωση της πρόσβασης στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση·
- υποστήριξη του εκσυγχρονισμού της ανώτατης εκπαίδευσης και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στην έρευνα και την καινοτομία μέσω των μεταπτυχιακών

σπουδών, της επιμόρφωσης των ερευνητών και της προσέλκυσης περισσότερων νέων ανθρώπων σε επιστημονικές και τεχνικές σπουδές·

- προώθηση της ποιότητας και της ελκυστικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης συμπεριλαμβανομένης της μαθητείας και της εκπαίδευσης για την απόκτηση επιχειρηματικών ικανοτήτων·
- εξασφάλιση, κατά περίπτωση, μεγαλύτερης κινητικότητας σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνικό επίπεδο και προώθηση πλαισίων και συστημάτων για την υποστήριξη της διαφάνειας, την αναγνώριση των τυπικών προσόντων και την πιστοποίηση της άτυπης και ανεπίσημης εκπαίδευσης·
- επενδύσεις σε υποδομές εκπαίδευσης και κατάρτισης περιλαμβανομένων και των ΤΠΕ, στις περιπτώσεις που οι επενδύσεις αυτές χρειάζονται για την πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων ή/και στις περιπτώσεις που μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αύξηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης.

1.3.4 Διοικητικές ικανότητες

Κατά τις προηγούμενες περιόδους προγραμματισμού τα ταμεία αύξησαν, μέσω της τεχνικής βοήθειας, τις διαχειριστικές ικανότητες των κρατών μελών και των αρχών διαχείρισης όσον αφορά την εφαρμογή των κανονισμών. Το ίδιο θα γίνει και κατά την περίοδο 2007 έως 2013.

Εκτός από τη διαχείριση των ταμείων, οι πραγματικές διοικητικές ικανότητες των δημόσιων διοικήσεων και υπηρεσιών, δηλαδή η ευφυής διοίκηση, αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση. Έτσι, σε συμφωνία με την αναθεωρημένη στρατηγική της Λισαβόνας η οποία απαιτεί καλύτερη νομοθεσία καθώς και καλύτερο σχεδιασμό και εφαρμογή των πολιτικών ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία απασχόλησης, τα ταμεία θα υποστηρίζουν τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και σε συναφή μέσα ΤΠΕ των διοικητικών και δημόσιων υπηρεσιών σε όλα τα εδαφικά επίπεδα.

Στις χώρες και περιφέρειες που εμπίπτουν στον στόχο της σύγκλισης πρέπει να αυξηθεί οπωσδήποτε η παραγωγικότητα και η ποιότητα της εργασίας στον δημόσιο τομέα - ειδικά στον οικονομικό, εργασιακό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, υγειονομικό, περιβαλλοντικό και δικαστικό τομέα, ώστε να συνεχιστούν και να επιταχυνθούν οι μεταρρυθμίσεις, να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ανάπτυξη στην ευρύτερη οικονομία και να προωθηθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή και η βιώσιμη ανάπτυξη. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την εκπόνηση και εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων.

Για τον λόγο αυτό, οι χώρες και οι περιφέρειες που εμπίπτουν στον στόχο της σύγκλισης καλούνται να ενισχύσουν τις δημόσιες διοικήσεις και υπηρεσίες τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι ενέργειες στον τομέα αυτόν πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την συγκεκριμένη κατάσταση σε κάθε κράτος μέλος. Έτσι, κατ'εφαρμογήν της αρχής της συγκέντρωσης, τα κράτη μέλη καλούνται να προβούν σε λεπτομερή ανάλυση της κατάστασης προκειμένου να εντοπίσουν τους τομείς πολιτικής οι οποίοι χρειάζονται τη μεγαλύτερη υποστήριξη για την ανάπτυξη διοικητικών ικανοτήτων. Οι επενδύσεις θα πρέπει να συγκεντρώνονται στους τομείς πολιτικής με τις μεγαλύτερες δυσκολίες για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και στα βασικά στοιχεία των διοικητικών μεταρρυθμίσεων.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να φροντίσουν ώστε να αντιμετωπιστεί δεόντως η ανάγκη για αποτελεσματικότητα και διαφάνεια στις δημόσιες διοικήσεις και να εκσυγχρονιστούν οι δημόσιες υπηρεσίες. Οι κατευθυντήριες γραμμές για ενέργειες στον τομέα αυτόν είναι οι εξής:

- **Υποστήριξη της εκπόνησης κατάλληλων πολιτικών και προγραμμάτων**, παρακολούθηση, ανάλυση και αξιολόγηση του αντικτύπου μέσω μελετών, στατιστικών, εμπειρογνωμοσύνης, προβλέψεων και ενίσχυσης του διυπηρεσιακού συντονισμού και του διαλόγου ανάμεσα στους αρμόδιους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς·
- **Ενίσχυση της δημιουργίας ικανοτήτων** για την υλοποίηση πολιτικών και προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων των τομέων της θωράκισης κατά του εγκλήματος και της εφαρμογής της νομοθεσίας, ιδίως μέσω της καταγραφής των αναγκών για κατάρτιση, των εκθέσεων εξέλιξης της σταδιοδρομίας, της αξιολόγησης, των διαδικασιών κοινωνικού ελέγχου, της εφαρμογής αρχών ανοικτής διακυβέρνησης, της κατάρτισης του διευθυντικού και λοιπού προσωπικού και της εξειδικευμένης υποστήριξης των βασικών υπηρεσιών, των αρχών επιθεώρησης και των κοινωνικοοικονομικών φορέων.

1.3.5 Προστασία της υγείας των εργαζομένων

Λαμβανομένης υπόψη της δημογραφικής διάρθρωσης της ΕΕ, της γήρανσης του πληθυσμού και της πιθανής μείωσης του εργατικού δυναμικού τα επόμενα χρόνια, η Ένωση πρέπει οπωσδήποτε να λάβει μέτρα ώστε να προστατεύεται η υγεία των εργαζομένων και να παραμένουν όσο το δυνατόν περισσότερα χρόνια στην αγορά εργασίας. Οι επενδύσεις για την προστασία της υγείας και την πρόληψη των ασθενειών θα βοηθήσει στο να παραταθεί η ενεργός συμμετοχή στην κοινωνική ζωή του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού εργαζομένων, ώστε να διατηρηθεί κατ'αυτό τον τρόπο η οικονομική τους συνεισφορά και να μειωθεί ο βαθμός της εξάρτησης. Όλα αυτά έχουν άμεση επίπτωση στην παραγωγικότητα και στην ανταγωνιστικότητα, καθώς και σημαντικά δευτερογενή θετικά αποτελέσματα για την ποιότητα της ζωής γενικότερα.

Υπάρχουν μεγάλες διαφορές όσον αφορά την κατάσταση της δημόσιας υγείας και της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη ανάμεσα στις ευρωπαϊκές περιφέρειες. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό να συμβάλει η πολιτική της συνοχής στη δημιουργία υγειονομικών υπηρεσιών, βοηθώντας έτσι να προστατεύεται η υγεία των εργαζομένων και να παραμένουν όσο το δυνατόν περισσότερα χρόνια στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα στα κράτη μέλη και στις περιφέρειες με χαμηλότερο επίπεδο ευημερίας. Οι κοινοτικές ενέργειες για τη βελτίωση και την προστασία της υγείας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για τη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την υγεία. Καλή υγειονομική περίθαλψη σημαίνει μαζικότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, μεγαλύτερη διάρκεια επαγγελματικής ζωής, υψηλότερη παραγωγικότητα και χαμηλότερο υγειονομικό και κοινωνικό κόστος.

Η πολιτική της συνοχής, ειδικά στις περιοχές που παρουσιάζουν καθυστέρηση, πρέπει να συμβάλει στη βελτίωση των εγκαταστάσεων μακροχρόνιας υγειονομικής περίθαλψης και να πραγματοποιήσει επενδύσεις για τη βελτίωση των υγειονομικών υποδομών, ειδικά όταν η έλλειψή τους ή η ανεπαρκής ανάπτυξή τους αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την οικονομική ανάπτυξη. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η ανάγκη αύξησης της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης θα καλύπτεται μέσω επενδύσεων στις ΤΠΕ, στη γνώση και στην καινοτομία. Οι κατευθυντήριες γραμμές για ενέργειες στον τομέα αυτόν είναι οι εξής:

- **Πρόληψη των κινδύνων για την υγεία** ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα, μέσω γενικών ενημερωτικών εκστρατειών σε θέματα υγείας και της μετάδοσης γνώσεων και τεχνολογίας και διασφάλιση ότι οι υγειονομικές υπηρεσίες θα διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες, τα απαραίτητα προϊόντα και τον απαραίτητο εξοπλισμό για την πρόληψη των κινδύνων και για την ελαχιστοποίηση των πιθανών ζημιών.
- **Κάλυψη των κενών σε θέματα υποδομών υγείας** και προώθηση της αποτελεσματικής παροχής υπηρεσιών στις περιπτώσεις που επηρεάζεται η οικονομική ανάπτυξη των περιφερειών με χαμηλότερο επίπεδο ευημερίας. Αυτή η ενέργεια θα πρέπει να βασίζεται στην εμπειριστατωμένη ανάλυση του βέλτιστου επιπέδου προσφοράς υπηρεσιών και της κατάλληλης τεχνολογίας, όπως είναι η τηλεϊατρική, καθώς οι δυνατότητες μείωσης του κόστους μέσω ηλεκτρονικών υπηρεσιών υγείας.

2. Η ΕΔΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Ένα από τα χαρακτηριστικά της πολιτικής της συνοχής – σε αντίθεση με τις τομεακές πολιτικές – είναι η ικανότητά της να προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά ειδικών γεωγραφικών προκλήσεων και ευκαιριών. Στο πλαίσιο της πολιτικής της συνοχής, η γεωγραφία έχει σημασία. Έτσι, κατά την κατάρτιση των προγραμμάτων τους και την επικέντρωση των πόρων στις βασικές προτεραιότητες, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές αυτές γεωγραφικές συνθήκες.

Η συνεκτίμηση της εδαφικής διάστασης θα βοηθήσει στη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων και στην πρόληψη της μείωσης του συνολικού αναπτυξιακού δυναμικού λόγω της άνισης περιφερειακής ανάπτυξης. Μια τέτοια προσέγγιση απαιτεί επίσης την αντιμετώπιση των ειδικών προβλημάτων και ευκαιριών των αστικών και αγροτικών περιοχών καθώς και των ιδιαίτερων εδαφών όπως οι διασυνοριακές και οι ευρύτερες διεθνικές περιοχές ή οι περιφέρειες που παρουσιάζουν άλλα μειονεκτήματα λόγω του νησιωτικού τους χαρακτήρα, του απομακρυσμένου τους χαρακτήρα (όπως οι ακριτικές ή οι αρκτικές περιφέρειες), της αραιής κατοίκησης τους ή του ορεινού τους χαρακτήρα. Επίσης, θα χρειαστεί ενδεχομένως να αντιμετωπιστούν οι περιβαλλοντικοί και δημογραφικοί περιορισμοί που αντιμετωπίζουν οι παράκτιες περιοχές. Η επιτυχής εφαρμογή των δράσεων της εδαφικής συνοχής απαιτεί την εφαρμογή μηχανισμών οι οποίοι μπορούν να εγγυηθούν τη δίκαιη αντιμετώπιση όλων των εδαφών με βάση τις επιμέρους ικανότητές τους ως παράγοντα ανταγωνιστικότητας. Συνεπώς, η καλή διακυβέρνηση είναι σημαντική για την επιτυχή αντιμετώπιση της εδαφικής διάστασης.

Πράγματι, για την επόμενη γενιά προγραμμάτων, η προώθηση της εδαφικής συνοχής θα πρέπει να αποτελεί μέρος της προσπάθειας που καταβάλλεται προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλο το έδαφος της Ευρώπης έχει την ευκαιρία να συμβάλει στη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Ειδικότερα, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να δοθεί διαφορετική έννοια στην εδαφική συνοχή, με βάση την ιστορία, τον πολιτισμό ή τη θεσμική κατάσταση κάθε κράτους μέλους.

Η ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων υψηλής ποιότητας είναι επίσης ιδιαίτερης σημασίας, συγκεντρώνοντας φορείς σε όλα τα επίπεδα: το εθνικό, το περιφερειακό, το αστικό, το αγροτικό και το τοπικό. Η επιτυχία στον τομέα της εδαφικής συνοχής συνεπώς εξαρτάται από τη χάραξη μιας περιεκτικής στρατηγικής η οποία θα θέτει το πλαίσιο εντός του οποίου θα επιδιώκονται ειδικοί στόχοι και ενέργειες.

Σύμφωνα με το νέο νομοθετικό πλαίσιο, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να αποκεντρώνουν στους διάφορους δήμους τη διάθεση κεφαλαίων για την αντιμετώπιση των αστικών θεμάτων στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων. Προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως οι εταιρικές σχέσεις, οι δήμοι πρέπει να συμμετέχουν σε ολόκληρη τη διαδικασία. Μπορεί να συμπεριλαμβάνεται εν προκειμένω η ευθύνη για το σχεδιασμό και την εφαρμογή του αποκεντρωμένου μέρους των προγραμμάτων.

Το νέο νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει επίσης την παροχή ειδικής ενίσχυσης στις ακριτικές περιφέρειες προκειμένου να αντιμετωπίσουν το υψηλό κόστος λόγω απόστασης. Μια ιδιαίτερη πρόκληση θα είναι να διασφαλιστεί ότι η εν λόγω ενίσχυση θα συμβάλει στην υλοποίηση της στρατηγικής του προγράμματος συνολικά όσον αφορά τη συμβολή στη δημιουργία αειφόρου ανάπτυξης και απασχόλησης.

2.1 Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση

Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για την πολιτική της συνοχής και τις πόλεις, περισσότερο από το 60% του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμένει σε αστικές περιοχές με περισσότερους από 50.000 κατοίκους⁴⁵. Οι πόλεις, και οι μητροπολιτικές περιοχές γενικά, συγκεντρώνουν τις περισσότερες θέσεις εργασίας, επιχειρήσεις και ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχουν βασική σημασία για την επίτευξη κοινωνικής συνοχής. Οι ευρωπαϊκές πόλεις και οι μητροπολιτικές περιοχές τείνουν να προσελκύουν τα άτομα με τα υψηλότερα προσόντα, δημιουργώντας συχνά έναν ενάρετο κύκλο που ενισχύει την καινοτομία και τις επιχειρήσεις, αυξάνοντας την ελκυστικότητά τους για νέα άτομα υψηλού επιπέδου.

Οι πόλεις και οι μητροπολιτικές περιοχές δεν συγκεντρώνουν μόνο ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αστικές περιοχές, όπως η ανεργία και ο κοινωνικός αποκλεισμός (όπου περιλαμβάνεται το πρόβλημα των "εργαζομένων πτωχών"), η υψηλή και αυξανόμενη εγκληματικότητα, η αυξημένη συμφόρηση και η ύπαρξη θυλάκων φτώχειας μέσα στα όρια των πόλεων.

Τα προγράμματα που επικεντρώνονται στις αστικές περιοχές μπορούν να έχουν διάφορες μορφές. Πρώτον, υπάρχουν ενέργειες για την προώθηση των πόλεων ως κινητήρων της περιφερειακής ανάπτυξης. Οι ενέργειες αυτές πρέπει να στοχεύουν σε βελτιώσεις της ανταγωνιστικότητας, π.χ. μέσω των συσπειρώσεων. Οι ενέργειες που θα υποστηρίζονται περιλαμβάνουν μέτρα για την προώθηση της **επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας και της ανάπτυξης υπηρεσιών**, όπου περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες προς τους παραγωγούς. Η προσέλκυση και η διατήρηση προσωπικού με υψηλά προσόντα έχει επίσης μεγάλη σημασία (με μέτρα σχετικά με την προσβασιμότητα, την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών κ.λπ.).

Δεύτερον, υπάρχουν ενέργειες για την προώθηση της εσωτερικής συνοχής στο εσωτερικό των αστικών περιοχών, οι οποίες επιδιώκουν τη βελτίωση της κατάστασης των συνοικιών που βρίσκονται σε κρίση. Αυτό όχι μόνο παρέχει άμεσα οφέλη στις ίδιες τις συνοικίες, αλλά βοηθά στη μείωση της πίεσης για υπερβολική επέκταση προς τα προάστια με σκοπό την αναζήτηση καλύτερης ποιότητας ζωής.

⁴⁵ Ανακοίνωση προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τίτλο «Πολιτική της συνοχής και πόλεις: η συμβολή των αστικών περιοχών στην ανάπτυξη για την απασχόληση στις περιφέρειες». COM (2006) [...] 12.7.2006.

Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικά τα μέτρα που αποσκοπούν στην ανασυγκρότηση του **φυσικού περιβάλλοντος**, την ανάπλαση πρώην βιομηχανικών περιοχών ιδιαίτερα σε παλαιές βιομηχανικές πόλεις και τη διαφύλαξη και την ανάπτυξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, με δυναμικές θετικές παρενέργειες για την ανάπτυξη του τουρισμού ώστε να δημιουργηθούν πιο ελκυστικές πόλεις στις οποίες οι άνθρωποι θα επιθυμούν να ζουν. Η ανανέωση των υφιστάμενων δημόσιων χώρων και βιομηχανικών περιοχών μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την αποφυγή της περιιαστικοποίησης και της άναρχης αστικής εξάπλωσης, βοηθώντας έτσι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Γενικότερα, με τη βελτίωση του προγραμματισμού, του σχεδιασμού και της συντήρησης των δημόσιων χώρων, οι πόλεις μπορούν να εξαλείψουν μέσω σχεδίου την εγκληματικότητα, να βοηθήσουν στη δημιουργία ελκυστικών δρόμων, πάρκων και ανοικτών χώρων που θα είναι ασφαλή και θα δημιουργούν αίσθημα ασφάλειας. Στις αστικές περιοχές, οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις αλληλοσυνδέονται στενά. Το αστικό περιβάλλον υψηλής ποιότητας συμβάλλει στην προτεραιότητα της στρατηγικής της Λισαβόνας να καταστεί η Ευρώπη ένας πιο ελκυστικός τόπος όπου θα μπορεί κανείς να εργάζεται, να ζει και να επενδύει⁴⁶.

Τρίτον, υπάρχουν ενέργειες για την προώθηση μιας πιο **ισόρροπης, πολυκεντρικής ανάπτυξης** με την ανάπτυξη του αστικού δικτύου και του εθνικού και του κοινοτικού επιπέδου, όπου περιλαμβάνονται σύνδεσμοι μεταξύ των οικονομικά ισχυρότερων πόλεων και άλλων αστικών περιοχών, περιλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων πόλεων. Για αυτό θα απαιτηθεί η πραγματοποίηση στρατηγικών επιλογών όσον αφορά τον εντοπισμό και την ενίσχυση των πόλων ανάπτυξης και, πράγμα εξ ίσου σημαντικό, τη δημιουργία των δικτύων που τους συνδέουν τόσο από φυσική άποψη (υποδομή, τεχνολογίες των πληροφοριών κ.λπ.) όσο και από ανθρώπινη άποψη (ενέργειες για την προώθηση της συνεργασίας, κ.λπ.). Εφόσον οι πόλοι αυτές εξυπηρετούν ευρύτερες περιοχές, περιλαμβανομένης της άμεσης αγροτικής ενδοχώρας, συμβάλλουν στη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη του κράτους μέλους και της Κοινότητας συνολικά. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι αγροτικές περιοχές παρέχουν υπηρεσίες στην ευρύτερη κοινωνία, π.χ. με τη μορφή ευκαιριών αναψυχής και τοπίων με υψηλή αξία. Επομένως, θα πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στη διεπαφή αστικού-αγροτικού χώρου.

Με βάση την προηγούμενη εμπειρία, υπάρχουν διάφορες βασικές αρχές για τις αστικές ενέργειες. Πρώτον, οι βασικοί εταίροι στις πόλεις καθώς και οι τοπικές αρχές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την υλοποίηση αυτών των στόχων. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τα κράτη μέλη μπορούν να μεταβιβάσουν την ευθύνη στις πόλεις όσον αφορά την αστική ανάπτυξη. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, π.χ. σε περιοχές όπου έχει σημασία η γειτονία, για να υπάρχει ανταπόκριση στις προκλήσεις που έχουν κυρίως τοπικό χαρακτήρα, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός ή η έλλειψη πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες.

Δεύτερον, η προετοιμασία ενός μεσοπρόθεσμου έως μακροπρόθεσμου **σχεδίου για αειφόρο αστική ανάπτυξη** αποτελεί γενικά μία από τις προϋποθέσεις για την επιτυχία εφόσον διασφαλίζει τη συνεκτικότητα των επενδύσεων και την περιβαλλοντική τους ποιότητα. Το γεγονός αυτό θα βοηθήσει επίσης στη διασφάλιση της δέσμευσης και της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην προσπάθεια ανανέωσης των αστικών περιοχών. Γενικά, χρειάζεται μια πολυεπιστημονική ή ολοκληρωμένη προσέγγιση. Για τις ενέργειες που βασίζονται σε περιοχές, για παράδειγμα, για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, οι ενέργειες που επιδιώκουν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής (όπου περιλαμβάνεται το περιβάλλον και η στέγαση) ή το επίπεδο των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες πρέπει να συνδυάζονται

⁴⁶ Θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον. COM (2005) 718 τελικό.

με ενέργειες για την προώθηση της ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων και δημιουργίας θέσεων εργασίας ώστε να εξασφαλιστεί το μακροπρόθεσμο μέλλον των σχετικών περιοχών. Η νέα πρωτοβουλία JESSICA είναι σχεδιασμένη για την προώθηση και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης προϊόντων χρηματοοικονομικής τεχνικής για την υποστήριξη έργων που περιλαμβάνονται σε σχέδια αστικής ανάπτυξης.

Γενικά, οι ολοκληρωμένες υπηρεσίες και προγράμματα υποστήριξης πρέπει να επικεντρώνονται στις ομάδες που έχουν τις μεγαλύτερες ανάγκες, όπως οι μετανάστες, οι νέοι και οι γυναίκες. Όλοι οι πολίτες πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην παροχή των υπηρεσιών.

2.2 Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών, των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα

Η πολιτική της συνοχής μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο για την οικονομική αναζωογόνηση των αγροτικών περιοχών, συμπληρώνοντας τις ενέργειες που υποστηρίζονται από το νέο ταμείο αγροτικής ανάπτυξης (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο για την Αγροτική Ανάπτυξη - ΕΓΤΑΑ)⁴⁷. Αυτή η συμπληρωματική προσέγγιση θα πρέπει να επιδιώκει την υποστήριξη της αναδιάρθρωσης και της διαφοροποίησης της οικονομίας στις αγροτικές περιοχές της Ευρώπης.

Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η δημιουργία συνεργειών ανάμεσα στις διαρθρωτικές πολιτικές, στις πολιτικές για την απασχόληση και στις πολιτικές για την αγροτική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν την συνέργεια και την συνεκτικότητα μεταξύ των ενεργειών που θα χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής, το ΕΚΤ, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) και το ΕΓΤΑΑ για μια δεδομένη περιοχή και για έναν δεδομένο τομέα δραστηριότητας. Οι κυριότερες κατευθυντήριες αρχές όσον αφορά την οριοθέτηση και τον συντονισμό των ενεργειών που χρηματοδοτούνται από τα διάφορα Ταμεία πρέπει να καθοριστούν στο επίπεδο των εθνικών στρατηγικών πλαισίων αναφοράς/εθνικών στρατηγικών σχεδίων.

Όσον αφορά την πολιτική της συνοχής, οι ενέργειες υπέρ των αγροτικών περιοχών ή των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα, περιλαμβανομένων πολλών νησιωτικών περιφερειών, αναμένεται ότι θα συμβάλλουν στη δημιουργία νέων ευκαιριών μέσω της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας. Εδώ περιλαμβάνονται οι προσπάθειες για την υποστήριξη της παροχής ενός ελάχιστου επιπέδου πρόσβασης **υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος** ώστε να προσελκυστούν εταιρείες και ειδικευμένο προσωπικό και να περιοριστεί η μεταναστευτική έξοδος. Στο πλαίσιο αυτό, είναι απαραίτητη η δυνατότητα σύνδεσης με τα κυριότερα εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα. Επιπλέον, η πολιτική της συνοχής πρέπει να ενισχύει τις ενδογενείς δυνατότητες των αγροτικών περιοχών ευνοώντας, π.χ., την προώθηση των τοπικών προϊόντων στις εθνικές και διεθνείς αγορές και την καινοτομία όσον αφορά τις διαδικασίες και τα προϊόντα στο πλαίσιο των υφισταμένων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η επίτευξη της απαραίτητης κρίσιμης μάζας ώστε να μπορούν να παρέχονται αποτελεσματικές υπηρεσίες - συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών για την προστασία της υγείας των εργαζομένων, όπως προαναφέρθηκε - αποτελεί μία ιδιαίτερη πρόκληση. Η

⁴⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1685/2005 του Συμβουλίου της 20ής Σεπτεμβρίου 2005. ΕΕ L 277 της 21.10.2005, σ. 1.

διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε όλες τις υπηρεσίες, ειδικά στις πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές, μπορεί να επιτευχθεί με επενδύσεις σε **αναπτυξιακούς πόλους** στις αγροτικές περιοχές (π.χ. στις μικρές και μεσαίες πόλεις) και με την ανάπτυξη **οικονομικών συσπειρώσεων** που θα βασίζονται στα τοπικά πλεονεκτήματα σε συνδυασμό με τη χρησιμοποίηση νέων τεχνολογιών πληροφοριών.

Πολλές αγροτικές περιοχές εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό. Οι περιοχές αυτές έχουν ανάγκη μιας **ολοκληρωμένης προσέγγισης** που θα έχει επίκεντρό της την ποιότητα, θα στοχεύει στην ικανοποίηση των καταναλωτών και θα βασίζεται στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης. Οι ενέργειες θα πρέπει να έχουν ως στόχο την αξιοποίηση και τη διαφύλαξη και ανάπτυξη των φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων τα οποία, μέσω της προστασίας των οικοτόπων και της υποστήριξης των επενδύσεων στη βιοποικιλότητα, μπορούν να έχουν σημαντικές θετικές παρενέργειες. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση πρέπει να έχει ως στόχο το θετικό αντίκτυπο στον τουριστικό τομέα, στην τοπική οικονομία, στους ανθρώπους που εργάζονται στον τομέα του τουρισμού, στους επισκέπτες και στον τοπικό πληθυσμό καθώς και στη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά.

Όσον αφορά τον τομέα της αλιείας, η οικονομική αναδιάρθρωση των παράκτιων περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και των μικρότερων νησιών αποτελεί συχνά ιδιαίτερη πρόκληση για γεωγραφικούς λόγους και η πολιτική της συνοχής μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ως συμπλήρωμα στις ενέργειες που υποστηρίζονται από το EAT.

2.3 Συνεργασία

Τα μέτρα για την προώθηση της διασυνοριακής, διεθνικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας, περιλαμβανόμενης της συνεργασίας στον τομέα της θάλασσας, κατά περίπτωση, θα πρέπει να έρχονται ως συμπληρώματα των προαναφερόμενων τριών προτεραιοτήτων. Κατά συνέπεια, η στενότερη συνεργασία ανάμεσα στις περιφέρειες της ΕΕ ελπίζεται ότι θα επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη και θα προκαλέσει υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. Τα εθνικά σύνορα αποτελούν συχνά εμπόδιο στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού εδάφους συνολικά και μπορούν να περιορίσουν την πλήρη ανάπτυξη των ανταγωνιστικών του δυνατοτήτων. Στο διασυνοριακό και διεθνές πλαίσιο οι μεταφορές, η διαχείριση των υδάτων και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν σαφή παραδείγματα προκλήσεων που απαιτούν στοχοθετημένη και ολοκληρωμένη προσέγγιση η οποία υπερβαίνει τα εθνικά όρια. Όσον αφορά την εφαρμογή, θα είναι ίσως χρήσιμο να εξετάσουν τα κράτη μέλη τη δυνατότητα σύστασης ενός Ευρωπαϊκού ομίλου εδαφικής συνεργασίας που θα αναλάβει το ρόλο της διευθύνουσας αρχής για ορισμένα προγράμματα συνεργασίας.

2.4 Διασυνοριακή συνεργασία

Ο στόχος της διασυνοριακής συνεργασίας στην Ευρώπη είναι η συνένωση περιοχών που τις χωρίζουν τα εθνικά σύνορα και έχουν τα ίδια προβλήματα τα οποία μπορούν να λυθούν μόνο από κοινού. Τέτοιου είδους προκλήσεις αντιμετωπίζουν όλες οι παραμεθόριες περιφέρειες της Ένωσης ως αποτέλεσμα του κατακερματισμού των αγορών εργασίας και κεφαλαίων, των δικτύων υποδομών, της δημοσιονομικής ικανότητας και της θεσμικής κατάστασης.

Παρόλο ότι τα προγράμματα συνεργασίας θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στη συγκεκριμένη κατάσταση της κάθε παραμεθόριας περιοχής, είναι σημαντικό να γίνει μία προσπάθεια συγκέντρωσης της ενίσχυσης στις βασικές προτεραιότητες για την προώθηση της ανάπτυξης και τη δημιουργία απασχόλησης.

Δεν υπάρχουν γενικής εφαρμογής συστάσεις όσον αφορά τη μελλοντική διασυνοριακή συνεργασία λόγω της μεγάλης ποικιλίας των καταστάσεων. Ταυτόχρονα, λαμβανομένων υπόψη των εμποδίων που δημιουργούν τα σύνορα, ένα καλό σημείο εκκίνησης θα ήταν η βελτίωση των υφισταμένων υποδομών όσον αφορά τις μεταφορές και τις επικοινωνίες καθώς και η δημιουργία, όπου υπάρχει ανάγκη, νέων συνδέσεων. Αυτό αποτελεί προϋπόθεση για την δημιουργία και την ανάπτυξη διασυνοριακών σχέσεων.

Η διασυνοριακή συνεργασία πρέπει να επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραμεθόριων περιφερειών. Επιπλέον, θα πρέπει να συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ενοποίηση, ιδίως στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν εκτεταμένες οικονομικές ανισότητες σε οποιαδήποτε από τις δύο πλευρές. Οι ενέργειες θα πρέπει να περιλαμβάνουν την προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και τεχνογνωσίας, την ανάπτυξη διασυνοριακών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, την αξιοποίηση των διασυνοριακών δυνατοτήτων στους τομείς της εκπαίδευσης/κατάρτισης και υγειονομικής περίθαλψης, την ενοποίηση της διασυνοριακής αγοράς εργασίας και την κοινή διαχείριση του περιβάλλοντος και των κοινών απειλών. Στις περιπτώσεις που συντρέχουν ήδη οι βασικές προϋποθέσεις διασυνοριακής συνεργασίας, η πολιτική της συνοχής θα πρέπει να κατευθύνει την ενίσχυση προς ενέργειες οι οποίες προσδίδουν προστιθέμενη αξία στις διασυνοριακές δραστηριότητες: π.χ. αύξηση της διασυνοριακής ανταγωνιστικότητας μέσω της καινοτομίας καθώς και της έρευνας και ανάπτυξης· σύνδεση των άυλων δικτύων (υπηρεσίες) ή των φυσικών δικτύων (μεταφορές) για την ενίσχυση της διασυνοριακής ταυτότητας ως χαρακτηριστικού της ιδιότητας του ευρωπαϊού πολίτη· προώθηση της διασυνοριακής ενοποίησης της αγοράς εργασίας· διασυνοριακή διαχείριση υδάτων και έλεγχος των πλημμυρών· κοινή διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που εμφανίζονται λόγω της αλλαγής των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης στη συνέχεια της διεύρυνσης. Ως προς το θέμα αυτό, υπάρχει ανάγκη να προωθηθούν συνεκτικές διασυνοριακές ενέργειες που θα ενθαρρύνουν την οικονομική δραστηριότητα και στις δύο πλευρές και θα εξαλείφουν τα εμπόδια για την ανάπτυξη. Για το σκοπό αυτό, η πολιτική της συνοχής και το νέο ευρωπαϊκό μέσο γειτονίας και εταιρικής σχέσης και, όπου ενδείκνυται, το νέο προενταξιακό μέσο πρέπει να δημιουργήσουν ένα συνεκτικό πλαίσιο για σχετικές ενέργειες.

2.5 Διεθνική συνεργασία

Στις διεθνικές περιοχές υπάρχει μεγάλη ανάγκη αύξησης της οικονομικής και κοινωνικής ενοποίησης και συνοχής. Τα προγράμματα διεθνικής συνεργασίας έχουν ως στόχο την αύξηση της συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη σε θέματα στρατηγικής σημασίας.

Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να ενισχύονται οι ενέργειες οι οποίες έχουν σκοπό να βελτιώσουν τη φυσική διασύνδεση των εδαφών (π.χ. επενδύσεις στις βιώσιμες μεταφορές) καθώς και τις άυλες συνδέσεις (δίκτυα, ανταλλαγές ανάμεσα στις περιφέρειες και στα εμπλεκόμενα μέρη).

Οι σχεδιαζόμενες ενέργειες περιλαμβάνουν τη δημιουργία ευρωπαϊκών μεταφορικών διαδρόμων (κυρίως διασυνοριακών τμημάτων) για την πρόληψη των φυσικών κινδύνων, τη διαχείριση των υδάτων σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμών, την ολοκληρωμένη θαλάσσια συνεργασία και τα δίκτυα E&A/καινοτομίας.

Ο χάρτης των σημερινών ζωνών με προοπτικές για διεθνική συνεργασία έχει τροποποιηθεί για να διασφαλιστεί ότι οι ζώνες αυτές θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις για την εφαρμογή

βασικών διαρθρωτικών ενεργειών. Οι ζώνες σχεδιάστηκαν λαμβάνοντας υπόψη την εδαφική συνεκτικότητα και λειτουργικά κριτήρια γεωγραφικού χαρακτήρα, π.χ. ζώνες που βρίσκονται στην ίδια λεκάνη απορροής ποταμού ή παράκτια ζώνη, που ανήκουν στην ίδια ορεινή περιοχή, ή τις οποίες διασχίζει ένας βασικός μεταφορικός διάδρομος. Υπάρχουν και άλλα κατάλληλα κριτήρια, όπως η ιστορία ή οι θεσμικές δομές, η υφιστάμενη συνεργασία ή διάφορες συνθήκες.

2.6 Διαπεριφερειακή συνεργασία

Τα προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας θα πρέπει να επικεντρώνονται στην ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας: ενίσχυση της καινοτομίας, των ΜΜΕ και της επιχειρηματικότητας, προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη των κινδύνων. Επιπλέον, η ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά την αστική ανάπτυξη, ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα (όπως οι υγειονομικές υπηρεσίες και η διακυβέρνηση με χρήση ΤΠΕ) και η εφαρμογή προγραμμάτων συνεργασίας καθώς και η εκπόνηση μελετών και η συλλογή πληροφοριών είναι τομείς που θα ενθαρρυνθούν. Η διαπεριφερειακή συνεργασία μπορεί επίσης να υποστηριχθεί στο πλαίσιο των προγραμμάτων σύγκλισης, περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης. Επιπλέον, θα ενθαρρυνθούν επίσης οι ανταλλαγές εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών όσον αφορά την αστική ανάπτυξη, τη κοινωνική ένταξη, τις σχέσεις ανάμεσα στις πόλεις και στις αγροτικές περιοχές και την υλοποίηση προγραμμάτων συνεργασίας.